

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

Přírodovědecká fakulta

Katedra geografie

UNIVERZITA J. E. PURKYNĚ V ÚSTÍ NAD LABEM

**MEZIGENERAČNÍ ROZDÍLY V PŘÍSTUPU
K ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ**

**INTERGENERATIONAL DIFFERENCES IN PERSONAL
RELATIONSHIP TO NATURE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vypracoval:

Eva Nedorostová

Vedoucí práce:

RNDr. Tomáš Matějček, Ph.D.

Studijní program:

B1301 Geografie

Studijní obor:

Geografie Střední Evropy

Ústí nad Labem 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v příloženém seznamu literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., ve znění zákona č. 81/2005 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

V Kostelci nad Labem dne 25. 4. 2017

Eva Nedorostová

Poděkování

Touto cestou děkuji vedoucímu mé bakalářské práce, RNDr. Tomáši Matějčkovi, Ph.D., za odborné připomínky, cenné rady a čas, který mi ochotně věnoval po celou dobu přípravy práce. Celé své rodině děkuji za podporu v průběhu studia.

MEZIGENERAČNÍ ROZDÍLY V PŘÍSTUPU K ŽIVOTNÍMU PROSTŘEDÍ

Abstrakt

Cílem této práce je najít mezigenerační rozdíly v přístupu k životnímu prostředí a následně je vysvětlit. Práce se zabývá mezigeneračními rozdíly v přístupu k životnímu prostředí mezi studenty vysoké školy, jejich rodiči a prarodiči. Práce akcentuje vztah studentů k přírodě a na základě polostrukturovaných rozhovorů hodnotí tento vztah a identifikuje rozdíly. První část práce je zaměřena na teoretický úvod do studované problematiky a seznámení s předchozími studiemi. Následně je popsána použitá metodika a hodnocení vlastních výsledků.

Klíčová slova: Environmentální gramotnost, generace, vztah, příroda, udržitelný rozvoj

INTERGENERATIONAL DIFFERENCES IN RELATIONSHIP TO NATURE

Abstract

The aim of this thesis is to identify intergenerational differences in personal relationship to environment and to explain them. The paper deals with intergenerational differences in personal relationship to nature between college students, their parents and grandparents. It gives importance to a student's relationship to nature. Based on semi-structured interviews, it evaluates this relationship and identifies differences. The first part is theoretical, mainly deals with previous researches. Next part focuses on the methodology approach and evaluating results.

Key words: Environmental literacy, generation, relationship, nature, sustainable development

OBSAH

PŘEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK.....	6
SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK.....	7
1 ÚVOD	8
2 SEZNÁMENÍ S PROBLEMATIKOU	9
2.1 Vymezení pojmů	9
2.2 Teorie vztahu člověka a přírody	10
2.3 Předchozí výzkum.....	11
3 VZÁJEMNÁ PŮSOBNÍ ČLOVĚKA A PŘÍRODY.....	13
3.1 Vnímání přírody dětmi	16
3.2 Ekogramotnost.....	18
3.3 Problematika odcizení.....	19
4 METODIKA	22
4.1 Kvalitativní výzkum.....	22
4.2 Struktura rozhovorů.....	25
5 ANALÝZY ROZHOVORŮ A VÝSLEDKY PRÁCE.....	29
6 DISKUZE.....	57
7 ZÁVĚR.....	59
SEZNAM ZDROJŮ CITACÍ.....	60
SEZNAM PŘÍLOH	63

PŘEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK

č.	číslo
tab.	tabulka
tzn.	to znamená
tj.	to jest
tzv.	takzvaný
km	kilometr
přír.	přírodní
např.	například
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
R1	rozhovor č. 1
R2	rozhovor č. 2
R3	rozhovor č. 3
R4	rozhovor č. 4
R5	rozhovor č. 5
R6	rozhovor č. 6
R7	rozhovor č. 7
R8	rozhovor č. 8
R9	rozhovor č. 9
R10	rozhovor č. 10

SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 1	32
Obr. 2: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 2	36
Obr. 3: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 3	39
Obr. 4: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 4	42
Obr. 5: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 5	44
Obr. 6: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 6	47
Obr. 7: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 7	49
Obr. 8: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 8	51
Obr. 9: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 9	53
Obr. 10: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 10 ...	56

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Okruhy otázek prvního oddílu.....	26
Tab. 2: Okruhy otázek druhého oddílu	26
Tab. 3: Okruhy otázek třetího oddílu	26
Tab. 4: Okruhy otázek čtvrtého oddílu.....	27
Tab. 5: Okruhy otázek pátého oddílu.....	27
Tab. 6: Zkušenosti s aktivitami v přírodě	28
Tab. 7: Zastoupení přírodních prvků v bytě/domě	28
Tab. 8: Informace o respondentech rozhovoru	29
Tab. 9: Hodnocení jednotlivých dimenzí vztahu člověka a přírody.....	57

1 ÚVOD

Vztah člověka a přírody je podstatou odvěkých otázek v rámci více oborů. Jde o důležitou stránku osobnosti člověka, jelikož přímo ovlivňuje jednání lidí a má dopady na životní prostředí. Tento vztah se liší v závislosti na sociálním postavení, věku, pohlaví, atd. V návaznosti na předchozí výzkumy, zaměřující se na tuto problematiku v oblasti žáků základních škol, studentů středních škol a gymnázií, se tato práce zaměřuje na studenty vysokých škol a jejich vztah k přírodě, a to s využitím kvalitativních metod výzkumu.

Práce si klade za cíl zjistit více o pozadí mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Z předchozích výzkumů je patrné, jak popisuje jedna z kapitol, že mezigenerační rozdíly v této oblasti existují, smyslem této práce je zjistit, jaké konkrétní rozdíly existují u vybraného výzkumného vzorku deseti studentů vysoké školy a jejich rodinami a proč tomu tak je.

Hlavním cílem je tedy zjištění konkrétních mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí dle výsledků polostrukturovaných rozhovorů. Na základě těchto zjištěných informací jsou vyvozovány závěry a tyto rozdíly jsou vysvětleny. Dílčím cílem je hodnocení vztahu k životnímu prostředí respondentů jednotlivých rozhovorů.

Důležitou roli hraje v této problematice školství a vzdělávání, které může správnými přístupy ovlivnit myšlení lidí ve věku, kdy jsou tomu ještě přístupní. V oblasti vztahu člověka a přírody se do výchozí pozice staví práce Krajhanzla (2009a), zejména přístup založený na pěti dimenzích, jimiž jsou potřeba pro kontakt s přírodou, schopnost pro kontakt s přírodou, environmentální senzitivita, ekologické vědomí a postoj k přírodě.

2 SEZNÁMENÍ S PROBLEMATIKOU

Následující kapitola nastiňuje určité pohledy, které umožňují hodnotit vztah člověka a jeho životního prostředí. Na těchto základech bylo v minulosti postaveno více výzkumů, na něž tato práce také navazuje.

2.1 Vymezení pojmů

Pro hodnocení vztahu člověka a přírody je nejprve nutné vysvětlení základních pojmů, které jsou v práci použity. Těmito pojmy jsou člověk a společnost, příroda, ochrana přírody a životní prostředí.

Člověk je bytostí svými atributy se odlišující od živočichů ostatních. Těmito atributy jsou cítění, svědomí, humor, intelekt a další. Člověk se pohybuje v rovině přírodní i společenské, nelze říci, že by patřil pouze do jedné z těchto rovin (Hesková, 2012).

Další pojmy vysvětluje Matějček a kol. (2007). *Společnost* je chápána jako jakýsi soubor vztahů mezi lidmi, který se vyvinul určitým procesem vyčleňování člověka z přírody. Dnes na realitu nahlížíme jako na souhrn úkazů společenských a přírodních, které společně tvoří celek. V užším významu je společnost vnímána jako jistá skupina lidí se společnými znaky.

Životní prostředí je část zemského povrchu, ve které žije člověk. Je tvořeno přírodním a společenským prostředím, zahrnující elementy a složky vytvořené člověkem.

Přírodu lze chápat jednoduše ve dvou rovinách. Jednak jako vše, co existuje, a to nezávisle na vědomí i mimo něj a jednak v užším smyslu, jako vše, co nevytvořil člověk. Příroda se dále skládá ze složky živé přírody, tj. označení pro živé organismy, a neživé přírody, zahrnující vše ostatní.

Ochrana přírody je cílevědomá činnost člověka, která vede k zachování přírodního bohatství jak živé, tak neživé přírody. Chránit lze běžně buď druhy rostlin a živočichů, anebo různě velká území.

2.2 Teorie vztahu člověka a přírody

Definovat vztah člověka, ať už k čemukoliv, není jednoduché. Každý člověk má jiný vztah k přírodě. Zajisté je pro někoho představa letního pobytu delšího než pár minut na louce představou ráje na zemi, nekončícího uvolnění a odpočinku, pro jiného noční můra plná klíšťat a dalšího hmyzu. Nelze ovšem tvrdit, že předchozí věta definuje pozitivní a negativní vztah k přírodě, nebo dokonce k životnímu prostředí. Vyjádření vztahu člověka k přírodě není tak jednoduché. Poměrně výstižné nastínění problematiky vztahu k životnímu prostředí přináší Krajhanzlova teorie pěti základních charakteristik, které odráží různé oblasti vztahu k přírodě. Tyto charakteristiky jsou následující: potřeba kontaktu s přírodou, schopnost pro kontakt s přírodním prostředím, environmentální senzitivita, postoj k přírodě a ekologické vědomí. Tyto dimenze autor následně vysvětluje (Krajhanzl, 2009a).

- 1) Potřeba kontaktu s přírodou se dá jednoduše popsat jako nutkání trávit čas v přírodě a být co nejvíce fyzicky součástí přírody. Člověka s vysokou potřebou kontaktu s přírodou přitahuje příroda za všech okolností, jen příkladem si svůj dům postaví u lesa, zvolí do něj dřevěnou kuchyň a jako sobotní výlet zvolí jízdu na kole například po Kokořínsku. Důležitým aspektem této dimenze je také chov zvířat a pěstování rostlin. Potřeba kontaktu s přírodou je zkrátka v každém koutě jeho fantazie, naopak člověk s nižší potřebou kontaktu s přírodou tráví čas v přírodě spíše z donucení.
- 2) Vyšší schopnost pro kontakt s přírodou se projevuje v pocitech a chování člověka v přírodním prostředí. Člověk, disponující vyšší schopností pro kontakt s takovým prostředím, je schopen rozdělat oheň, orientovat se, ví, co lze jíst a co ne, kam se může uchýlit ke spánku apod. - to vše na základně svých zkušeností, dovedností a smyslů. Naopak člověk s nižší schopností pro kontakt s přírodním prostředím je v takovém prostředí ve stresu, v nepohodlí, co vidí, toho se štítí, ale pomáhá mu jeho špičkové vybavení určené pro pobyt a pohybování se v přírodě.
- 3) Environmentální senzitivita charakterizuje míru toho, jak člověk okolní prostředí vnímá a jak hluboce jej prožívá. Příroda člověka vysoce environmentálně senzitivního přitahuje, až pohlcuje. Takový jedinec vnímá to, co jiný nevidí, neslyší. Je otevřený vnímání detailů, které jsou pro jiného nemyslitelné. Tyto vjemy je schopný si zpětně vybavit. Člověk s nižší environmentální senzitivitou není schopen si vybavit přírodní detaily, jeho myšlenky jsou během pobytu v přírodě jinde.

- 4) Člověk s vyšším ekologickým vědomím má jakési cítění pro ochranu přírody a životního prostředí. Takový člověk hledá způsoby, jak se chovat k přírodě ohleduplněji, třídí odpad, snaží se omezit jízdu autem, celkově si uvědomuje souvislosti mezi chováním lidí a problémy životního prostředí, a proto se snaží nebýt spolupůvodcem těchto problémů. Při pohledu na skládku na lesní cestě cítí smutek, s trpící přírodou soucítí. Člověk s nízkým ekologickým vědomím je ten, který onu výše zmíněnou skládku způsobil. Příroda je mu lhostejná.
- 5) Postoj k přírodě je charakteristika o něco složitější ve své podstatě. Jde o způsob přijetí přírody, o její postavení vůči člověku a postavení člověka vůči přírodě. Postoje k přírodě lze podle Krajhanzla typově rozlišovat na panský, správcovský, partnerský, hostilní, apod. V těchto postojích lze spatřit dominanci, spřízněnost, nebo nepřátelství vůči přírodě. Tato charakteristika ukazuje to, jak o přírodě člověk přemýšlí a jak k ní obecně přistupuje.

Stručně řečeno, na základě jedné dimenze nelze konstatovat, zda je vztah člověka přírodě blízký či vzdálený, zda je člověk přírodě odcizený či neodcizený. Takové hodnocení je složitější a je potřeba zvážit více dimenzí, jako například ty Krajhanzlovy. Navíc by se mohlo zdát, že jednotlivé dimenze spolu musí nutně souviset, ale není tomu tak – např. člověk, který rád tráví čas v přírodě, nemusí nutně vynakládat snahu k ochraně přírody apod. Na základě těchto charakteristik jsou vztahy lidí k přírodě velmi pestré (Krajhanzl, 2009a).

2.3 Předchozí výzkum

Mezigeneračními rozdíly ve vztahu k přírodě se zabývali Matějček a Vacínová (2013). Podstatou uvedené práce bylo zaměřit se na rozdíly v otázce životního prostředí mezi žáky a jejich rodiči. Výhodný v tomto výzkumu byl fakt, že obě skupiny vždy vyjadřovaly stejné sociální prostředí, pouze jejich společenský status se lišil. Přírodou zde rozumíme vše, co nebylo vytvořeno člověkem, ani není důsledkem jeho aktivit. Děti a jejich rodiče odpovídali na otázky formou dotazníku. Z dotazníkového šetření vzešlo 111 relevantních vzorků, tedy celkem bylo 222 respondentů. Otázky byly rozděleny do dvou skupin, první skupina otázek se zaměřila na popis vztahu žáka a přírody a druhá skupina otázek řešila rozdílnosti ve vztahu k přírodě žáků a jejich rodičů. Dále byly otázky koncipovány na základě pěti výše zmíněných dimenzí Krajhanzla (2009a) o vztahu k přírodě.

V odpovědích na otázky zaměřující se na potřebu kontaktu s přírodou se žáci se svými rodiči poměrně shodovali. Nejčastější odpověď na otázku týkající se frekvence návštěv přírody byla u obou skupin shodná, v navazujících odpovědích je patrná závislost na roz-

hodnutí rodičů, což ovšem nemusí mít vliv na jedincův vztah k přírodě, tedy neshoda v určitých odpovědích není považována za vypovídající v této problematice. Neshody se objevují také v oblasti provozovaných aktivit v přírodním prostředí. V ohledu schopnosti pro kontakt s přírodou se setkáváme se značnou rozdílností, ať už ve schopnosti orientovat se v přírodě, či v dovednostech a zkušenostech žáků a rodičů. V oblasti environmentální senzitivity se odpovědi rozcházejí ještě více. Z odpovědí lze těžce vyhodnotit, která ze dvou skupin, děti nebo rodiče, má větší environmentální cítění. Poměrně příznivé výsledky se objevily u odpovědí spojených s ekologickým vědomím. Jako velmi uspokojivý se projevuje fakt, že děti i rodiče odpovídali na většinu otázek ohledně ekologického vědomí způsobem naznačujícím kladný postoj k ekologickému myšlení a ochraně přírody. Z menších rozdílů v některých odpovědích lze vyčíst, že ekologicky přátelštější jsou k přírodě rodiče, u dětí se ale projevuje vyšší zájem o životní prostředí. V postojích k přírodě se děti s rodiči v názorech rozcházejí. Výzkum ukazuje, že žáci jsou schopnější na otázky spojené s problémy životního prostředí odpovídat konkrétněji, ale postrádají obecnější nadhled na problematiku. V otázce spojené s tím, co pro respondenty příroda znamená, si děti uvědomují více, že příroda je něčím, co vyžaduje ochranu. Výzkum nezvažuje faktory jako pohlaví či věk respondentů, které mohou mít vliv na jejich odpovědi. V praxi se také postoje vzešlé z odpovědí mohou lišit od skutečného chování účastníků. Dotazník plně nepokrývá všechny dimenze, které by vyjadřovaly vztah lidí k přírodě, jelikož některé dimenze jsou zastoupeny jednou či dvěma otázkami. Nejedná se také o reprezentativní vzorek celé populace, jelikož subjekty výzkumu byly pouze žáci dvou pražských škol, lze ale na tento výzkum určitým způsobem navázat (Matějček, Vacínová, 2013).

V otázce zařazení člověka a porozumění přírodě, včetně souvislostí s udržitelným rozvojem, se angažovali Schmuck a Schultz (2002), kteří předložili model založený na třech proměnných, jsou jimi propojenost (to, jak se člověk cítí součástí přírody), zájem (to, jaký smysl příroda má a do jaké míry se o ni člověk zajímá) a závazek (to, jak člověk jedná a přihlíží k důsledkům svého jednání v oblasti životního prostředí). Tyto proměnné spolu souvisí a navazují na sebe.

3 VZÁJEMNÁ PŮSOBENÍ ČLOVĚKA A PŘÍRODY

Cílem kapitoly o vzájemném působení člověka a přírody je nastínit všeobecně známá i méně známá fakta ohledně vlivů, které v člověku vytváří či podněcují vztah k životnímu prostředí. Kapitola se věnuje převážně působení prostředí na lidskou psychiku, tedy zdánlivě pouze jedné straně této problematiky, nelze ovšem diskutovat, že na člověka působí a ovlivňuje ho prostředí jednak člověkem nedotčené, ale i prostředí již lidskou činností upravené.

V 60. letech minulého století se ukázalo, že moderní architektonické a urbanistické přístupy k výstavbě měst vedou k některým problémům v chování a duševním zdraví lidí, od té doby se začaly výzkumy zaměřovat také na to, jak životní prostředí působí na psychiku člověka a jeho chování. Tyto studie například ukázaly, že zeleň ve městech má kromě estetické funkce také vliv na psychické i fyzické zdraví člověka. Podílí se mimo jiné i na sociálním chování obyvatel. Tento fakt začali dokazovat environmentální psychologové v USA. Ať už šlo o méně problematické chování vězňů, jejichž cely byly orientované do krajiny a ne do věžeňského dvora, nebo o pacienty v nemocnicích, kteří měli výhled do parku a uzdravovali se rychleji na rozdíl od těch, kteří z oken hleděli na cihlové zdi, výsledky byly ohromující. Výzkumy se prohlubovaly. Zajímavý výzkum byl v 90. letech minulého století proveden na sídlišti Robert Taylor Homes v Chicagu týmem Coley, Sullivan a Kuo (blíže viz Franěk, 2009).

Sídliště se skládalo z 28 stejných domů určených pro sociální bydlení, byty byly přiřazovány na základě pořadníku. V okolí domů byla zeleň, která se ale postupem času kvůli nákladům na údržbu začala likvidovat. V jedné polovině sídliště však zeleň zůstala zachována a to vytvořilo podmínky pro experiment vlivu zeleně na lidskou psychiku. Jedna ze zdejších univerzit provedla šetření, jehož výsledky ukázaly, že lidé, žijící v domech obklopených stromy a zelení byli celkově spokojenější, a že dokázali řešit lépe různé životní problémy. Stejně tak se projevil rozdíl v oblasti chování lidí. Lidé z nezelené části sídliště se raději uchylovali do svých bytů, než aby trávili čas ve venkovním prostředí, které pro ně bylo nepříjemné. V zelené části sídliště se lidé scházeli častěji, trávili celkově

více času venku a stejně tak jejich děti. Děti, které měly příležitost vymýšlet hry, lézt po stromech, jejich zábavní prostor byl méně ohraničený, se staly kreativnějšími a také díky většímu kontaktu s dospělými socializovanějšími, než děti, jejichž volný čas byl omezen na betonovou plochu, kde si mohli nanejvýš kopat s balonem. Podobně se projevila i míra kriminality a vandalismu, která vedla k tomu, že lidé v zelené části sídliště se cítili bezpečněji. I z tohoto případu lze vyčíst, že zeleň na člověka má, ač se jedná o ukazatel velmi subjektivní, pozitivní vliv spočívající v tvorbě přirozeného ohraničení prostoru, v socializaci, prostor vypadá uspořádaněji, čistěji apod. Někteří odborníci se domnívají, že husté porosty jsou pozůstatkem zkušenosti člověka z dob, kdy se v nich ukrýval před divokou zvěří nebo před nepřáteli (Coley, Sullivan a Kuo, 1997).

V současném vyspělém světě jsou lidé vystavováni negativním environmentálním vlivům. Nejedná se ovšem o vlivy, které jsou na první pohled zřetelné. Každý den se člověk setkává s obrovským návalem vjemů a informací, které musí zpracovat. Pro člověka, který se den co den, ocitá ve změti zvuků, reklamních nápisů, husté dopravy, pracovních úkolů a nespočtem dalších jevů, je po čase nevyhnutelná únava kognitivního systému. Takový člověk totiž trpí únavou, přepracovaností, neschopností se soustředit, podrážděností a dalšími problémy. Takto žijící lidé se postupem času stanou mentálně unavenými (Franěk, 2009). V tomto ohledu přinášejí nové poznatky manželé Kaplanovi, kteří roku 1989 při Michiganské univerzitě v USA formulují svou teorii regenerace pozornosti. Ve své teorii se autoři věnují vědomé a nevědomé pozornosti a úsilí, které oba druhy vyžadují. Přichází s modelem regeneračního prostředí, které těmto lidem může pomoci onu mentální únavu překonat. Takové prostředí se vyznačuje čtyřmi faktory, jimiž jsou fascinace, změna prostředí, kompatibilita a rozsah. Fascinací mohou disponovat různé objekty lidé, zvířata, krajina a další. Fascinace vyvolává spontánní pozornost a tím dovoluje zaměřené pozornosti odpočinek. Změna prostředí, jak už název napovídá, umožňuje únik od každodenní rutiny. V tomto ohledu nezáleží na geografické vzdálenosti, ovšem na psychologické vzdálenosti. Pokud tedy člověk tráví většinu času ve městě, přejít do přírodního prostředí je ideálním způsobem, jak nastartovat regeneraci zaměřené pozornosti, kterou potřebuje ke každodennímu životu ve městě. Kompatibilita prostředí znamená, že se možnosti prostředí shodují s úmysly, potřebami člověka. Pokud prostředí nedisponuje potřebnou kompatibilitou, je člověk v environmentálním stresu, jenž je důsledkem jakési neshody mezi člověkem a jeho okolním prostředím. Rozsah má dvě vlastnosti, a to prostor a koherenci. Prostor umožňuje člověku do takového prostředí vstoupit a pobýt v něm. Jedná se o svět mezi světy, to znamená o určitý prostor přecházející do dalších prostorů. Koherence vyjadřuje spojitost. Koherentní prostředí má

logické uspořádání prvků, které do sebe jednotlivě zapadají. Přírodní prostředí je už na první pohled, na rozdíl od toho městského, koherentní. Výsledkem takových studií a experimentů jsou poznatky o tom, že přírodní prostředí a městské přírodní prvky mají pozitivní vliv na lidskou psychiku (Kaplan, Kaplan, 1989).

Podle Krajhanzla (2014) se již v souvislosti s průmyslovou revolucí, a tím pádem stěhováním velkého množství lidí do urbanizovaného prostředí, příroda, do té doby každodenní a nezajímavá, začíná považovat za něco vzácného a postrádaného.

Pokud se snažíme odpovědět na otázku, co ovlivňuje chování lidí k přírodě, nesnažíme se o nic jednoduchého. Existuje spousta vlivů, které na člověka působí. Tyto faktory se dají rozdělit na vnější, to je prostředí, ve kterém jedinec žije a vnitřní, utvořené na bázi psychiky člověka, jeho zkušeností a dosavadního života celkově. Obecně lze říci, že na chování každého člověka působí jednotlivé faktory různě. Této problematice se věnuje ekopsychologie, která se snaží o systematizaci environmentálního chování, popis založený na kvalitativních studiích a hledání vlastností klíčových vlivů působících na společnost. Působení okolního prostředí na environmentální chování člověka tedy chápeme jako působení vnějších vlivů, které také působí na chování člověka k životnímu prostředí. Takové vlivy prostředí se dají dělit na sociální, kulturní, ekonomické, environmentální a další, samozřejmě i jednotlivé vlivy jsou mezi sebou v interakcích. Většina psychologů se ale zabývá převážně vlivy vnitřními, tedy prožíváním člověka. V chování člověka k životnímu prostředí se promítají i charakterové vlastnosti jedince, schopnosti a nálady. To znamená, že i šetrně ekologicky smýšlejícího člověka může přepadnout touha cestovat s nízkonákladovými letenkami. Řešení vztahu k přírodě a životnímu prostředí není v naší společnosti nic nového. Cílem veškeré odborné činnosti v tomto oboru je, mimo jiné, podpora šetrného a ohleduplného, jinými slovy pro-environmentálního, chování lidí. Vztah k přírodě vyjadřuje u člověka fakt, jakým způsobem k přírodě a prostředí kolem sebe přistupuje. Není však vždy pravidlem, že člověk s dobrým vztahem k přírodě se k životnímu prostředí bude chovat opravdu šetrně. A k čemu ono pro-environmentální chování vlastně je? Ať už při jakékoliv příležitosti, většina lidí jistě někdy použila frázi „*kdyby to udělal každý, tak...*“, která alespoň v souvislosti s životním prostředím jasně vyjadřuje minimálně určitý náznak zájmu. Obecně lze říci, že k pro-environmentálnímu chování existují v člověku určité předpoklady na základě jeho postojů a schopností. Jedním z takových předpokladů je postoj k environmentálním změnám, který ukazuje, jak lidé hodnotí celkový vliv člověka a jeho působení na životní prostředí. Dalším předpokladem může být vědomí environmentálních souvislostí, tedy pochopení toho, že každá akce

znamená reakci, a to ať jde o odhození odpadků v lese, nebo přikrmování divoké zvěře v zimním období a další (Krajhanzl, 2009b).

V souvislosti se vztahem člověka a přírody se Kulhavý (2009) zabývá významnými životními událostmi, které se u člověka podílejí na tvorbě vztahu k přírodě. Jedná se přímo o environmentální senzitivitu, jejíž základ tvoří právě vícero životních zkušeností a která může být vodítkem k proenvironmentálnímu chování. Z předchozích výzkumů je patrné, že konkrétními událostmi v životě jedinců, formujícími environmentální senzitivitu a proenvironmentální chování, jsou zkušenosti pozitivního či negativního charakteru, a to buď v dětství či pozdějším věku. Autor připomíná zahraniční výzkum, jenž přinesl výsledky ohledně zastoupení jednotlivých kategorií zážitků. Mezi nejdůležitější vlivy se tak řadí zkušenosti kontaktu s přírodou a role vzorů či příkladů předávaných členy rodiny a také učiteli. Dále pak členství v environmentálních organizacích či volnočasových organizacích, například skautských. Velkou roli pro respondenty hraje vliv negativních zkušeností, kdy šlo například o zničení oblíbeného místa v přírodě, či strach ze zdravotních problémů v důsledku znečištění životního prostředí. Mezi další figurující vlivy se řadí vzdělání, média, náboženství a další.

3.1 Vnímání přírody dětmi

Jak již bylo výše zmíněno, i děti prožívají kontakt s přírodou. Jančaříková (2009) vysvětluje, že chceme-li, aby přírodní prostředí a jeho prvky byly zanechány i generacím budoucím, je důležité vůči přírodě uplatňovat šetrné chování a nepovažovat ji za samozřejmost. Proto je stále více předmětem vzrůstajícího výzkumného zájmu environmentální senzitivita, ta je zde chápána jako vlastnost skládající se ze zájmu o přírodu, ze schopnosti uvědomovat si poškození přírody, z potřeby chránit přírodu a životní prostředí a z konkrétního jednání pro ochranu přírody a životního prostředí. Environmentální senzitivita se stala hlavním cílem environmentální výchovy. Vysoká míra environmentální senzitivity není podmíněna pouze přírodovědným vzděláním, mají ji také umělci, hudebníci, spisovatelé. Utváření environmentální senzitivity se neobejde bez kritického myšlení, kreativity a především bez venkovních aktivit v přírodě. Proces rozvoje environmentální senzitivity je složitý a silně individuální a metody jeho rozvoje nepřinášejí u všech stejné výsledky. Navíc se v rámci environmentální výchovy můžeme setkat s nevhodným prosazováním informací a výsledný efekt může být spíše negativní.

„Život nedává nic zadarmo. Utečeš od praktického seznamování svých dětí s přírodou k pohodlnějšímu předávání informací pomocí slov a obrazů. Ušetřil sis čas, námahu a různé komplikace s deštníky, přepravou, bolením nohou, žízní a co já vím, čím ještě mohou děti obtěžovat rodiče na cestách za poznáním. Dítě jsi ale trvale ochudil o hloubku skutečných pravdivých zážitků, o nedeforované chápání souvislostí mezi vším, s čím jste mohli přijít do kontaktu“ (Strejčková, 1998, str. 20-21).

Výzkum kontaktů dětí s přírodou provedený Jančaříkovou (2016) byl založen na předpokladu, že čím více času tráví člověk, především v dětství, v přírodě, tím vyšší environmentální senzitivitou bude disponovat v dospělosti. V minulosti již potvrdilo souvislost s venkovními zážitky více autorů, především zahraničních. Objevila se i myšlenka toho, že prožitky přírody mohou mít vliv na zpomalení či zastavení odcizování člověka přírodě, protože tyto prožitky vzbuzují v člověku pocit chránit a soucítit s přírodou. Zážitky v přírodě jsou dokonce považovány za nejvýznamnější cíl environmentální výchovy. Výzkum měl prostřednictvím dotazníku přinést další poznatky o souvislosti pobytu ve venkovním prostředí a rozvojem environmentální senzitivity. Bylo zjištěno, že učitelé se na rozvoji environmentální senzitivity podílejí u žáků méně a rodiče více, než se očekávalo. Na těchto základech byla upravena výuka některých předmětů pro budoucí učitele na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Environmentální senzitivita nevzniká jako odezva na jeden prožitek, ale souvisí s větším množstvím zážitků, které během života zažíváme. Vzniká vzájemným působením životních zážitků a následnou interpretací daným jednotlivcem.

Období předškolního věku dítěte, tj. od tří let do zahájení školní docházky, je obvykle označováno za věk iniciativy. V tomto období jsou děti zvědavé a bezprostředně přijímají veškeré informace, které jim okolí přináší a utváří si vlastní zkušenosti, které začínají utvářet jejich osobnost. Současným trendem je ve výchově dítěte tohoto věku v podstatě stanovení hranic rodiči, které dítě svým rozvojem posouvá. Tímto způsobem je dítěti umožněn široký pohled na svět a neopakovatelná volnost v myšlení (Vošahlíková, 2009).

Ze Severní Evropy se i do Česka dostal koncept lesních mateřských škol. Dánsko, Švédsko, Německo a další země Evropy se setkávají s vysokou popularitou tohoto projektu. Jedním z důvodů, proč se i v Česku rozvíjí lesní mateřské školy, je situace přeplněných běžných mateřských škol. Přes prvotní skepsi vydalo tři roky po prvním impulzu Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky závěrečnou zprávu, že děti lesních mateřských škol jsou pro budoucí školní docházku připraveny stejně kvalitně, jako děti z běžných mateřských škol. Podstatou těchto institucí je, aby děti trávil čas venku za

každého počasí, kde si hrají s tím, co jim příroda zrovna nabízí. Tento způsob her má méně pravidel, než ve školkách běžného typu, ovšem pravidla pro zachování bezpečnosti zůstávají podobně zachována. Tím, že děti většinu času tráví v přírodě, si k ní logicky budují určitý vztah. Jednou z důležitých strategií v oblasti udržitelného rozvoje je právě rozvoj předškolních dětí v ohledu schopností pro kontakt s přírodou, environmentální senzitivity, vědomí a postoje k přírodě, viz Krajhanzl (2009a). Výsledky ukazují, že děti z těchto školek mají lépe rozvinutou hrubou motoriku a kreativitu (Vošahlíková, 2009). K roku 2016 sdružuje Asociace lesních mateřských škol více než 120 takových školek (Asociace lesních MŠ, 2016). Právě existence takových institucí je v souladu s myšlenkou Environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO), jenž by měl vést k myšlení a jednání lidí podle trvale udržitelného rozvoje. EVVO je určena pro vzdělávání celé společnosti, která by měla získat kladný vztah k životnímu prostředí, zajímat se o něj a chovat se tak, aby příroda vyžadovala menší ochranné prostředky (Vošahlíková, 2009). I EVVO ale potřebuje průběžné aktualizace, zejména s projevy různě se projevujících generací, pro zachování, popřípadě zvýšení efektivity. V oblasti environmentální senzitivity bylo prokázáno, že je rozvíjena především osobními kontakty dětí s přírodou a živými systémy a jejich následným sdílením s blízkými osobami (Jančaříková, 2016).

Nejen sociální prostředí má vliv na utváření vztahu k okolnímu světu, ale i to mimolidské. Podle teorie D. W. Winnicotta je chování dítěte odrazem bezprostředního světa, ve kterém žije. Pokud dítě žije převážně mezi neživými, tím pádem pasivními výrobky, v jeho já se to v budoucnu odrazí, jelikož stejně tak pasivně se bude vyvíjet jeho osobnost. To bude mít vliv na chování dítěte, které bude postrádat citlivost k mimolidskému světu. Proto je dítěti potřeba poskytnout i přírodní prostředí při výchově. S tím souvisí ovšem i výchova dospělých, a to nejen rodičů, ale i pedagogů. Není totiž nic horšího, než pedagog, který nedokáže většinu dětí zaujmout a řádně jim předat informace, to způsobí více problémů, než užítku (Skála, 2009).

3.2 Ekogramotnost

Na základě několika výzkumů se v posledních letech zabývali autoři ekologickou gramotností, zkráceně ekogramotností. Určité definice tohoto pojmu se začínají objevovat, avšak nejsou stále sjednocené. Autoři se však shodují na tom, že se jedná o porozumění vztahům společnosti a přírody. Lze jej chápat jako reakci člověka, která je formována dosavadními zkušenostmi, schopnostmi, postoji a hodnotami, na každodenní situace. Určitými průkopníky těchto výzkumů na našem území byli Kulich a Dobiášová (2003), kteří se jako jedni z prvních problematikou ekogramotnosti začali zabývat. Výsledky jejich

výzkumu mezi přibližně dvěma tisíci žáky základních a středních škol ukázaly nízkou míru environmentálních postojů i znalostí, neznalost místní přírody a nízkou úroveň pozitivního vztahu k místu, kde žáci žijí. V návaznosti na tento výzkum přichází se svou prací Činčera a Štěpánek (2007), kteří se zabývají prosazováním deklarovaných postojů v běžném životě. Tento výzkum ukázal, že většina respondentů není schopna převádět své deklarované znalosti a postoje do běžného spotřebitelského chování a že studenti středních škol nejsou ochotni do svého pro-environmentálního chování celkem nic investovat, ať už po finanční stránce či ochotě investovat čas. Na tento výzkum navázala Vacínová (2011), která se zabývala stavem ekogramotnosti na pražských gymnáziích. V souvislosti se následným porovnáním s minulými výzkumy byly dotazníkové otázky koncipovány podobně jako u výzkumů předchozích. I tato práce se setkala s výsledky ne příliš uspokojivými. V oblasti znalostí mají studenti podle autorky značné rezervy a nízká je také úroveň environmentální senzitivity. V oblasti třídění odpadu se výsledky jevíly lépe, tedy lze říci, že studenti chápou smysl třídění odpadu, ovšem otázkou zůstává, zda jsou ochotni se tak chovat i v běžném životě.

3.3 Problematika odcizení

V posledních letech se často diskutuje nad odcizováním člověka přírodě. Jedná se o fenomén, k němuž podle některých odborníků dochází v důsledku vědecko-technické revoluce, která, ať už jednotlivce, skupiny, či celou společnost rozvinutých států, vede přímo ke změně životního stylu. Tato změna životního stylu tkví konkrétně v menší závislosti lidí na přírodě, ale zejména přináší člověku myšlenku, že již není součástí přírody. Někteří definují odcizení přírodě jako oslabení schopnosti soucítit a chránit přírodu. Můžeme se setkat s členěním Koháka, tedy dvěma druhy odcizení člověka, a to odcizení od přírody a odcizení odpovědnosti vůči jejímu současnému a budoucímu stavu (Kohák, 2012). Negativní vliv odcizení lidí přírodě může mít za důsledek obezitu dětí nebo ztrátu pocitu štěstí (Jančaříková, 2016).

Rozdíly v chování mezi různými věkovými skupinami začínají být středem zájmu od 19. století a tyto generace se následně začínají kategorizovat pomocí písmen latinské a poté řecké abecedy. Aktuálně sledovanými generacemi jsou generace Z a Alfa (potomci generace X a Y). V časovém kontextu se mimo jiné jedná i o potomky tzv. „Husákových dětí“ v Česku (Jančaříková, 2016). Generaci Z reprezentují lidé narození mezi lety 1990 a 2000, jimiž jsou nyní studenti posledních ročníků základních škol a studenti středních a vysokých škol. Pro tuto generaci je typická manipulace s novými komunikačními technologiemi, které se dostávají do domácnosti v průběhu dětství těchto lidí - tedy přede-

vším internet a média s ním spojená. Ač už problematika ovlivňování dětí počítačem může znít jako klišé, spoustu toho bylo napsáno, řečeno, pozitivní i negativní důsledky byly též studovány, je to přesně záležitost, která tuto generaci charakterizuje a s ní spojený skok rozdělující ji s generací předchozí, konkrétně i s generací jejich učitelů (Posnick-Goodwin, 2010).

Pro pochopení širších souvislostí v oblasti studia generací Z a alfa je nutné si představit i generace předchozí. O koho jde? Generace poválečného období, lze se setkat s termínem tzv. „Baby boomers“, jsou lidé narození v období 20 let po skončení Druhé světové války. V prostředí Česka se v souvislosti s politickým prostředím problematikou generací z pohledu sociologie logicky nezabývali, lze je tedy představit alespoň na příkladu americké generace. Tu popisuje Tolbize (2008) v oblasti mezigeneračních rozdílů na pracovištích, jako jedince, kteří byli vychováváni k respektu a autoritě k osobnostem, byli ale ovlivněni a poučeni nedostatky a slabostmi generace, která je vychovávala. Vyrůstali v prosperitě a optimismu a považovali se za jedince, kteří jsou schopni změnit svět. Jsou přesvědčeni, že tvrdá práce a obětování jsou základem úspěchu, jsou průkopníky workoholismu. Vyhýbají se konfliktům, jsou to optimisté, záleží jim na zdraví a spokojenosti a vyžadují respekt. O generaci X a Y píše Ledvinková (2010) v kontextu rozdílností jednotlivých generací na pracovišti. Generace X se od té předchozí liší především postojem ke svým hodnotám. Nejdůležitější je osobnost daného jedince a jeho rodina. Jde o narozené v období od roku 1965 přibližně do roku 1980. Tito lidé dospívali v době globalizace a rozvoje informačních technologií, čímž brzy pochopili, že jistoty, které nabízel režim, jsou už pasé. Příslušníci generace X jsou inovativní a kreativní, jsou otevření a chtějí být nezávislí. Generace Y označuje narozené mezi lety 1980-1995, jsou to lidé, kteří jsou odhodláni se celoživotně vzdělávat a pro které hraje důležitou roli zodpovědnost, zájem a uznání. Jsou velmi ambiciózní, nebrání se ale změně vlastních názorů, a proto je na ně nahlíženo jako na nerozhodné a nejisté lidi. Prioritou je pro ně mít dostatek času pro sebe a své nejbližší.

Generaci Z jsou přisuzovány negativní návyky v oblasti spotřebního chování. Na druhou stranu se jedná o lidi, kteří budou považováni za individualisty, budou dobře spolupracovat v kolektivu, zejména v elektronickém prostředí a budou tvořiví. Druhou sledovanou generací je již zmíněná generace alfa. To jsou lidé narození po roce 2010. Charakterizovat je lze jako děti, jejichž domácností, ve kterých vyrůstají, je již běžnou součástí počítač, internet, tablet, apod. Tento fenomén lze označit jako „chytrá domácnost“. Jejich vztah k moderním technologiím je ještě silnější, než má generace Z. Hra pro tyto děti dostává zcela nový rozměr. Rodinných výletů stále ubývá. Tato generace má zcela odlišný

vztah k zvířatům, která v nich buď budí strach, anebo je naopak bez ohledu na jejich základní životní návyky bezmezně milují. Neznalost přírodního prostředí v nich logicky vzbuzuje strach. Takové děti prognostici tipují na lidi s autoritativními problémy, zejména co se týče školy, dále v budoucnu upřednostňující sedavá zaměstnání. Počátky života těchto generací vykazují podobné trendy v odcizování přírodě. Tyto děti totiž neměly nebo nemají možnost trávit volný čas tak, jako jejich rodiče/prarodiče, tzn. v přírodě, na venkově, jejich životním prostorem se totiž stalo převážně město, ba dokonce panelákové sídliště. Doba už nevyžaduje zapojení těchto nejmladších generací do domácích prací, proto své dětství prožívají hrou. Změny v postojích způsobují těmto lidem složité zapojení do společnosti, jejich chování se stává pro ostatní dokonce nepříjemným. Stávají se cílem různých chorob, syndromů, jako je třeba výše zmíněná obezita dětí či špatné držení těla. Takto odcizené generace se ve svých postojích projevují nejrůznějšími paradoxy. Například nerespektují přírodní zákonitosti, jako jsou potravní řetězce, přirozené chování zvířat či smrt. Setkat se lze i s tzv. „biofobií“, tedy stavem, kdy má člověk strach z živé přírody a jejích procesů. Takový člověk se v přírodním prostředí cítí nepohodlně, vším, co nemá antropogenní základ, opovrhuje. Na tom se samozřejmě podílí již odcizení rodiče, kteří nevykládají snahu k tomu, aby si jejich dítě vztah k přírodě utvořilo. Z různých výzkumů poté vychází výsledky toho, že děti se v této souvislosti bojí věcí, které neznají. Dalším projevem může být tzv. syndrom padajících dětí, který spočívá v neschopnosti pohybovat se v nezpevněném terénu. Tyto děti jsou z měst, ve kterých vyrostly, zvyklé na beton, asfalt a lesní či jakýkoliv jiný nezpevněný terén je pro ně překážkou. Jedním z dalších následků, ale i původců jmenovaných problémů, je syndrom intenzivního rodičovství a vychovávání „skleníkových dětí“. Příčinou intenzivního rodičovství je představa toho, že dítě je smysl života matky, která má za úkol pouze naplňování jeho potřeb. Dítěti je věnován veškerý čas a to je tak vždy středem pozornosti. Přílišná péče je věnována stravování, oblékání, hygieně a velmi moderní ochranou před alergeny. Výsledkem jsou hyperaktivní děti, v pozdějších letech nesamostatné a znužené. Nedostatečný pocit štěstí se projevuje jako Dudleyho syndrom, pojmenovaný podle bratrance Harryho Pottera spisovatelky J. K. Rowlingové, Dudleyho Dursleye. Zde vyniká scéna z jednoho z těchto dětských filmů, ve kterém Dudley rozbaluje vánoční dárky a zlobí se, že je jich méně než loni. Toto nedostatečné prožívání štěstí je spojeno i s jídlem, pitím a veškerými věcmi spotřebního charakteru. Jsou to děti, kterým se dostane všechno, po čem touží. Ať už jde o jednu, či všechny zmíněné, nebo jiné formy odcizení, zasahují problémy s ním spojené nejen konkrétní jedince, ale celou společnost (Jančaříková, 2016).

4 METODIKA

Cílem bakalářské práce je zjistit, jaké jsou hlavní mezigenerační rozdíly v přístupu k životnímu prostředí a čím jsou v průběhu života v člověku způsobeny. V návaznosti na předchozí výzkumy byla metodou stěžejní části práce zvolena metoda z oblasti kvalitativního výzkumu.

4.1 Kvalitativní výzkum

Tato podkapitola si klade za cíl vysvětlit použití dané metodiky této práce. Na základě rešerše odborné literatury jsou zde vysvětleny rozdíly mezi kvalitativním a kvantitativním výzkumem, zásady pro vypracování podkladů ke stěžejní části práce a zároveň výhody a nevýhody použití kvalitativního výzkumu.

V současné době se na kvalitativní a kvantitativní výzkum nahlíží jako na sobě rovné, i když tomu tak nebylo vždy. Jedná se o přístupy odlišné, nikoli však konkurující si (Švaříček, Šed'ová, 2014).

Disman (2002) říká, že definic kvalitativního výzkumu lze najít desítky, a uvádí příklad, jenž kvalitativní výzkum popisuje jako přístup, kdy se snažíme odkrýt sociální realitu a vysvětlit ji hloubkově, bez pomoci čísel. Autor uvádí rozdíl v cílech kvalitativního a kvantitativního výzkumu, kdy se cíl kvantitativního výzkumu omezuje na ověřování hypotéz, kdežto cílem kvalitativního výzkumu je tvorba hypotéz nových, vytvoření teorie a především porozumění. To vychází z rozdílného uchopení logiky obou přístupů. Kvantitativní výzkum používá deduktivní metodu, tedy k problematice, hypotézám, přistupuje tak, že se připravené hypotézy testují a ve výsledku jsou přijaté nebo zamítnuté. Kvalitativní výzkum oproti tomu pracuje s metodou induktivní. Zpočátku se sbírají data, dochází k pozorování a na základě těchto dat a pravidelnostech v nich nalezených může dojít k formulaci hypotézy a vytvoření teorie. V kvalitativním výzkumu jde v podstatě o uchopení informací, které respondent osobně považuje za relevantní a předává je výzkumníkovi a nalézt v těchto proměnných struktury.

Rozdíly kvantitativního a kvalitativního výzkumu se zabýval Hendl (2005), který uvádí, že rozdílnost těchto paradigmat tkví například ve vnímání reality, která je v kvantitativním výzkumu považována za danou, obklopující vědce a existující nezávisle na něm, kdežto v kvalitativním výzkumu mluvíme o realitě jako o něčem, co bylo zkonstruováno zkoumaným jedincem a ve výsledku je tedy více realit v dané situaci.

V kvalitativním výzkumu existují pojmy, které vysvětlují cíle jednotlivých prací. Jsou jimi průzkum, vysvětlení, popis, porozumění, odkrytí a následně také poskytnutí zpětné vazby či poukázání na možná řešení (Švaříček, Šed'ová, 2014).

Pomocí kvalitativního přístupu má výzkumník možnost získat velké množství informací od malého počtu jedinců. Závěry plynoucí z těchto informací však není možné generalizovat na populaci (Disman, 2002).

Miovský (2006) uvádí metody k získávání kvalitativních dat, jimiž jsou pozorování, moderovaný rozhovor, skupinový rozhovor, kvalifikovaný odhad a další. Taktéž Švaříček, Šed'ová (2014) se věnují těmto metodám.

Mezi nejčastější metody se v kvalitativním výzkumu řadí hloubkový rozhovor. Pomocí otevřených otázek se tak výzkumník snaží porozumět tomu, jaký pohled má na věc respondent a neomezuje ho přitom žádným vybíráním předem zvolených odpovědí. Hlavními typy hloubkového rozhovoru jsou polostrukturovaný a nestrukturovaný rozhovor. Nestrukturovaný neboli narativní rozhovor se typicky provádí na základě jedné otázky, která je následně rozváděna odpověďmi zkoumaného jedince. Kromě přímých odpovědí na otázku se v rozhovoru dbá i na neverbální komunikaci (Švaříček, Šed'ová, 2014).

Mnozí autoři (např. Disman, 2002; Miovský, 2006; Švaříček, Šed'ová, 2014) přikládají význam redukci sebereflexe v rozhovoru z pohledu tazatele. Švaříček, Šed'ová (2014) uvádí, že rozhovor nelze provést v neutrální rovině, jelikož tazatel je vždy ovlivněn určitým zájmem o studované téma.

Polostrukturovaný rozhovor vyžaduje dle Miovského (2006) náročnou technickou přípravu. Na základě určitého schématu jsou předem připraveny okruhy otázek, které jsou následně předkládány tazatelem. Takto je připraveno jádro otázek, jež budou v průběhu rozhovoru nevyhnutelně předloženy, dále se k jádru nabalují doplňující otázky, jež ve výsledné analýze mohou a nemusí být použity, ač mají obvykle nepostradatelný význam. Polostrukturovaný rozhovor využívá výhod nestrukturovaného a plně strukturovaného rozhovoru a zároveň eliminuje jejich nedostatky. I přes malý počet nevýhod polostrukturovaného interview, lze uvést možnost narušení struktury okruhu otázek a tím roztržštění odpovědí, případně získávání nerelevantních informací.

Metodou teoretické části této práce je převážně rešerše literatury. Klíčovou metodou práce je metoda polostrukturovaných rozhovorů a analýza získaných dat. Práce se přímo odvíjí od předchozích výzkumů v oblasti mezigeneračních rozdílů ve vztahu k životnímu prostředí a literatury věnované vztahům a postojům k životnímu prostředí, na které se snaží navázat. Součástí práce je zhodnocení konkrétních postojů deseti vybraných studentů vysoké školy, na základě rozhovorů. Věk studentů se pohybuje v rozmezí 20-25 let, tedy věk, kdy se předpokládá, že rodiče i prarodiče těchto lidí a jejich postoje a názory jsou v živé paměti těchto studentů. Z důvodu určité homogenity skupiny byli respondenti vybíráni z řad studentů geografie, Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, což zároveň vycházelo z praktických možností autorky práce. V rámci takto definované skupiny byli již konkrétní respondenti vybráni do značné míry náhodně. Respondent měl možnost zvolit místo konání rozhovoru tak, aby se cítil co nejvíce příjemně. Šest z deseti rozhovorů se konalo v kavárně, tři na půdě výše zmíněné univerzity a jeden ve vlaku.

Polostrukturovaný rozhovor nabízí výhodu v možnosti rozvíjení doplňujících otázek a v drobných změnách v dotazování. Výhodou rozhovorů, které jsou prováděny s kolegy autorky, je otevřenost respondentů, jednodušší navození přátelské atmosféry a důvěrnost. Jedním z důvodů, proč byla pro práci zvolena metoda rozhovorů, je, že práce si neklade za cíl pouze doplnit předchozí výzkumy o další výsledky, nýbrž zjistit, proč jsou postoje lidí takové, jaké jsou. Rozhovor umožňuje podívat se tzv. „více pod povrch“ problematiky, než například dotazníkové šetření. Následným krokem po sestavení rozhovoru je tzv. „pilotní šetření“, jež slouží k opravě struktury otázek, popřípadě jejich zpřesnění, především ale ke zpětné vazbě a zhodnocení kvality rozhovorů. Výsledky pilotního šetření se netýkají výsledků rozhovorů ze strany tématu, nýbrž čistě formální strany. Pilotním šetřením byl rozsah otázek zmenšen přibližně na polovinu, jelikož se některé otázky obsahem opakovaly, nebo při rozvinutí otázky přesahovaly do jiného, tematicky odlišného, oddílu. Přes snahu eliminovat tento tematický přesah, není možné tento problém stoprocentně odstranit, v těchto případech je k výpovědím respondentů náležitě přihlédnuto a jsou brány v potaz.

Předchozí výzkum Matějčka a Vacínové (2013) přináší v některých odpovědích jednoznačně projevující se závislost dětí na názorech a chování jejich rodičů. Určitou možností je proto podívat se na tuto problematiku z pohledu studenta vysoké školy ve věku, kdy většinou bydlí již odděleně od rodičů, přesto to není tak dlouho, aby si bydlení s rodiči nepamatoval, a také je pravděpodobné, že se svými prarodiči je v kontaktu, nebo si je pamatuje.

4.2 Struktura rozhovorů

Okruhy otázek byly sestaveny na základě výše zmíněných dimenzí dle Krajhanzla (2009a). Tvorba rozhovorů se přímo odvíjela od obsahu literatury uvedené v seznamu citací práce, a to především po stránce tematické, pro zorientování v předchozích výzkumech a proniknutí do podstaty problematiky, ale i po stránce formální, pro pochopení zásad pro tvorbu rozhovorů, jejich aplikaci i vyhodnocování.

Struktura otázek tvořících jádro rozhovoru má z části původ ve výzkumu mezigeneračních rozdílů ve vztahu k životnímu prostředí Matějčka a Vacínové (2013), a to především po obsahové stránce. Do rozhovoru byla zároveň zahrnuta otázka vytvořená na bázi výzkumu Jančaříkové (2009) týkající se zážitků dětí v přírodě, která byla zodpovídaná formou zaškrtování v tabulce, tato otázka doplňuje zjištěné informace o aktivitách, kterými tráví/trávil respondent čas v přírodě. Podobně interaktivní, zároveň ale důležitou, otázkou, je výběr obrázku vysněného bydlení, který vypovídá o míře zastoupení přírodních prvků v (budoucím) bydlení respondenta.

Otázky rozhovoru byly rozděleny do pěti oddílů (viz Tab. 1 – 5), které odpovídají jednotlivým dimenzím podle Krajhanzla (2009a), tedy první oddíl se věnuje potřebě kontaktu s přírodou, druhý oddíl studuje schopnost pro kontakt s přírodou, třetí oddíl se zabývá environmentální senzitivitou, čtvrtý oddíl se věnuje ekologickému vědomí a poslední, tedy pátý oddíl, řeší postoj k přírodě. Jednotlivé dimenze nemají přesně stanovenou stupnici, na základě které by se daly výsledky hodnotit, na základě zpracované literatury lze proto hodnotit jednotlivé postoje obecně jako „vyšší“ nebo „nižší“. Metodou obsahové analýzy je proto k zaznamenaným výpovědím respondentů přistupováno objektivním hodnocením na základě dalších zjištěných informací. Výsledek rozhovorů je tedy dvojitý, a to hodnocení vztahu respondenta a přírody na jedné straně a mezigenerační rozdílů v přístupu k životnímu prostředí na straně druhé.

1) Potřeba pro kontakt s přírodou (otázky č. 1 – 8)**Tab. 1: Okruhy otázek prvního oddílu**

1	Bydlíte v bytě/domě, ve městě/na vesnici, sám/s dalšími lidmi?
2	Trávil/a jste dětství u prarodičů, vybavují se Vám nějaké vzpomínky z této doby?
3	Máte nějaké domácí zvíře?
4	Nachází se ve Vašem domě/bytě přírodní prvky? V jakém rozsahu?
5	Vyberte, prosím, obrázek, který nejvíce připomíná Vaše vysněné bydlení.
6	Trávil/a jste v dětství více času v přírodě než dnes?
7	Jakými aktivitami trávíte svůj volný čas? Se kterými aktivitami máte zkušenost?
8	Jak trávíte dovolenou v zahraničí?

2) Schopnost pro kontakt s přírodou (otázky č. 9 – 16)**Tab. 2: Okruhy otázek druhého oddílu**

9	Vyhledáváte při pobytu v přírodě společnost?
10	Máte oblíbené roční období? Ovlivňuje toto období frekvenci Vašich návštěv přírody?
11	Jste schopen určit světové strany bez použití přístroje?
12	Navštěvujete v přírodě nová místa, nebo se raději vracíte na místa, která znáte?
13	Strávil/a jste noc v přírodě? Dokázal/a byste strávit noc v přírodě sám/sama?
14	Máte zkušenosti s pěstováním ovoce/zeleniny?
15	Štítíte/bojíte se hmyzu? Vadí Vám jeho přítomnost v přírodě?
16	Máte zkušenost s odstraněním klíštěte sobě nebo někomu jinému?

3) Environmentální senzitivita (otázky č. 17 – 23)**Tab. 3: Okruhy otázek třetího oddílu**

17	Všímáte si v přírodě různých zvuků, např. šumění listů, apod.? Baví Vás poslouchat je?
18	Poznáte podle čichu, že rostou houby?
19	Zastavíte se někdy a pozorujete, co se v přírodě děje kolem Vás?
20	Měl/a jste v dětství oblíbené místo? Dokážete jej popsat?
21	Chodíte si někdy do přírody tzv. „pročistit hlavu“? Podaří se Vám to někdy?
22	Existují místa, která ve Vás vzbuzují nevysvětlitelné pocity?
23	Byl/a jste někdy svědkem týrání zvířat?

4) Ekologické vědomí (otázky č. 24 – 30)

Tab. 4: Okruhy otázek čtvrtého oddílu

24	Třídíte odpad? Je pro Vás důležitá dostupnost kontejnerů pro tříděný odpad?
25	Používáte opakovaně nákupní tašky?
26	Co podle Vás nejvíce škodí životnímu prostředí?
27	Myslíte si, že se osobně chováte šetrně k životnímu prostředí?
28	Máte v okolí bydliště skládku, sběrný dvůr, či setkal jste se se zakládáním skládek?
29	Používáte opakovaně PET lahve?
30	Jaký má Váš dům zdroj vody a jak s vodou hospodaříte?

5) Postoj k přírodě (otázka č. 31)

Tab. 5: Okruhy otázek pátého oddílu

31	Doplňte, prosím, větu: Přírodu považuji za ...
----	--

Odpovědi spojené se schopností pro kontakt s přírodou jsou u respondenta vázány na schopnost hovořit o těchto situacích a popřípadě se do nich zpětně vžít a představit si je. Informace, které byly zjištěny ohledně respondenta, jeho rodičů i prarodičů jsou pro jednotlivé případy schematizovány. Je otázkou subjektivního postoje vůči životnímu prostředí, jak člověk k přírodě přistupuje, za co ji považuje. O to složitěji lze porovnávat postoj prarodičů, rodičů a potomků. Výchozím jsou proto v tomto případě všechny otázky a odpovědi respondenta v rozhovoru, které do poslední fáze vypovídaly o přenosu informací od prarodičů, přes rodiče, až k potomkům. A dále o úspěšném či neúspěšném přijetí těchto přenášených myšlenek potomky. Jednotlivé otázky byly, dle možností, rozváděny na další generace rodin respondentů.

Součástí otázky č. 7 je tabulka, ve které respondent vybírá aktivity, které zažil, viz Tab. 6. Množství vybraných aktivit podporuje a vysvětluje vyjádření respondenta ohledně času, který tráví/trávil v přírodě. Aktivity jsou uspořádány do řádků podle četnosti na základě výzkumu Jančaříkové (2009). V prvním řádku jsou vybrány aktivity označované za velmi časté, tzn. více než 80 % dětí má s nimi zkušenost. Ve druhém řádku jsou aktivity časté (60 – 80 %), ve třetím řádku aktivity průměrně časté (40 – 60 %), čtvrtý řádek obsahuje aktivity méně časté (20 – 40 %) a poslední řádek zjišťuje aktivity vzácné (méně než 20 % dětí). Existuje tedy předpoklad, že množství vybraných aktivit bude podle řádků odshora dolů klesat.

Tab. 6: Zkušenosti s aktivitami v přírodě

Pozoroval hvězdy	Chodil bos trávou	Sbíral borůvky	Házel kameny - žabky po vodě
Slyšel datla	Viděl světlušku	Vylezl na skálu	Spálil se sluníčkem
Šel přes oranici	Zasadil strom	Spal pod širákem	Vytahoval klíště sobě/jinému
Držel v ruce hada	Sbíral odpad v přírodě	Zabloudil v lese	Sekal trávu kosou/srpem
Viděl týrat zvíře	Vyrobil píšťalku z přír. materiálu	Exkurze do čistírny OV	Založil sbírku, brouci, motýli...

Obrázky pro otázku č. 5 byly vybrány na základě třech skupin, a to s vysokým, středním a malým zastoupením přírodních prvků. Pro každou skupinu byly vybrány tři ukázky, viz Tab. 7. Respondentovi byl ponechán prostor i pro volbu jiného stylu bydlení. Tyto obrázky lze nalézt v příloze č. 2.

Tab. 7: Zastoupení přírodních prvků v bytě/domě

Vysoké zastoupení přírodních prvků	Střední zastoupení přírodních prvků	Nízké zastoupení přírodních prvků
Obrázky č.: 1, 5, 7	Obrázky č.: 6, 8, 9	Obrázky č.: 2, 3, 4

Schémata jsou barevně odlišena. Informace, které jsou obsahem zelených rámečků, se prolínají generacemi, anebo mají s jinou generací přímou souvislost. Informace vycházející z červených rámečků jednak představují zápornost informace a jednak zdůrazňují rozdílné chování od jiné generace. Informace ve světle šedých rámečcích, jsou ty, které odpověď rozšiřují o další skutečnosti. Doplnující funkci mají informace v menších oranžových rámečcích. To jsou ty informace, které na zásadní „zelenou“ či „červenou“ informaci měly přímý vliv. Černobílé šipky znázorňují plynulost trendu, naopak červeně přeškrtnutá šipka vysvětluje změnu trendu (např. tuto aktivitu již další generace neprovozuje). Zesvětlené šipky (viz Obr. 1) vysvětlují, jakou cestou se trend ubíral v minulosti, v tomto případě se jedná o informaci, která má důležitý vliv na další fakta. Modré šipky zdůrazňují vliv společného soužití na označené odpovědi.

5 ANALÝZY ROZHovorŮ A VÝSLEDKY PRÁCE

Tato část práce obsahuje interpretaci získaných dat z rozhovorů a analýzu výsledků práce. Na základě dat získaných z rozhovorů jsou jednotlivé rozhovory zpracovány a vyhodnocovány. Všechny rozhovory jsou v textové podobě přiloženy v příloze č. 3. V Tab. 8 jsou uvedeny údaje o respondentech rozhovoru, a to pohlaví, věk, studovaný obor a popřípadě zaměstnání.

Tab. 8: Informace o respondentech rozhovoru

Respondent	Věk	Studovaný obor	Zaměstnání
žena	23	GSE	žádné
žena	24	GSE	brigáda v pohostinství
žena	22	GEO	žádné
žena	24	GSE	vývojové centrum
žena	23	GSE	brigáda v reklamní společnosti
muž	23	GEO POL	odvětví dopravy
žena	23	GEO	příležitostné brigády
muž	22	MAT GEO	příležitostné brigády
žena	23	GSE	brigáda v obchodě
muž	23	GEO	příležitostné brigády

Zdroj: vlastní šetření

V následujícím textu je uveden výtah z jednotlivých rozhovorů, který vznikl pomocí obsahové analýzy, tedy stanovením důležitých informací, od kterých se dále odvíjelo hodnocení.

1. Rozhovor

1.1. R1: Potřeba pro kontakt s přírodou

Studentka a její prarodiče žijí ve městě, kde dříve žili i její rodiče. Rodiče se odstěhovali na vesnici do domu. Tento dům dříve obývali jako chalupu, kde studentka strávila spoustu času, nejen v dětství. Aktivity kolem chalupy v ní vytvořily kladný vztah k přírodě, což lze soudit z velkého množství konkrétních vzpomínek. Jelikož se tam rodiče odstěhovali nastálo, má studentka stále možnost toto místo navštěvovat a navštěvuje jej ráda. S časem stráveným na chalupě má spojenou péči o zvířata v hájence, jako zvyk, který nemohl být

vynechán ani kvůli špatnému počasí. To v ní umocnilo kladný vztah ke zvířatům. Vždy doma měli zvíře, má jej i nyní, kdy bydlí odděleně od rodičů. Popisuje, že je pro ni důležitý osobní kontakt se zvířetem. Vzhled bytu se v oblasti zastoupení přírodních prvků odvíjí od preferencí rodičů, kteří byt zařizovali. Vzhled bytu a domu se velmi podobá. Prarodiče mají v bytě podobné zastoupení přírodních prvků. Při popisu svého vysněného obydlí se neubírá do nereálných dimenzí moderního bydlení, naopak se drží trendů, které nastavili její rodiče. Při popisu zastoupení přírodních prvků ve vysněném domě je skromnější než rodiče. To lze přisoudit jejímu pravidelnému kontaktu s přírodou, a tím pádem menší nutnosti přenášet různé přírodní prvky do bydlení, jelikož z rozhovoru lze vyvodit, že respondentka nemá potřebu kontakt s přírodou kompenzovat právě na množství přírodnin v bytě. Tento fakt podporuje i výběr obrázku s bydlením, ve kterém se objevují markantní přírodní prvky, ovšem ne příliš četné. V dětství trávila více času v přírodě, to vysvětluje v obecné rovině nedostatkem času a trendem současné doby. Při navržnutí modelu dne, kdy nemá žádné úkoly a čas není omezen, se rozpovídá o „idylické neděli“, kterou stráví na chalupě u rodičů, konkrétně procházkou se psem na místech, která zná z dětství. Nejspíš bydlení v centru města, které je plné lidí, automobilů, obchodů, apod. v ní vyvolává touhu strávit také čas mimo lidi a auta, jak sama zmiňuje. To se podobá důvodům, proč se rodiče před dvěma lety odstěhovali z města. Respondentka má zkušenosti s velkým množstvím aktivit spojených s přírodou, včetně těch vzácnějších, to lze přisoudit velké části dětství strávené na chalupě, v blízkosti přírody. Se slovy dovolená v zahraničí má spojený odpočinek na pláži, což lze z dalších informací o rodině vysvětlit jako „dědičné“. Zajímavé přitom je, že ji láká poznání přírodních a kulturních zajímavostí exotiky. Zmiňuje, že by chtěla poznat kulturu, která si váží běžných věcí. Tímto způsobem jaksí odsuzuje kulturu vlastní, kterou nepřímo označuje za nadměrně spotřební. Respondentka nevidí překážky, které by mohly její potřebu pro kontakt s přírodou omezovat, což je považováno za pozitivní.

1.2. R1: Schopnost pro kontakt s přírodou

Respondentka sdílí oblibu v podzimu se svými rodiči, jelikož tvrdí, že právě na podzim vždy chodili nejvíce do přírody. Krásy podzimu téměř romantizuje. Otec ji naučil se orientovat v přírodě, její orientační schopnost lze podle ní považovat za stoprocentní. Rodiče se často chodí odreagovat do přírody či jezdí na výlety. Tyto zvyky má studentka zažité, a proto se v nich se svými rodiči shoduje. Otec zvolil povolání, které přímo souvisí s častým pobytem v přírodním prostředí. Je schopna detailně popsat místo i okolí tohoto místa, kam se ráda vrací, kde dokáže splynout s krajinou a relaxovat bez myšlenek na starosti. Strávila se sestrou noc pod širým nebem na táboře a ani se příliš nebála.

Představa noci v přírodě o samotě v ní nevyvolává iracionální strach, spíše adrenalin, sama by ale pod širým nebem spát nechtěla. Pěstování ovoce a zeleniny má spojené s matkou, jako jejich společnou činností, sama nic nepěstuje. Babička již také nepěstuje, a to kvůli věku. Rodiče, ani prarodiče nechovali zvířata na jídlo, zřejmě proto, že bydleli ve městě a chalupu, kterou nyní obývají rodiče nastálo, dříve obývali nepravidelně, takže k tomu neměli podmínky. Jí samotné představa stažení králíka před jejíma očima vyvolává něco nehezkého, čeho by se účastnit nechtěla. Přeci jen, pokud je ke zvířeti pěstován vztah, jako byl právě u respondentky, například díky krmení zvěře v hájence, je s tím představa usmrcení zvířete nespojitelná. Hmyzu se neštítí a nebojí, zřejmě proto, že v přírodě strávila velké množství času, nemluvě o spojitosti s chalupou a jejím okolím, kde, jakožto v přírodním prostředí, mohlo být hmyzu více než dost. Nevadí jí odstraňování klíštěte sobě, ostatním lidem, ani zvířatům. Špatné počasí v ní nevyvolává pocit, že by neměla vycházet do přírody, již v dětství s rodiči chodila ven i za špatného počasí. Schopnost pro kontakt s přírodou je u respondentky vyšší.

1.3. R1: Environmentální senzitivita

Respondentku lze na základě jejích výpovědí označit obecně za environmentálně velmi senzitivního člověka, především na základě schopnosti detailně hovořit o místech v přírodě, vnímat zvuky a vůně přírody, apod. K přírodnímu prostředí má kladný, pevně ukotvený vztah, ke kterému ji vedli její rodiče a je opět jejich prarodiče. Za důležitý lze považovat také fakt, že na přijímání informací od rodičů nebyla nikdy sama, jelikož má sestru, dvojče. Proto lze na leckteré zkušenosti nahlížet z pohledu toho, že na vše byly dvě, a tak si v ukotvení informací pomáhaly.

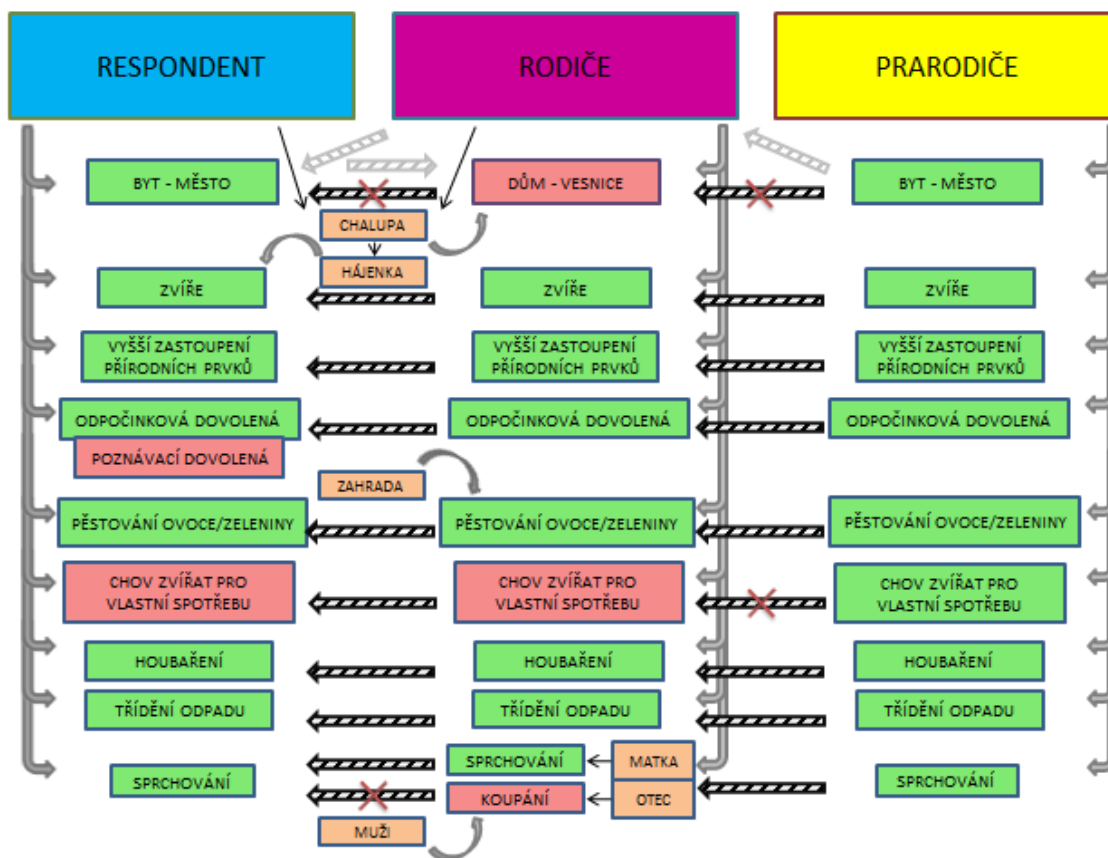
1.4. R1: Ekologické vědomí

Ekologické vědomí respondentky lze obecně popsat jako vyšší. Existuje souvislost v chování respondenta vůči životnímu prostředí a vlastnímu zdraví. Třídění odpadu jí v dnešní době přijde jako běžná věc, ke které ji vedli rodiče a dělají to i prarodiče. Otázka týkající se vyhazování odpadu v přírodě se prolíná s dimenzí environmentální senzitivity, jež v případě této respondentky ještě zvyšuje zájem. Lze konstatovat, že své okolí dobře zná a připouští si hrozby, které jsou spjaté s životním prostředím. Respondentka již v první části rozhovoru zmínila, že se zajímá o obnovitelné zdroje energie a chtěla by nějaké zařízení takového typu mít ve svém vysněném domě.

1.5. R1: Postoj k přírodě

Uvažování respondentky ohledně postoje k přírodě lze hodnotit jako kladné, jelikož si uvědomuje, že takto svět nemusí vypadat i v budoucnu, a že existuje možnost, že člověk přírodu zničí. I kdyby se nechovala podle toho, co tvrdí, což se, díky způsobu vyjadřování a velkému množství vzpomínek z přírody jeví jako velmi málo pravděpodobné, je kladným znakem její uznávání hodnoty přírody, jako něčeho nenahraditelného.

Obr. 1: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 1

Zdroj: vlastní šetření

Otázky spojené s potřebou pro kontakt s přírodou jsou v oblasti mezigeneračních rozdílů spíše mezigeneračními shodami. Díky dobrým rodinným vztahům a pozitivním vzpomínkám z dosavadního průběhu života si respondentka převzala zvyky, které se ztotožňují se zvyky jejích rodičů i prarodičů. Stejně tak lze hodnotit otázky z oblasti schopnosti pro kontakt s přírodou, kde je znatelný vliv rodičů i prarodičů. Výjimku tvoří otázka spojená s chovem zvířat pro vlastní spotřebu. V podmínkách bytu jistě nebylo možné slepice nebo králíky chovat, ale lze předpokládat, že právě v této otázce se bude objevovat nesoulad v rámci více rozhovorů, a to z různých důvodů, kterými mohou být nedostatek prostoru, bydlení v bytě, finančně nevýhodná činnost, neschopnost usmrcení zvířete v případě potřeby, atd. Přístup v oblasti ekologického vědomí lze na základě

odpovědí opět považovat u jednotlivých generací této rodiny za podobný. Dle vlastních zkušeností zmiňuje, že hospodaření s vodou, konkrétně koupání, je v jejich rodině ryze mužskou záležitostí, a že ženy se tedy spíše sprchují. Svou roli hraje i studium sestry, která upozornila na negativitu koupání se ve vaně ze zdravotního hlediska.

2. Rozhovor

2.1. R2: Potřeba pro kontakt s přírodou

Respondentka strávila celý život v městském prostředí, nyní žije v domě v menším městě s matkou. Dětství u prarodičů má spojené s bratrem a bratranci, kdy měli možnost spolu vymýšlet různé zábavy spojené hlavně s přírodou a pobytem v ní. Z dětství u prarodičů má pozitivní vzpomínky. Vysvětluje, že jejich skupinu podobného věku vedl ke vztahu k přírodě především o pár let starší bratr, který do domácího prostředí pořídil i spoustu zvířat. Část domu, kterou obývá, popisuje jako moderní, minimalistické bydlení, na rozdíl od části domu, kde bydlí matka, která preferuje dekor dřeva a spoustu květin. Tuto odlišnost dále nevysvětluje, pouze zmiňuje, že se jí toto bydlení přestává líbit a postupem času chce do svého bydlení zařadit více přírodních prvků. Jednoduchým vysvětlením by mohlo být, že minimalistický styl bydlení je velmi jednoduchý, až bezduchý, proto se snadno okouká. Svou změnu přisuzuje obecně změně životního stylu, kterou jí nejspíš umožnila složitá situace v rodině, kterou dále nerozebírá. Ve spojitosti s tím si za své vysněné bydlení vybrala obrázek č. 5 s hojným zastoupením přírodních prvků. Méně stráveného času v přírodě přisuzuje faktu, že s bratrem a bratranci již nebydlí tak blízko u sebe jako dříve, navíc se věnují převážně kariéře, a proto nemají dostatek volného času, který by mohli trávit společně. V tomto případě má tedy respondentka volný čas strávený v přírodě spojený se společností skupiny příbuzných, bez nichž sice čas v přírodě tráví, ne však již tak intenzivně. Vysvětluje, že bratr stále tráví v přírodě více času než ona, i když volného času má méně. Pro svůj volný čas ale také ráda zvolí přírodní prostředí. Dále vysvětluje, že matka tráví volný čas převážně domácími pracemi v domě nebo na zahradě. Stejně tak jsou matčiny rodiče lidé, kteří volný čas tráví stejně tak na zahradě a prací kolem domu. Babička z města je podle ní kulturní člověk, o přírodu se nezajímá. Téměř každá vzpomínka z dětství spojená s přírodou je spojena také s bratrem. Lze předpokládat, že respondentka v dětství trávila poměrně velké množství času v přírodě, jelikož má zkušenost i s aktivitami, které jsou považovány za výjimečné. Zažila odpočinkovou dovolenou u moře, netvrdí, že by ji neoslovila, ale preferuje dovolenou založenou na poznání kultury a přírody. Kromě dovolené v zahraničí zmiňuje i dovolenou v Čechách, kdy každý rok jezdili do kempu, kde otec s bratrem chytali ryby, ona s matkou chodila

sbírat houby, apod. Z těchto dovolených má spoustu zážitků spojených s přírodou. Potřebu pro kontakt s přírodou lze hodnotit jako vyšší.

2.2. R2: Schopnost pro kontakt s přírodou

Respondentka poměrně zmateně vysvětluje, že veškerou aktivitu v přírodě, ať jde o sport, procházky se psem nebo výlety, tráví ráda jak ve společnosti, tak sama. Zmiňuje, že aktivity tráví ráda „půl na půl“ sama i ve společnosti, nakonec ale přiznává, že na společné aktivity většinou nemá nikdo kromě jí samotné a psa čas, takže ve výsledku si uvědomuje, že převážně čas v přírodě tráví pouze se psem. Z odpovědi lze ale vyčíst, že by chtěla čas v přírodě trávit více s lidmi. Oblíbeným ročním obdobím je léto kvůli velkému množství aktivit, které lze strávit ve společnosti venku. Nejčastěji ovšem do přírody chodí na podzim, kdy sbírá houby, které ale nejí. Světové strany je schopna určit pouze za určitých podmínek, tedy tuto schopnost neovládá velmi dobře. Zmiňuje, že matka na rozdíl od ní často bloudí v lese. Má jasně stanovenou, za jakým účelem do přírody chodí, zda jde o výlet či odpočinek v přírodě, s tím je spojena i volba místa aktivity, zda jde o místo, které zná, nebo místo nové, objevování nových míst se nebrání, ale opět existuje spojitost se psem a trávením času s ním. Dokáže velmi dobře popsat místo, které dobře zná a vrací se do něj. Trpí iracionálním strachem ze tmy, sama by noc v přírodě nestrávila. Nemá problém s rozeznáním zvířat určených k chovu a domácími mazlíčky, má zkušenosti s chovem zvířat k vlastní spotřebě od prarodičů. Svým způsobem podobně iracionálním, jako je strach ze tmy, je nepříjemný pocit z hmyzu. Vyndat klíště jí zvláštní nepřijde, sama totiž přiznává, že odstranit klíště je nutnost. Z rozhovoru vyplývá, že studentčina schopnost pro kontakt s přírodou je částečně závislá na společnosti, se kterou čas v přírodě tráví. Poměrně silným faktorem je zde přítomnost psa, který je částečně zdrojem času stráveného v přírodě a částečně plní i funkci společnosti. Celkově z tohoto pohledu působí, jako by jí chyběla osobnost bratra, která v dětství byla iniciátorem těchto aktivit. V souvislosti se společností v přírodě, nepohodlím, které v přírodě cítí a dalšími informacemi lze hodnotit schopnost pro kontakt s přírodou této respondentky jako spíše nižší.

2.3. R2: Environmentální senzitivita

Ze zjištěných informací lze obecně říct, že respondentka je člověkem velmi environmentálně senzitivním. Přírodu je schopna vnímat více, ne-li všemi smysly. Tyto vjemy v ní vzbuzují příjemné pocity. To, že respondentka většinou není schopna „vypnout“ v přírodě, oprostít se od problémů, uvolnit se, není považováno za negativní, jelikož i tak je respondentka přírodním prostředím přitahována a zmiňuje, že se jí v přírodě lépe přemýšlí. Tento fakt je schopna racionálně podpořit vysvětlením, že přírodní prostředí má atributy,

kteřé v jiném prostředí dostupné nejsou. Popisuje pocit, který se jí naskýtá v souvislosti s určitými místy. Tento pocit vysvětluje jako tajemný, což znamená, že některá místa na ni působí velmi neobvykle. Zajímavou informací je, že jako člověk odsuzující týrání zvířat, by se nebála zakročít, kdyby toho byla svědkem. To může způsobovat láska ke zvířatům, která jí byla představována od dětství. Detailním popisem, pro ni důležitého místa, které si pamatuje z dětství, potvrzuje své vyšší cítění ohledně přírodního prostředí. Pravidelné sbírání hub, ať už s matkou, nebo sama, v respondentce umocňuje jednak schopnost pro kontakt s přírodou a jednak jí nabízí prostředí pro vnímání přírody. Své pocity spojené s přírodou prožívá hluboce a zanechávají v ní příjemné vzpomínky.

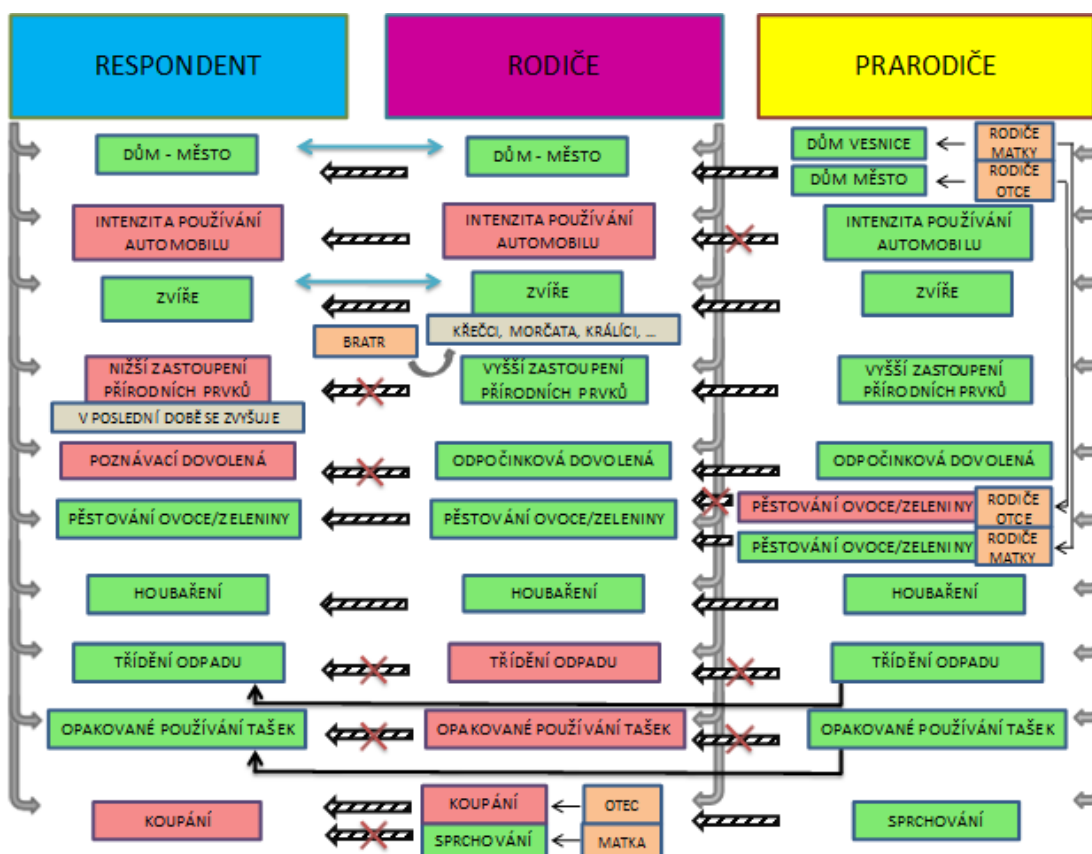
2.4. R2: Ekologické vědomí

Respondentka nemá osvojený zvyk třídění odpadu. Nízkou aktivitu v třídění odpadu přikládá i nedostupnosti kontejnerů pro tříděný odpad v místě bydliště. Od 18 let se dopravuje prakticky pouze automobilem, což má společné se svými rodiči, prarodiče automobil vlastní, nepoužívají jej ale tolik. Zbytečně nenakupuje nákupní tašky, shromažďuje je a používá opakovaně. Uvědomuje si, že by se k životnímu prostředí mohla chovat šetrněji, ale nepovažuje se za hrozbu, na druhou stranu ví, že aby došlo ke změně, musí každý začít u sebe, proto neodsuzuje žádné individuální snahy. Má přehled o dostupnosti míst, kde lze vyhodit různé druhy odpadů, proto jí přijde zvláštní, že lidé v jejím okolí vyhazují odpad tam, kde nemají, když místa pro tyto účely dostupná jsou. Opakované používání PET lahve je pro ni samozřejmostí, aniž by v tomto zvyku měla nějaký vzor, vedl ji k tomu pocit zbytečného utrácení peněz a zvyšování množství odpadu. Hrozbou pro životní prostředí je podle respondentky obecně činnost člověka, což prokazuje jiný pohled na problematiku, jelikož respondentka v tomto případě neuvádí průmyslová odvětví apod., ale přímo původce problémů. Dům, ve kterém žije, disponuje studnou s užitkovou vodou. Tuto vodu využívají na vše, kromě pití. Přiznává, že se raději koupe ve vaně. Ekologické vědomí respondentky je vyšší, a to i s přihlédnutím k některým nedostatkům, i tak si respondentka uvědomuje následky svého jednání, i možné důsledky nevhodného chování lidí obecně.

2.5. R2: Postoj k přírodě

Respondentka si uvědomuje, že příroda není nahraditelnou komoditou a právě člověk, který ji ovlivňuje, by měl přemýšlet nad tím, jak koná. Připomíná, že důsledky jsou i v rámci menšího území znatelné. Myslí si, že by lidé měli znát hodnotu přírody.

Obr. 2: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 2

Zdroj: vlastní šetření

Přístup k životnímu prostředí se u této respondentky v rámci rodiny liší. Existuje odlišnost v postojích prarodičů majících díky osobnímu kontaktu vliv na generaci rodičů i potomků. Z postoje respondentky je zřetelné, že disponuje zkušenostmi, které jí předaly obě strany prarodičů. Poměrně odvážnou teorií se může zdát, že některé životní události mohou mít za důsledek změnu v preferencích, založenou na předloze těchto dvou rodin prarodičů. Tato myšlenka souvisí s existencí již zmíněné odlišnosti, konkrétně postoji prarodičů z matčiny strany, bydlících na vesnici, kteří chovali zvířata, rádi tráví čas na zahradě, pěstují ovoce, zeleninu, a tak nějak vzniká povědomí o tom, že tito prarodiče mají lepší vztah k přírodě než prarodiče na druhé straně, jejichž vztah k přírodě je pro ně až na druhém místě, jak totiž respondentka popisuje, zajímají se spíše o kulturu. V rámci této rodiny existují vlastnosti, které jsou předávány z generace na generaci, jako například vztah k zvířatům a dále jsou vlastnosti, které jsou pro respondentku v rámci rodiny výjimečné, například touha trávit dovolenou poznáváním. Respondentka má vyšší potřebu pro kontakt s přírodou v porovnání s předchozími lety, tím se přibližuje na úroveň potřeby pro kontakt s přírodou svého bratra, matky a prarodičů z matčiny strany. Ve schopnosti pro kontakt s přírodou jí částečně chybí společnost, kterou by, jak sama uvádí, uvítala, dokáže ji ale kompenzovat. Lze říci, že tato schopnost je u respondentky

nižší, než u jejího bratra, ale vyšší než u matky. Respondentku lze popsat, jako velmi environmentálně senzitivního člověka, tento fakt je způsoben výchovou a zkušenostmi předanými od rodičů a prarodičů. V oblasti ekologického vědomí je uspokojivé, že si respondentka uvědomuje vlastní nedostatky a dokáže přemýšlet na úrovni lokální i globální. Nad důsledky svého chování se zamýšlí, existují však nedostatky, které jsou založené na subjektivních potřebách, tím pádem hůře odstranitelné. Na druhou stranu je totiž její postoj k přírodě obecně popisován tak, že by se lidstvo mělo chovat tak, aby příroda byla zachována i pro generace budoucí. Toto tvrzení se pro tuto respondentku jeví jako spíše deklarované, než odpovídající vlastnímu chování. Velkou roli zde hraje nejen vzdělání respondentky, ale i postoje rodinných příslušníků.

3. Rozhovor

3.1. R3: Potřeba pro kontakt s přírodou

Respondentka žije s matkou a sestrou v domě ve městě. Prarodiče žijí v bytě, taktéž ve městě. Matka žila s jejími rodiči v malém bytě, což jí způsobilo potřebu žít v budoucnu v domě. Dětství má respondentka spojené se sestřenicemi na vesnici, kde si hrály na zahradě. Byla zde i zvířata. Doma nemohla mít zvíře, jelikož je otec neměl rád. V současné době, po rozvodu rodičů, zvíře mají. Současné bydlení popisuje respondentka jako moderní, což lze přisoudit životu matky v minulosti ve starším bytě malých rozměrů, tedy logicky touze po opaku. Zmiňuje, že jedinými přírodními prvky jsou květiny za okny. Stejně tak jedinými přírodními prvky u prarodičů jsou květiny. Z výběru obrázku vysněného bydlení se dá říci, že stejný pohled na bydlení jako má matka, vyznává i respondentka. Vybrala totiž moderní, velmi jednoduchý, málo barevný interiér. Respondentka nemá, a v podstatě nikdy neměla, touhu v trávení času v přírodě. V mládí byla nucena hrát si na zahradě nebo v prostředí města, jelikož jim se sestrou nebylo dovolováno příliš se vzdalovat od domu. Příroda ji ani příliš nelákala. Volný čas dnes raději tráví městskými anebo domácími aktivitami. Pokud by tedy vznikl předpoklad, že pokud matce v mládí, kdy žila v bytě, chyběl dům a zahrada, mohla by i respondentce v mládí chybět příroda, a tak by si ji stejně kompenzovala nyní, jako si matka kompenzuje své nedostatky z mládí, byl by to ale na základě zjištěných informací předpoklad chybný. Je tedy možné, že respondentka si na tento životní styl zvykla a bude v tomto duchu možná vychovávat i vlastní děti. Dále však zmiňuje, že v létě přírodu vyhledává. Vybraných aktivit v tabulce, které zažila v přírodě, je velmi málo. To potvrzuje fakt, že v dětství opravdu příliš času v přírodě netrávila. Typickou dovolenou je pro ni odpočinek na pláži, což je i její vidina aktivit na vysněné dovolené v Karibiku. Říká, že její prarodiče necestují, ale k moři se za odpočinkem podívali. Potřeba pro kontakt s přírodou respondentky je nižší.

3.2. R3: Schopnost pro kontakt s přírodou

Respondentka má pobyt v přírodě spojen především se sportovními aktivitami, konkrétně jízdou na kole a na bruslích, jinak jak už zmínila výše, čas v přírodě netráví. Jakožto společenský člověk má nejvíce ráda léto, jelikož lze provozovat více společenských aktivit. Na kole a bruslích ale raději jezdí sama kvůli klidu. V zimě je také spokojená, jelikož jsou Vánoce a jezdí na hory. Respondentka neumí určit světové strany, z nedostatku zkušeností v přírodě lze předpokládat, že se v přírodě bude hůře orientovat. Toto tvrzení podporuje i zaškrtnutí zkušenosti s blouděním v lese. Trpí iracionálním strachem ze tmy. Ráda matce pomáhá s pěstováním zeleniny na zahradě, sama i přiznává, že by se tomu také chtěla jednou věnovat. Štítí se a bojí se hmyzu, to opět lze přisoudit nedostatku času stráveného v přírodě. Schopnost pro kontakt s přírodou je u respondentky nižší, to plyne především z malého množství času stráveného během dosavadního života v přírodě.

3.3. R3: Environmentální senzitivita

Pocit, který v respondentce vyvolávají zvuky přírody, když je v ní sama, pro ni není příjemný. Přesto lze říci, že jde o kladný jev, jelikož je v respondentce alespoň nějaký pocit vyvolán, neprochází tedy lesem bez povšimnutí si, co se děje kolem ní. Přeci jen, pocit strachu nepatří mezi příjemné pocity, z informací o respondentce by se ale dalo očekávat, že lesem spíše projde úplně bez zaslechnutí např. šumění listí. Nezná zvyk sbírání hub, což vysvětluje tím, že sbírat houby její rodina nikdy nechodila. Není si ani příliš jistá v rozpoznání hub. Proto se zdá překvapujícím fakt, že respondentka vůbec cítí vůni hub v lese. Zmiňuje, že byla několikrát na chalupě na Šumavě s prarodiči. Okolí chalupy, včetně jí samotné si dobře pamatuje, popisuje jej jako krásné. Respondentka nemá zažité zvyky spojené s přírodou, které by v ní vyvolávaly emoce. Příroda je pro ni okolím, o kterém ví, ale k životu jej nepotřebuje. Nezná příjemné pocity, které se z přírodního prostředí dají čerpat, jelikož s nimi nepřišla do téměř žádného kontaktu. Postoj k týrání zvířat lze považovat až za mírně naivní, protože se snaží předstírat, že neexistuje. Environmentální senzitivita se u této respondentky projevuje v malé míře, přesto však menší náznaky citění existují.

3.4. R3: Ekologické vědomí

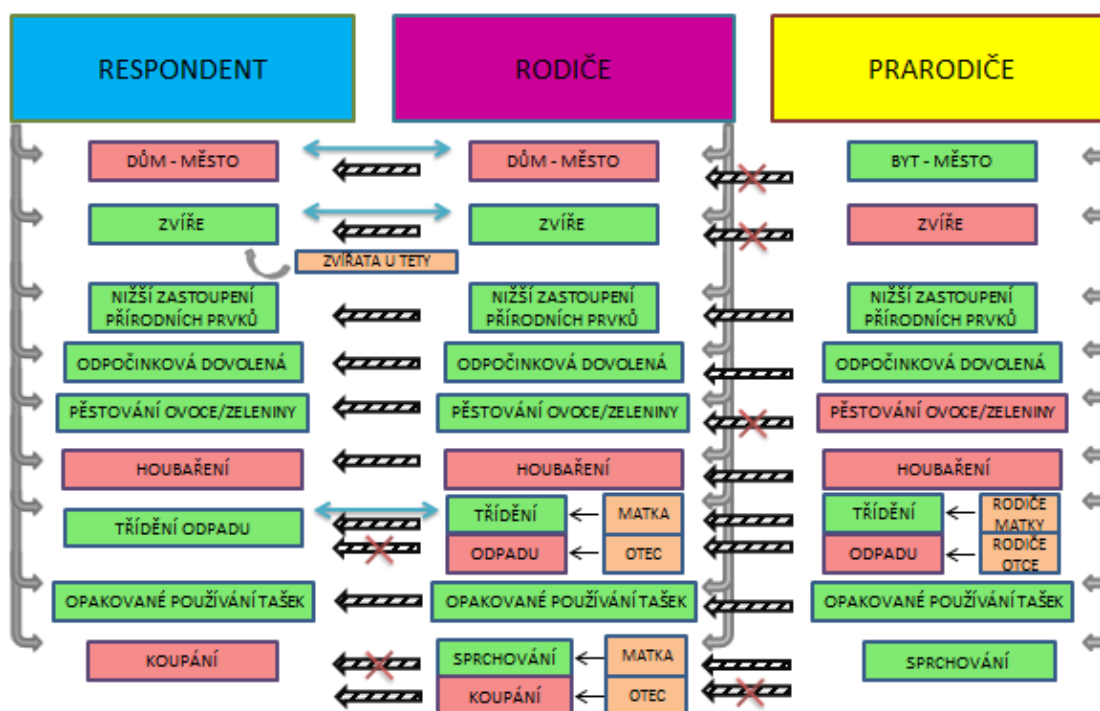
Nutno podotknout, že respondentka se v této části rozhovoru více otevírá a je evidentní určitý zájem o problematiku. Domnívá se, že třídění odpadu má smysl a měli by ho třídit všichni lidé. Když jde na nákup, myslí na to, aby měla u sebe tašku. Má povědomí o tom, co škodí životnímu prostředí. Myslí si, že osobně se k životnímu prostředí chová šetrně. Jasně vyhraněný názor má také na problematiku vyhazování odpadu v přírodě. Zajímavé je, že

respondentku nikdy nenapadlo používat znovu doplňovanou PET lahev s pitím. Ví, že zdrojem vody je pro jejich dům studna, vodou ale osobně příliš nešetří. Ekologické vědomí lze hodnotit jako vyšší.

3.5. R3: Postoj k přírodě

Respondentka považuje přírodu za nadřazenou lidstvu a zároveň za důležitého společníka lidí. Myslí si, že by ji lidé měli chránit, a uvědomuje si možné následky hrubého chování člověka k přírodě. Z postoje respondentky si nelze nevšimnout, že problémy životního prostředí v jejím okolí přisuzuje především politikům, kteří podle jejího názoru pro životní prostředí dělají málo. S určitou nadsázkou si uvědomuje, že až bude příroda úplně zničena, nedostane lidstvo další, novou přírodu.

Obr. 3: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 3

Výpovědi této respondentky potvrzují Krajhanzlovu teorii (2009a), která říká, že zastoupení jednotlivých dimenzí vztahu člověka k přírodě nemusí navzájem souviset a nemusí být ani zastoupeny ve stejné či podobné míře. V tomto případě se totiž dá říct, že respondentka má nižší potřebu pro kontakt s přírodou, stejně tak schopnost pro kontakt s přírodou. Environmentální citění respondentky také není na vysoké úrovni, ale ekologické vědomí má tato respondentka na úrovni vyšší. To je způsobeno především místem, kde žije celý život, což je Ústecký kraj, disponující všeobecnými problémy životního prostředí. Respondentka necítí potřebu být blízko, či dokonce součástí přírody. Podobně lze popsat jejího otce, od kterého se zásadně odlišuje pouze jediným zjištěním, a to

vztahem k zvířatům. Prarodiče z matčiny strany zvířata neměli, ale mají je rádi, matka i sestra respondentky mají kladný vztah k zvířatům. Prarodiče z otcovy strany na základě výkladu působí jako lidé zajímaví se především sami o sebe. S matkou má společnou představu o bydlení, což potvrzuje výběr vysněného bydlení. V přírodě tráví málo času, tento čas je přisuzován především péči o vlastní zdraví. Rodiče respondentku ke vztahu k přírodě příliš nevedli. Stejně tak lze usoudit, že ani rodiče k tomuto vztahu vedeni příliš nebyli. Existují ovšem jemné tendence, které v respondentce vztah k přírodě probouzí, jsou jimi touha mít jednu vlastní zahrádku pro pěstování zeleniny pro radost, láska k zvířatům, zájem o stav životního prostředí a uvědomění si zranitelnosti přírody a další maličkosti, které se v respondentce skrývají.

4. Rozhovor

4.1. R4: Potřeba pro kontakt s přírodou

Respondentka tohoto rozhovoru tráví celá studentská léta na vysoké škole v různých studentských bytech ve větších městech. Za domov ale považuje byt rodičů na vesnici. Od kontaktu s rodiči ani s vesnicí nebyla nikdy odříznuta, vždy se vracela na víkendy a prázdniny. Prarodiče bydlí také na vesnici, nýbrž v domě. Dětství u prarodičů má spojené s výlety a procházkami do přírody. Respondentka ani její rodiče nemají žádné zvíře. Říká, že by chtěla mít psa, ale jako důvod proti jeho pořízení uvádí, že psi chovaní v bytech jsou chudáci, proto si do bytu žádného psa nepořídila. Její prarodiče mají psa u domu, stejně tak si to představuje respondentka, která si přeje, aby pes měl v budoucnu přístup na zahradu. Mezi hlavní přírodní prvky v bytě matky patří květiny a dřevěná podlaha, respondentka dodává, že její matka i babička mají květiny velmi rády. Interiér domu prarodičů nebyl podle respondentky nijak výjimečný, zmiňuje květiny. Volbou jejího vysněného bydlení je obrázek č. 5 s vyšším zastoupením přírodních prvků. V dětství trávila více času v přírodě, jelikož dnes bydlí ve městě a výplní jejího volného času jsou spíše kulturní aktivity. Kontakt s přírodou jí ve městě nechybí, protože se pravidelně vrací na vesnici, kde tráví čas většinou v přírodě, především houbařením, ježděním na kole, apod. Respondentka má zkušenost s velkým množstvím aktivit, které jsou na výběr v tabulce, to lze přisoudit většině života stráveného na vesnici a prázdninám strávených u prarodičů, které jak říká, strávila převážně v přírodě. Rodinnou dovolenou v minulosti vystihovalo slovo odpočinek, jak sama říká, lehnout si na pláž a proležet celou dovolenou. Od doby, co si své plány určuje sama, se její priority změnila a raději poznává přírodní zajímavosti navštěvovaných míst.

4.2. R4: Schopnost pro kontakt s přírodou

Respondentka má aktivity v přírodě spojené se společností přátel a rodiny. Více času než kdy jindy tráví v přírodě v létě, hlavně díky příznivému počasí a nepřebornému množství aktivit a výletů. Je otevřena poznávání nových míst a nelpí na těch, která zná. Z jejího vyprávění je cítit radost z poznávání nového. Přesto místa, kam se vrací, existují a jsou to místa spojená s vesnicí, kde vyrůstala. Orientace v přírodě není její silnou stránkou, ale zřejmě díky společnosti, s níž čas v přírodě tráví, se to ale nejeví jako problém. Má strach ze tmy a z prostředí, které nemá sama pod kontrolou, to znamená, že strach plyne spíše z něčeho neznámého. Rodina jí předala zkušenosti s chovem zvířat k vlastní spotřebě a dnes, jak sama tvrdí, má ráda tradiční zabíjačky. Respondentka se štítí a bojí hmyzu. Nemá problém se zbavením se klíštěte. Schopnost pro kontakt s přírodou se u této respondentky složitě hodnotí. Existují faktory, které naznačují, že by mohla být obecně vyšší, například díky zálibě v pěstování zeleniny, zkušenostem nabytým v dětství, na táborech, na výletech s přáteli, nebo schopnosti chápat spotřebu masa domácích zvířat. Na druhé straně jsou ukazatele, které naopak tuto schopnost snižují, jako je panický strach z hmyzu, nereálné představy skryté ve tmě nebo neexistence pro respondentku významného konkrétního místa v přírodě. Přesto lze říci, že i některé nedostatky ve schopnosti pro kontakt s přírodou jsou u respondentky až na druhém místě za požitkem z objevování nových míst, čerpání zkušeností a společenských aktivit umístěných právě do přírodního prostředí.

4.3. R4: Environmentální senzitivita

Lze říci, že respondentka je člověkem více environmentálně senzitivním. Prostřednictvím smyslů je schopna prožívat pocity, které jí přírodní prostředí nabízí a jsou pro ni příjemné. Toto prostředí ji uklidňuje a přivádí na jiné myšlenky. Existují také místa, která na ni působí jedinečně a zvláště.

4.4. R4: Ekologické vědomí

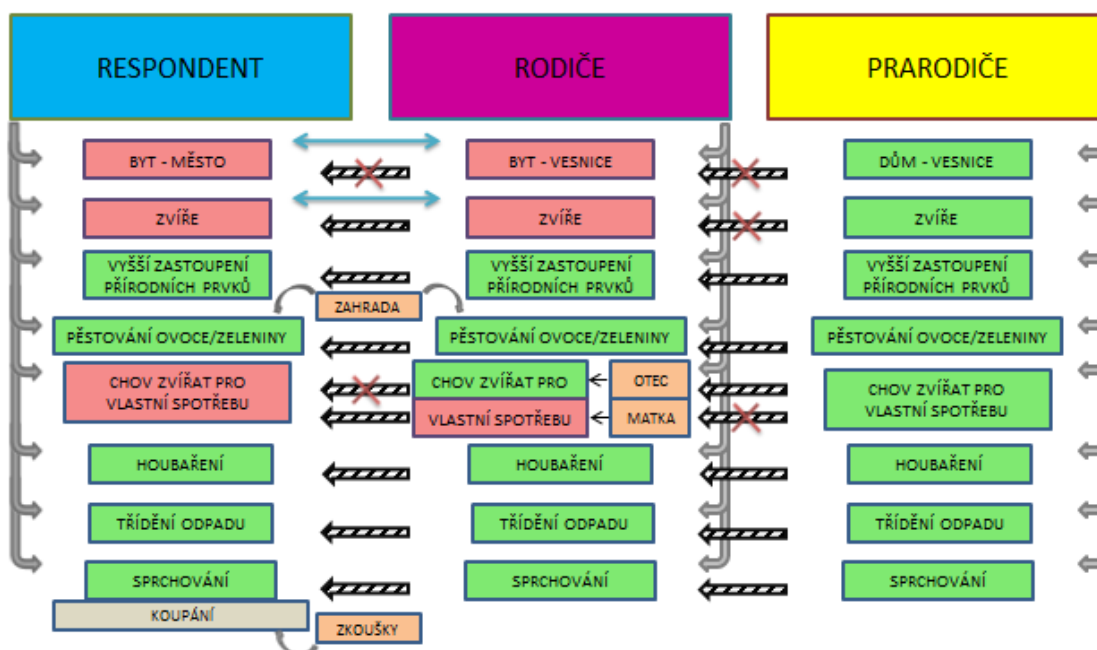
Respondentka si uvědomuje důsledky lidské činnosti a nečinnosti v oblasti životního prostředí, včetně těch svých. Respondentka velmi zřídka používá automobil, přijde jí to zbytečné. Neplýtvá obalovými materiály z důvodu financí a produkce odpadu. Příkladá význam projektům zaměřeným na ochranu přírody pro menší děti, dokáže si představit výsledky těchto projektů odrážejících se na chování těchto dětí v dospělosti, vychází tak z vlastní zkušenosti. Respondentka má při svém věku a vzdělání určité povědomí o situaci životního prostředí. Uvědomuje si, že tato situace může dojít ke změně pouze prostřednictvím změn v osobním přístupu lidí. Do skupiny těchto lidí přitom zahrnuje

i sebe. Považuje za důležité, že by se k péči o životní prostředí měli lidé vést už od mládí, a že takto zaměřená činnost má smysl.

4.5. R4: Postoj k přírodě

Respondentka považuje přírodu za místo, kam se chodí uvolnit, odpočinout si a uklidnit se. Z tohoto pohledu jde pro ni o místo, kde čerpá energii a cítí se zde dobře. Proto dochází k závěru, že by se člověk měl k přírodě chovat zodpovědněji, aby taková místa byla k dispozici i nadále.

Obr. 4: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 4

Zdroj: vlastní šetření

Respondentka má díky velkému množství času stráveného během života zálibu v přírodě a baví ji přírodu poznávat. Mezigenerační rozdíly se objevují zejména ve způsobech trávení dovolené, které jsou u respondentky odlišné od generace rodičů, zejména díky studiu. Dalším rozdílem je, že respondentka s rodiči nikdy nevlastnila domácí zvíře, prarodiče ano. To je dle respondentky z důvodu nepříznivých podmínek pro zvíře v bytě. Menší hospodářská činnost je v této rodině zvykem, i když s klesající tendencí. I respondentka má v této oblasti zkušenosti a zálibu. Rodina jí předala zkušenosti s chovem zvířat k vlastní spotřebě a dnes, jak sama tvrdí, má ráda tradiční zabíjačky, s chovem těchto zvířat se ale neztotožňuje. Spojitost s rodinou se objevuje i v houbaření, kterému se věnuje celá rodina a jak sama říká, baví ji a je to pro ně společná aktivita. Prostřednictvím babičky se jí dostalo místa, které si oblíbila v dětství, kde si jako malá hrála se sestřenicí. Tříděním odpadu se zabývá celá rodina a byla k tomu tedy vedena. Rodina smysluplně hospodaří s vodou, protože upřednostňuje sprchování se.

5. Rozhovor

5.1. R5: Potřeba pro kontakt s přírodou

Respondentka bydlí v Praze odděleně od rodičů. Domů na vesnici se ale pravidelně vrací. Při otázce zaměřené na trávení času v dětství s prarodiči si vybavuje hlavně automobil, kterým na výlety po Česku jezdili, tedy přírodní prostředí v ní nezanechalo příliš vzpomínek. Kvůli zdravotním problémům si nemohla pořídit psa ani kočku, proto si s partnerem pořídili dva ještěry, kteří se jí líbili. Žije v pronajatém bytě, který není zařízen úplně podle jejích představ, s podtónem nelibosti zmiňuje, že v každém koutu tohoto bytu je náznak dřeva. Blízký styl bydlení je jí na obrázku č. 2, kde je nulové zastoupení přírodních prvků, což předchází větu doplňuje. V dětství trávila více času v přírodě, i když z donucení, protože zájem měla více o hrady a zámky, tedy prvky spíše kulturní. Svůj volný čas tráví pouze ve městě a aktivitami spojenými s ním. Díky času, který, ač s určitou nadsázkou nedobrovolně, v dětství strávila v přírodě s rodiči a dále na táborech, má vzhledem k ne příliš velké potřebě kontaktu s přírodou, poměrně velké množství zkušeností s aktivitami v přírodě. Dovolenu upřednostňuje poznávací, především chce vidět přírodní zajímavosti.

5.2. R5: Schopnost pro kontakt s přírodou

Díky tomu, že o aktivity spojené s přírodou v mládí nejevila zájem a byla do nich nucena, k nim nyní nemá příliš vlivný vztah. Jelikož kontakt s přírodou nevyhledává, nerozvíjí se u respondentky ani schopnost pro kontakt s přírodou. Pobyť v přírodě má spíše spojen se společností a zábavou. Příliš dobrou orientací v přírodě nedisponuje. Obecně lze říci, že pro respondentku je důležitá především estetická funkce přírody, další význam pro ni příliš nemá. Respondentka zmínila, že pobyt v přírodě pro ni není častou záležitostí, a proto se zdá, že zkušenosti nabyté z dětství již dále neuplatňovala. Zajímavým zjištěním je, že by se nebála strávit noc v přírodě sama, pokud by jí nehrozilo nebezpečí od ostatních lidí, tedy nemá strach z iracionálních představ např. ve tmě.

5.3. R5: Environmentální senzitivita

Respondentka tvrdí, že poslouchat zvuky přírody ji baví a to i na základě toho, že si jich moc nevšímá. Podle čichu pozná, že rostou houby a velmi se těší, až tuto aktivitu ukáže partnerovi, který houby nikdy neshbíral. Respondentka nemá ve zvyku prohlížet si, co se děje v krajině kolem ní. Nepůsobí na ni uklidňujícím ani nijak zajímavým dojmem. Respondentka se projevuje jako málo environmentálně citlivý člověk, na otázky z této

oblasti odpovídá poměrně neemotivně a neevokují jí téměř žádné příjemné chvíle strávené v přírodě, které by více prožívala.

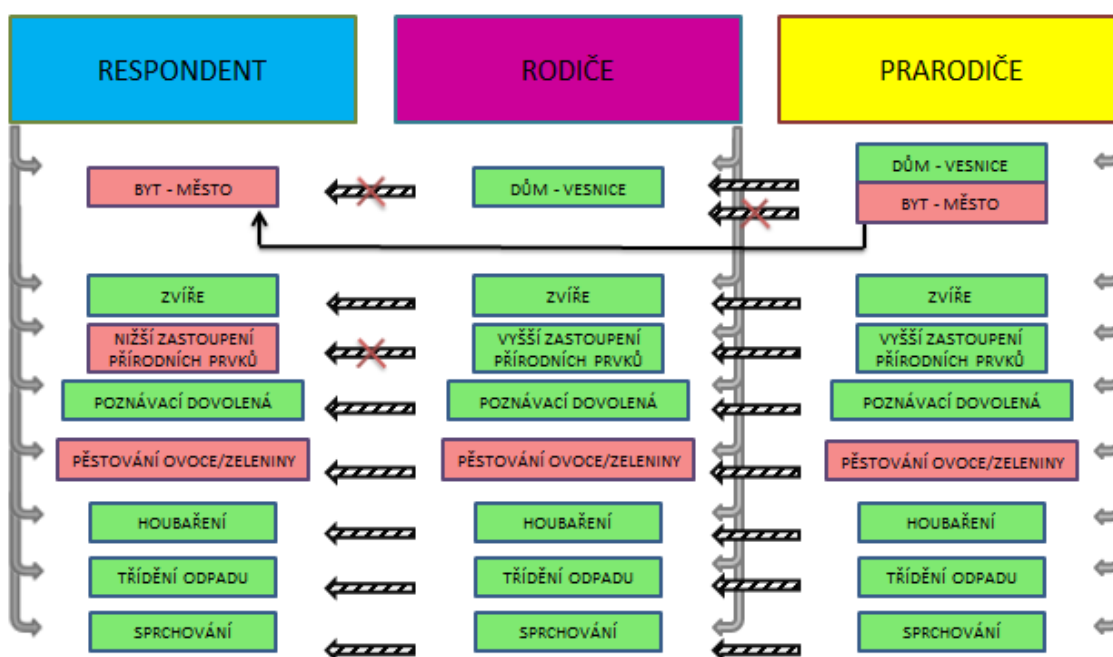
5.4. R5: Ekologické vědomí

Respondentka velmi svědomitě třídí odpad. Z vlastních důvodů nedůvěřuje pultovému prodeji a odsuzuje přebytek plastového materiálu vyprodukovanému při prodeji balených potravin. Sama přitom ví, že by takto nakupovat nemusela, dostupnost obchodů jí to ale nedovoluje, to vzbudí pocit určité pohodlnosti respondentky, která je zvyklá nakupovat jen v některých obchodech. Při nákupu balených nápojů přitom obaly vyhazuje. Sama se považuje za člověka, přístupujícímu k životnímu prostředí velmi šetrně. Dá se říci, že je pro respondentku důležitý vlastní komfort, péče o životní prostředí je až na druhém místě. Tento fakt snižuje úroveň ekologického vědomí respondentky.

5.5. R5: Postoj k přírodě

Respondentka vyjadřuje ve svém postoji k přírodě uvědomění si podřazenosti lidstva vůči ní a dodává, že bychom si jí měli více vážit a pečovat o ni. To působí na závěr rozhovoru jako fakt, který si sice uvědomuje, ale příliš se nepodobá jejímu běžnému chování.

Obr. 5: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 5

Zdroj: vlastní šetření

Respondentka vysvětluje, že v domě rodičů je vysoké zastoupení přírodních prvků a stejně tak v bytě i domě prarodičů, její preference se s tím rozchází. Dovolená rodičů i prarodičů je zaměřena také na poznávání, ale spíše kulturních zajímavostí. Otec, který leze po skalách, byl pro respondentku zdrojem výletů do přírody, i když pro respondentku

spíše nedobrovolných. Dříve bylo pro rodinu zvykem pěstování zeleniny a ovoce, dnes již kvůli zdraví a nedostatku času jejich zahrada připomíná spíše park. Lezectví ji nezaujalo, strach z výšek jí to nedovoluje, ale vliv rodiny ji poznamenal v aktivitě sbírání hub, které se sice dlouho nevěnovala, ale těší se na ni. Hlavním činitelem ovlivňujícím respondentku v jejím vztahu k přírodě je její otec, který ji v tomto ohledu negativně poznamenal vlastním přístupem.

6. Rozhovor

6.1. R6: Potřeba pro kontakt s přírodou

Respondent žije s rodiči v domě ve městě. Dětství s prarodiči má spojené hlavně s chalupou, kam jezdili, rád se tam stále vrací. V jejich domácnosti bylo vždy nějaké zvíře a nejinak je tomu i dnes. Respondent preferuje v rámci bydlení velké množství přírodních prvků, podle obrázku, který zvolil, s vysokým zastoupením přírodních prvků, přičemž se převážně rozhodoval mezi obrázky s vysokým zastoupením přírodních prvků. Respondent zprvu tvrdí, že trávil v dětství stejné množství času, jako dnes, po zvážení dalších proměnných však vcelku logicky vysvětluje, že tu možnost již nemá, tedy že v dětství trávil více času v přírodě. Přírodní prostředí pro svůj volný čas vyhledává stále, a to především díky nevědním aktivitám s přáteli a procházkám se psem. Respondent získal v přírodě poměrně velké množství zkušeností. Preferuje poznávací dovolenou v zahraničí. Dnes tak dovolenou tráví převážně turistikou v horách, k čemuž ho podle stylu dřívějších dovolených přivedli rodiče a dodnes má možnost tyto aktivity provozovat s přáteli. Láká ho převážně poznání přírodních zajímavostí, především v rámci hor. Respondent má vyšší potřebu pro kontakt s přírodou.

6.2. R6: Schopnost pro kontakt s přírodou

Respondent působí jako člověk s vysokou schopností pro kontakt s přírodou. To potvrzuje tvrzení, že umí trávit čas v přírodě sám i ve společnosti, je schopen se v přírodě dobře orientovat a netrpí iracionálním strachem ze tmy, strašidel, apod. Respondent má v oblíbě spíše zimní období také z důvodu jeho alergií, které mu během jarních měsíců pobyt v přírodě znepříjemňují. V tomto ohledu dále rozvíjí zálibu k horám, které jsou mu všeobecně blízké. Svou zálibu v horách dále opodstatňuje hlavně původem z nížiny, kde je pro něj nedostatek sněhu a kopců.

6.3. R6: Environmentální senzitivita

Respondenta lze považovat za člověka více environmentálně senzitivního, především na základě schopnosti vnímat přírodu více smysly. Jeho myšlenky se odebírají při pobytu

v přírodě jiným směrem, mimo jiné ho přitahuje geomorfologie okolní krajiny. Pobyt v přírodě ho naplňuje, a proto ho ve svém volném čase vyhledává. Má zažité pravidelné zvyky, spojené s přírodou, jež mu pomáhají se vyrovnávat s nepříjemnými momenty v životě.

6.4. R6: Ekologické vědomí

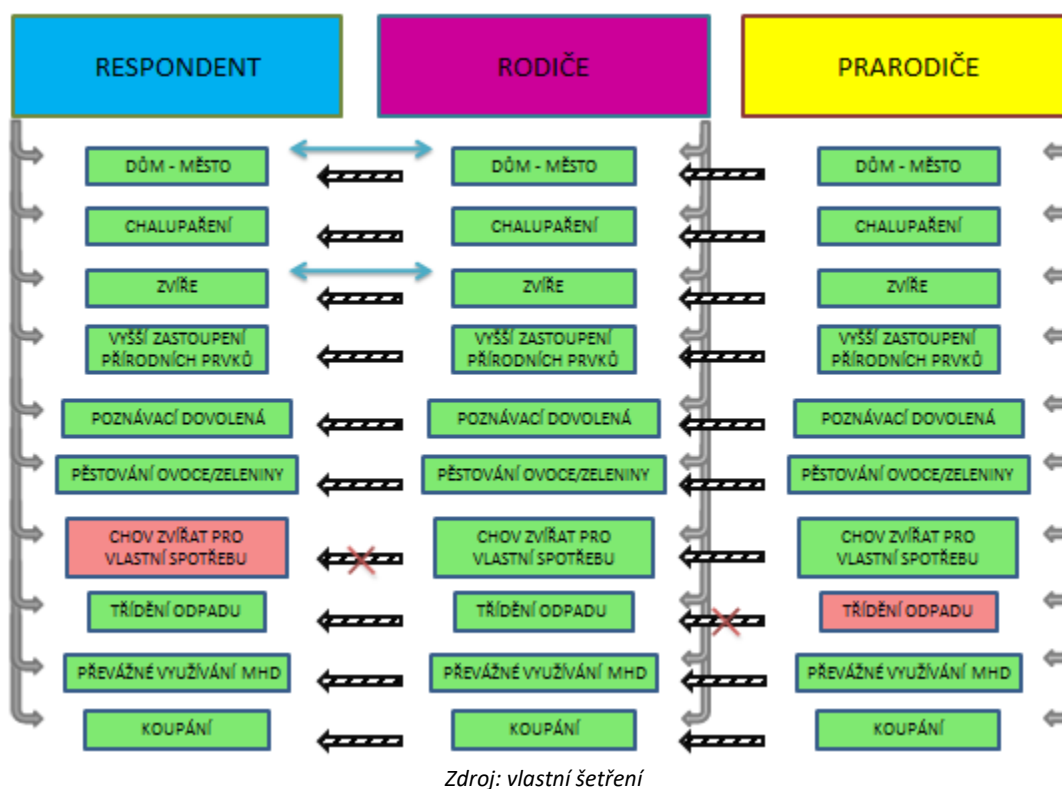
Respondent zmiňuje, že je k uctivému chování k přírodě od mala veden rodiči. Má přehled o místech, která slouží ke zpracování odpadu. Odpadem shromažďovaným mimo tato místa je pohoršen. Respondent si je vědom negativního působení lidské činnosti na životní prostředí a možná právě osobní kontakt s některými negativními jevy v něm utvrzuje, že jeho konkrétní snahy o šetrný osobní přístup k přírodě jsou správné. Uvědomuje si tedy, že je vždy možnost chovat se ještě lépe a netrvá na tom, že by jeho chování bylo naprosto správné. Tuto pokoru promítá i v postoji k přírodě celkově.

6.5. R6: Postoj k přírodě

Respondent považuje přírodu za prostor, o který by se lidstvo mělo starat. Myšlenka, že člověk přírodu zneužívá a neměl by tak konat, zní z úst respondenta upřímně, a to především na základě dojmu z celého rozhovoru. Dle pozorovaných oblastí utvářejících vztah člověka k přírodě je evidentní, že vztah k přírodě je v něm od dětství budován a ukotven. Přírodu tedy považuje za jemu blízkou a vzácnou.

Rodina preferuje v rámci bydlení velké množství přírodních prvků, a to jak rodiče, tak prarodiče. Respondent preferuje poznávací dovolenou v zahraničí stejně tak, jako jeho rodiče i prarodiče. Respondent si je vědom chyb, které dělala jeho babička, a proto ji označuje za „environmentální vražedkyni“. Lze se tedy domnívat, že sám respondent tyto chyby nedělá a naopak se snaží chovat k životnímu prostředí šetrně. Sám dodává, že je k takovému chování od mala veden rodiči. S určitostí lze říci, že respondent měl možnost učit se od rodičů i prarodičů pozitivním i negativním návykům, které sám během rozhovoru hodnotí. Rodiče i prarodiče respondenta v minulosti chovali zvířata k vlastní spotřebě, on se s touto aktivitou neztotožňuje.

Obr. 6: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 6

7. Rozhovor

7.1. R7: Potřeba pro kontakt s přírodou

Respondentka tráví v současnosti velmi málo času v přírodě, avšak ani v minulosti tomu nebylo jinak. To přisuzuje faktu, že nemá s kým tyto chvíle sdílet a chybí jí přátelé pro aktivity v přírodě. Přírodní prostředí ji příliš neláká, naopak vyhledává spíše aktivity v domě. Respondentka působí velmi introvertně a nabízí se myšlenka, že jí chybí jakýsi vzor, či někdo, kdo by ji vedl ke vztahu k přírodě. Nedisponuje vyšší potřebou pro kontakt s přírodou, příroda ji přitahuje pouze z hlediska odlišností, které nabízí například Skandinávie, kam by se chtěla podívat. Možností tedy zůstává, že pro respondentku není atraktivní česká příroda, jiná ale ano. To však neovlivňuje nízkou potřebu pro kontakt s přírodou respondentky. Dětství u prarodičů má spojené s hraním si na zahradě a občasnými procházkami do přírody, z této doby ale konkrétní vzpomínky nemá. V domě se nachází větší množství přírodních prvků, které ale respondentka zdůvodňuje finanční situací, kvůli které si nemohou dovolit modernější bydlení. Stejně tak lze popsat bydlení dědečka. Toto tvrzení se ale úplně neslučuje s výběrem obrázku vysněného bydlení, které postrádá jakékoliv prvky moderního bydlení, nejspíš tak mluví za rodiče a své budoucí bydlení by chtěla připodobnit tomu současnému.

7.2. R7: Schopnost pro kontakt s přírodou

Respondentka jeví velmi malý zájem o trávení času v přírodě. Situace, se kterými má v přírodě zkušenosti, nijak zvlášť emotivně neprožívá. Sama je velmi nejistá ohledně svých tvrzení, a proto si některá její vyjádření v průběhu rozhovoru z pohledu schopnosti pro kontakt s přírodou protiřečí, kupříkladu tvrzení, že na procházku by chtěla jít sama, pak by ale v přírodě moc času nestrávila. Celkově působí respondentka dojmem, že pobyt v přírodě ji spíše děsí, než aby jí navozoval příjemné pocity. Proto lze tuto schopnost hodnotit jako nižší.

7.3. R7: Environmentální senzitivita

Vzhledem k tomu, že respondentka si nevybavuje detaily spojené s přírodou, smyslové vjemy z takového prostředí pro ni nejsou zajímavé, některé jsou dokonce podmíněné, působí jako člověk velmi málo environmentálně senzitivní. Přírodní prostředí ji nepřitahuje.

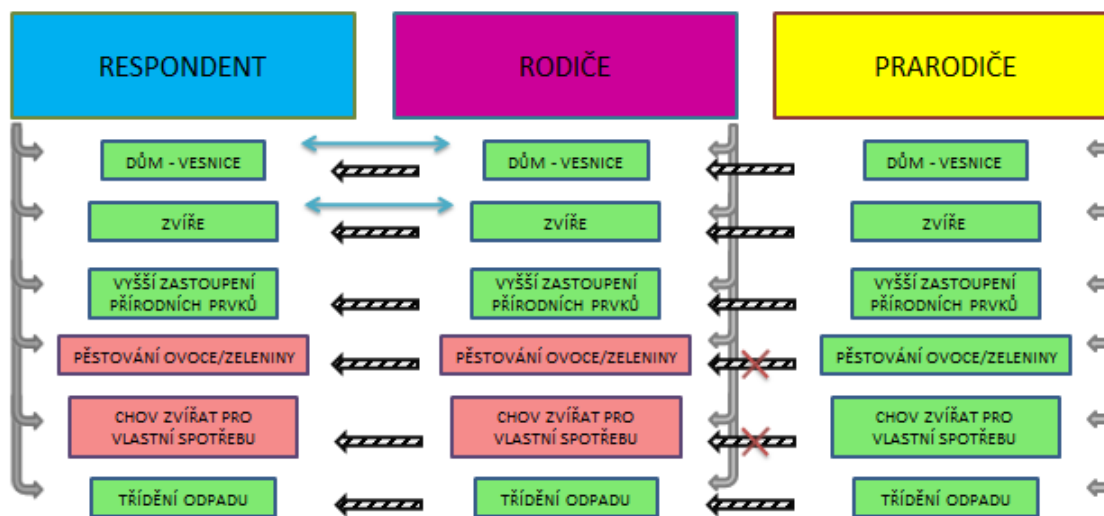
7.4. R7: Ekologické vědomí

Respondentka třídí odpad. V tomto ohledu je snaživá a není pro ni rozhodující ani dostupnost kontejnerů pro tříděný odpad. Jelikož její rodině vadilo skladování velkého množství nákupních tašek, pořídili si jednu speciální, kterou opakovaně používají. Toto rozhodnutí postrádá tedy úmysl v šetrnosti k životnímu prostředí, přesto lze považovat za pozitivní. Ve svém okolí si všímá problémů spojených s působením člověka na přírodu, sama sebe označuje za průměrně šetrně se chovajícího člověka. Poněkud složitěji se posuzuje hospodaření s vodou této respondentky, která považuje při osobní hygieně za šetrivější způsob napouštění vany před sprchováním. Respondentku lze označit za člověka s nižším ekologickým vědomím.

7.5. R7: Postoj k přírodě

Dle respondentky lze tento systém vyjádřit jedním, poměrně výstižným slovem – důležitá. Na základě jednoho slova nelze hodnotit postoj člověka k přírodě, třebaže jde o velmi obecnou charakteristiku. Z rozhovoru jako celku působí respondentka jako člověk, pro kterého je příroda ne příliš důležitou součástí života. Ve výsledku se může zdát, že je jí lhostejná, což se ovšem rozchází s vyjádřením v rámci jejího postoje. Vztah respondentky k přírodě nelze považovat za negativní, lze ale říci, že k přírodě nechová city, které by v ní vztah rozvíjely, či prohlubovaly.

Obr. 7: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 7

Zdroj: vlastní šetření

V rodině je tradicí chov domácích zvířat a vždy tomu tak bylo. Respondentka, ani její rodiče, nezdědili od prarodičů zájem v pěstování plodin na vlastním pozemku. Stejně tak se jeví chov zvířat pro vlastní spotřebu, kterému se na rozdíl od prarodičů rodiče rozhodli nevěnovat, a proto ani respondentka v této činnosti nepokračuje. Všechny tyto zmiňované generace rodiny respondentky třídí odpad. Odhadem lze říci, že si rodina jednotlivé návyky předává z generace na generaci a pokud dojde ke změně, navazuje i další generace na tuto změnu.

8. Rozhovor

8.1. R8: Potřeba pro kontakt s přírodou

Respondent žije s rodiči v bytě v městském prostředí. Dětství u prarodičů má spojené s jejich domem nedaleko současného bydliště. Zde trávil více času v přírodě. Prarodiče se přestěhovali do města a v současné době již díky tomu nemá možnost trávit tolik času v přírodě, dále je pro to podle něj méně volného času. Pobyť a aktivity v přírodě nejsou hlavní náplní jeho volného času, upřednostňuje aktivity provozované doma. Respondent má zkušenost s průměrným množstvím aktivit v přírodě. Dovolenu v zahraničí tráví s rodiči u moře. Má zájem o odpočinek u moře a poznání především kulturních zajímavostí. Spíše jako vedlejší zmiňuje přírodní zajímavosti. Potřeba pro kontakt s přírodou se ve sledovaných návycích projevuje jako nižší.

8.2. R8: Schopnost pro kontakt s přírodou

Respondent raději tráví čas v přírodě sám než ve společnosti, to lze považovat za faktor schopnost pro kontakt s přírodou zvyšující. Zajímavým je prohlášení, že jeho oblíbeným ročním obdobím je léto, kdy kvůli horku vyhledává stín lesů. Má dobrou schopnost

orientovat se v přírodě. V přírodě má svá oblíbená místa, na která se rád vrací. Netrpí iracionálním strachem z různých představ, proto si dokáže představit, že by strávil noc v přírodě úplně sám. Nevadilo mu vidět, jak příbuzný zabíjí králíka. Respondenta lze považovat za člověka s vyšší schopností pro kontakt s přírodou.

8.3. R8: Environmentální senzitivita

V dětství v souvislosti s trávením času s prarodiči měl své oblíbené místo, které popisuje. Respondenta lze označit za více environmentálně senzitivního. Respondent vnímá prostředí kolem sebe a k tomuto vnímání využívá více smyslů. Přírodní prostředí na něj působí a uklidňuje ho.

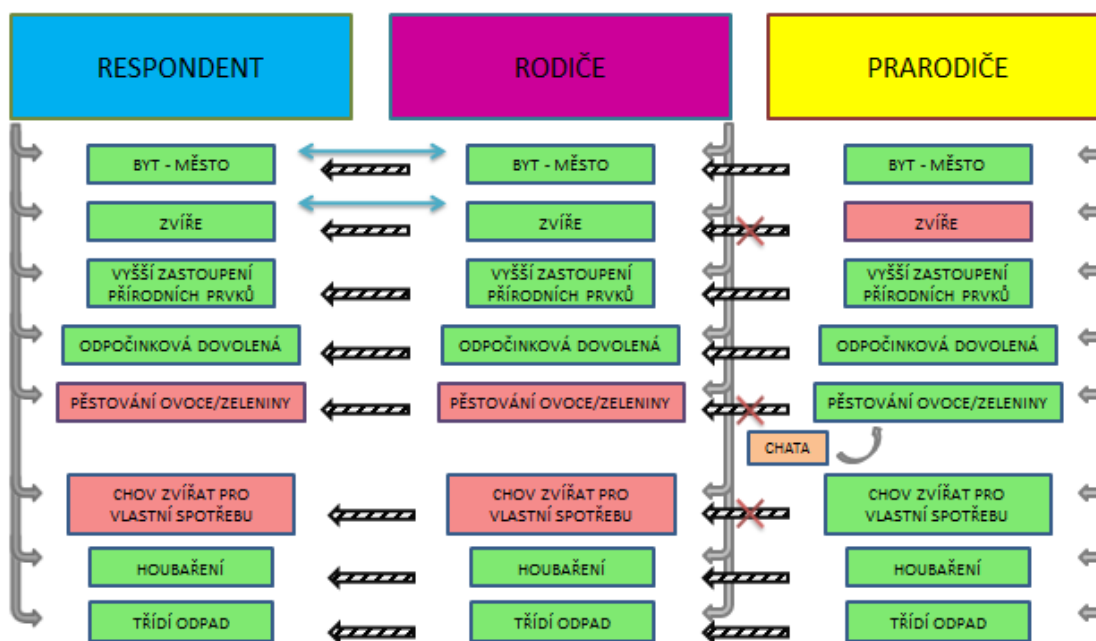
8.4. R8: Ekologické vědomí

Vzhledem ke sledovaným jevům respondent disponuje obecně vyšším ekologickým vědomím. S rodinou má některé společné zvyky, se kterými se ztotožňuje a dokáže je obhájit, takže lze předpokládat, že například opakované používání nákupních tašek, i když se v rodině jedná o iniciativu matky, bude v jeho chování považováno samozřejmé i v budoucnu. Všimá si faktorů, které vedou ke znečištění prostředí, především na základě vlastních pocitů a všímavosti v oblasti svého bydliště. Zvyk opakovaného používání nápojových obalů považuje za samozřejmý a logický, k němuž není potřeba přisuzovat další zdůvodnění, to vypovídá o některých vžitých zvycích.

8.5. R8: Postoj k přírodě

Respondent svůj postoj k přírodě nevyjadřuje sám za sebe, ale s určitým náznakem nadhledu popisuje postoj lidstva a přírody. Označuje ji za nezbytnou k životu lidí. Předmětem diskuze není to, kolik lidí si dokáže představit život bez přírody, i když by se tací určitě našli, na této informaci je podstatné, že respondent v širokém kontextu projevuje svůj názor ohledně jedinečnosti přírody a její důležitosti.

Obr. 8: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 8

Zdroj: vlastní šetření

Jednotlivé zvyky i s přihlédnutím k tomu, že respondent stále ještě žije s rodiči, lze považovat za „dědičné“, tím pádem předávané z generace na generaci. Objevuje se rozdílnost především v činnosti pěstování ovoce a zeleniny a chovu zvířat pro vlastní spotřebu, kdy lze spatřit zlom mezi generací prarodičů a rodičů. Dovolenu v zahraničí tráví odpočinkem u moře, stejně jako rodiče a prarodiče, kteří se občas účastní společných dovolených.

9. Rozhovor

9.1. R9: Potřeba pro kontakt s přírodou

Dětství u prarodičů má respondentka spojené hlavně s tetou, která s ní trávila čas v přírodě. Na základě vrozené lásky k zvířatům si respondentka pořídila psa, i když v rodině nebylo zvykem chovat domácí mazlíčky, s výjimkou papouška. Respondentka označuje svou lásku ke psům jako vrozenou, je přesto možné, že určitou roli hraje i teta, se kterou respondentka trávila v dětství čas a také měla psa. Jejich domácnost disponuje velkým množstvím přírodních prvků, s čímž se ztotožňuje i výběr respondentčina vysněného bydlení. Respondentka tvrdí, že tráví stejné množství času v přírodě, jako trávila v dětství. Přiznává, že má méně volného času, ale i toto menší množství se snaží trávit v přírodním prostředí. Uvádí příklady procházek a tvrdí, že se především snaží utéct z městského prostředí. Říká, že její dovolenu vyplňuje především poznávání. Respondentčin výběr aktivit, se kterými má zkušenost je poměrně široký, což lze vysvětlit tím, že v dětství trávila velké množství času v přírodě. Potřeba pro kontakt s přírodou se projevuje

především v tom, že respondentka není spokojená v prostředí města, a proto se z něj snaží často uniknout. S tím souvisí právě to, co ji láká na dovolené, a co se změnilo, s trochou nadsázky, v náplň jejího života, jelikož jí v tomto smyslu učarovala Afrika obecně, především tedy její kultura.

9.2. R9: Schopnost pro kontakt s přírodou

Respondentka ráda tráví čas v přírodě sama i ve společnosti. Má jasně stanoveno, které aktivity tráví sama, které s dalšími lidmi. V přírodě se dobře orientuje. Místa, na která se ráda vrací, má spojená s dětstvím, upřednostňuje ale poznávání nových míst. Pěstování ovoce a zeleniny se věnuje sama, bez pomoci rodičů. Dokáže rozeznat potřeby spojené s chováním zvířat pro spotřebu masa a chov domácího mazlíčka. Hmyzu se štítí a není jí příjemná jeho přítomnost. Respondentka popisuje některé možnosti, které obecně snižují její schopnost pro kontakt s přírodou, na základě velkého množství zkušeností z přírodního prostředí a některých postojů lze ale respondentku obecně považovat za jedince s vyšší schopností pro kontakt s přírodou.

9.3. R9: Environmentální senzitivita

Respondentka vnímá okolní zvuky v přírodě, do kterých je schopna se zaposlouchat. Přestože je sbírání hub pravidelnou aktivitou její vlastní i celé rodiny, nedokáže identifikovat intenzivní vůni produkovanou podhoubím. Je schopna se zadívat do krajiny a pozorovat ji. Často si do přírody chodí utřídit myšlenky a uvádí, že téměř vždy se jí to povede. Toto zdůvodňuje zvláštními atributy, jimiž příroda disponuje, jako jsou klid, ticho, možnost soustředit se pouze na vnímání přírody bez rušivých faktorů. Je schopna vnímat hluboce některá místa, se kterými nepřichází do kontaktu úplně běžně. Takové místo, jež zmiňuje konkrétně, má touhu navštívit znovu. Respondentka je ke svému okolí vnímavá a některé z těchto vjemů prožívá hluboce.

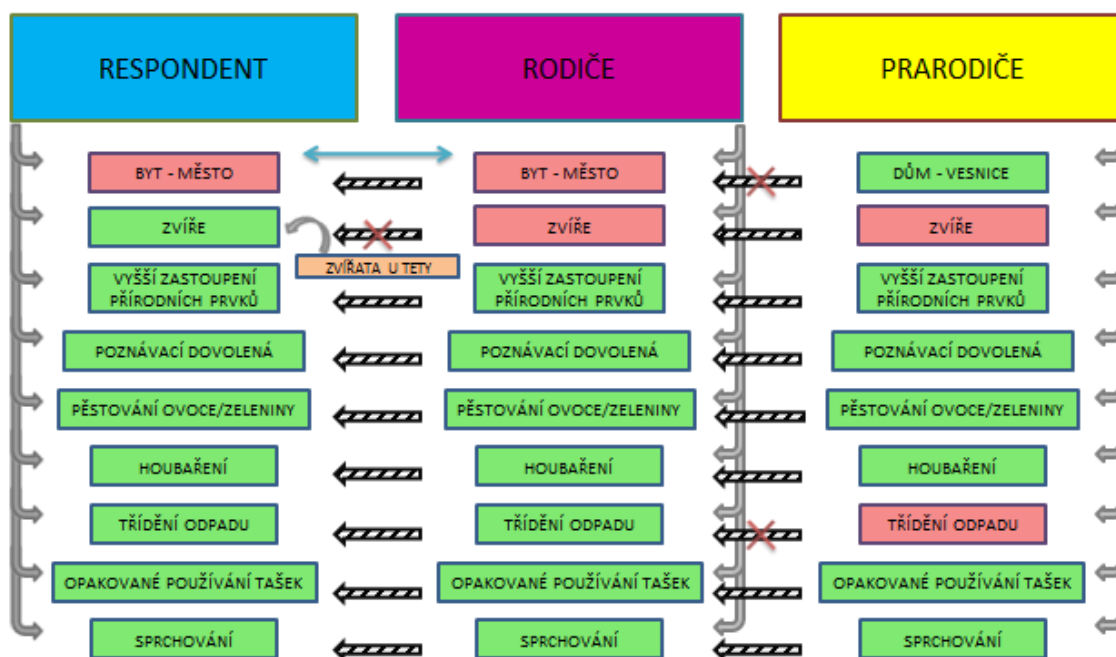
9.4. R9: Ekologické vědomí

Sama respondentka považuje některé návyky spojené s péčí o přírodu za základní, a tím pádem samozřejmé. Z tohoto tvrzení je cítit určitý zájem o ochranu přírody. Snaží se dodržovat zmíněné základní návyky, které už se ale nesnaží dále rozvíjet a navazovat na ně. Považuje se za člověka šetrně se chovajícího k přírodě. V souvislosti s tím uvádí konkrétně třídění odpadu, opakované používání nákupních tašek, opakované doplňování PET lahví a vcelku rozumné hospodaření s vodou. Navíc zmiňuje, že se snaží omezovat cestování automobilem. Ekologické vědomí respondentky je vyšší.

9.5. R9: Postoj k přírodě

Respondentka považuje přírodu za něco, co bychom měli chránit, jelikož je součástí nás lidí a našeho života. Tímto tvrzením si uvědomuje důležitost přírody a možné důsledky v oblasti ničení životního prostředí. Nelze tvrdit, že by se respondentka na základě informací z rozhovoru chovala úplně v rozporu s tímto tvrzením, ale lze konstatovat, že takový, poměrně idealizovaný, postoj, neodpovídá plně souvislostem s ekologickým vědomím.

Obr. 9: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 9

Zdroj: vlastní šetření

Zastoupení přírodních prvků v bydlení je napříč generacemi vyšší. Stejně tak respondentka uvádí, že její dovolenou vyplňuje především poznávání a tento přístup se v rodině dědil z prarodičů na otce a otec k tomu vedl i ji. S rodinou má společné zájmy v pěstování ovoce a zeleniny, dále má s nimi spojené procházky v přírodě a místa z dětství, na která se ráda vrací. Aktivity spojené s šetrným přístupem k životnímu prostředí mají přímou souvislost s rodiči, kteří ji k takovému chování vedli. Na základě zjištěných informací je z pohledu ochrany přírody důležitý především postoj rodičů respondentky, který jí byl od dětství předáván. Existují činnosti, na něž lze nahlížet jako na snahu chovat se šetrně k přírodě, které má respondentka spojené nejen s rodiči, ale i prarodiči. Jsou jimi hospodaření s vodou nebo opakované používání nákupních tašek. Lze tedy předpokládat, že se tyto návyky předávají z generace na generaci.

10. Rozhovor

10.1. R10: Potřeba pro kontakt s přírodou

Vzhledem k místu svého bydliště považuje respondent za samozřejmost zvyk společné domácnosti prarodičů, rodičů i dětí. Toto označuje za vesnické pravidlo, které se v jeho okolí dodržuje. V kontaktu byl i s prarodiči z druhé strany rodiny, kde trávil, jak sám říká, v podstatě celé mládí. Tato oblast mu přirostla k srdci, především její příroda. V jejich rodině bylo vždy zvykem chovat domácí mazlíčky. Zmiňuje, že vždy trávil v přírodě mnoho volného času, což podporuje výběr většího množství aktivit v tabulce, se kterými má zkušenost. Zajímavé je ovšem tvrzení, že dnes tráví v přírodě možná ještě více času, než trávil v dětství. To vysvětluje zájmem o studovaný obor, geografii. Respondent má s přírodním prostředím spjaté pravidelné aktivity a koníčky. Spíše než odpočinek na dovolené hledá poznávání. Přírodní prostředí pro tohoto respondenta obecně znamená důležitou složku života, do které směřuje velké množství svých aktivit a zároveň v něm vytváří díky dalším vlivům zájem. Respondent má vyšší potřebu pro kontakt s přírodou.

10.2. R10: Schopnost pro kontakt s přírodou

Respondent tráví čas v přírodě rád sám i ve společnosti, záleží na jeho aktuální náladě. Obecně je v létě více příležitostí, jak trávit čas v přírodě, a proto je to jeho oblíbené roční období. Dokáže se velmi dobře orientovat v přírodě, což podporuje tvrzení, že téměř vždy je schopen určit světové strany a nemá zkušenost s blouděním v lese. Příkladem místa, na které se vrací, uvádí obecně okolí vesnice, ve které žije. Respondent se ale neomezuje pouze na návštěvy míst, která zná, rád poznává i další místa. Příroda je pro něj prostředí, kde, s určitou nadsázkou, tráví čas svými každodenními aktivitami. Netrpí iracionálním strachem ze tmy, což vysvětluje vyrůstáním na vesnici. Nemá problém s rozeznáním zvířat chovaných pro spotřebu a chovem domácích mazlíčků, s obojím přichází od dětství do styku. Díky svým zkušenostem má respondent vyšší schopnost pro kontakt s přírodou.

10.3. R10: Environmentální senzitivita

Respondent je k přírodě velmi vnímavý. Přírodní prostředí v něm vyvolává příjemné pocity a přitahuje ho. Tyto pocity prožívá rád, někdy mu pomáhají v běžných životních úkolech. Jeho racionální přístup k životu a jeho okolí mu zabraňuje prožívat některé vjemy více do hloubky. Jeho studium mu napomáhá vysvětlit zákonitosti, se kterými přichází do kontaktu, z racionálního pohledu. Respondent ale v některých případech projevuje schopnost racionálního vysvětlení těchto jevů za konečnou a toto vysvětlení mu, zdá se, brání v otevření emoční roviny, díky které by byl schopen takové jevy více prožívat. Na základě těchto informací lze říci, že respondentovo studium jej na jednu stranu k přírodě

více přitahuje, na druhou stranu mu znemožňuje rozvinutí subjektivního vnímání přírody, proto není kupříkladu schopen vybavit si konkrétní místo, které by pro něj mělo osobní význam. Naopak mu ale dovoluje rozeznat např. králíka určeného pro spotřebu masa, kočku k chytání myší a psa pro mazlení a procházky. Zastoupení míry racionality a environmentální senzitivity, které se v tomto případě staví mírně proti sobě, lze považovat za vyrovnané. Respondent je schopen veškeré zmiňované situace vnímat a zamýšlet se nad nimi.

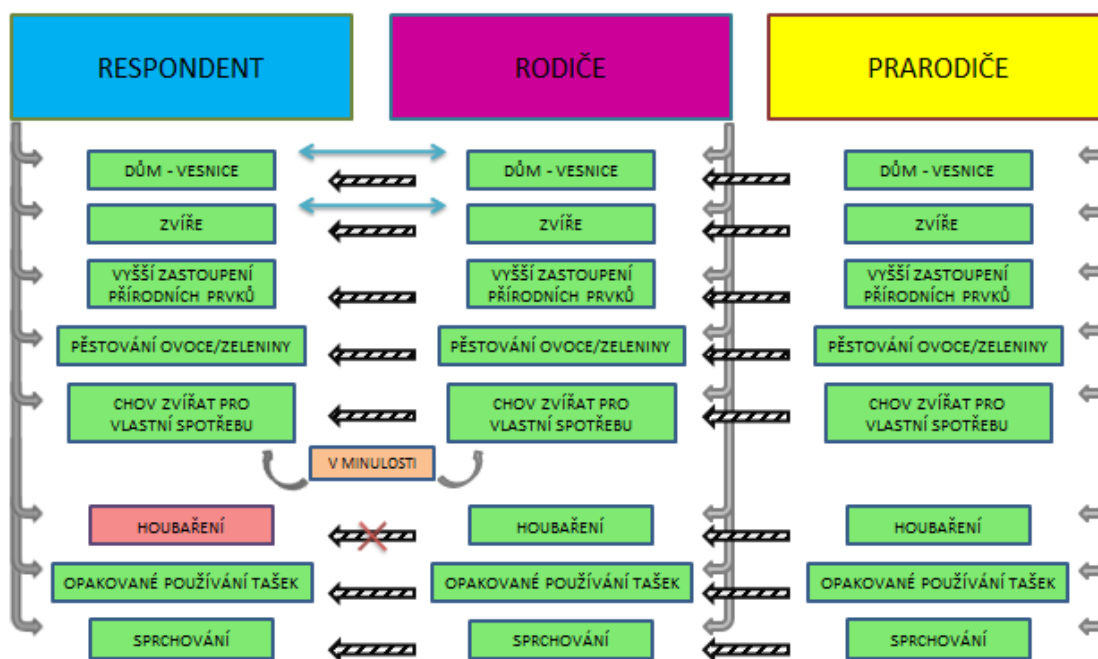
10.4. R10: Ekologické vědomí

Respondent má zkušenost se zpracováním tříděného odpadu, která způsobila, že sám odpad netřídí. Byl svědkem toho, že se tříděný odpad v místě zpracování sesypal opět dohromady, a poté zlikvidoval jako odpad směsný. Tuto zkušenost považuje za rozhodující a více se v třídění odpadu angažovat nehodlá, protože mu to přijde zbytečné. Má vžité návyky, které jsou pro něj samozřejmé, a ty lze považovat za související s šetrným chováním k přírodě. Mezi tyto návyky můžeme zařadit používání speciální látkové tašky na nákup, používání speciální, opakovaně doplňované, lahve na pití, či hospodaření s vodou způsobem, který je mu vlastní. Žije způsobem, který znamená snahu ostatním neublížovat, přesto si všímá a uvědomuje si následky různého lidského chování. Rozhoduje se, kdy cestovat automobilem, přičemž tato možnost je pro něj při rozhodování na posledním místě. Obecně je respondentův přístup založen především na vlastním přesvědčení, vlastních zkušenostech a názorech utvořených v průběhu života. Věnuje se tedy aktivitám, o kterých je přesvědčen, že v tomto smyslu fungují.

10.5. R10: Postoj k přírodě

Respondent tvrdí, že příroda zde byla, je a bude. Na základě tohoto tvrzení lze zprvu usuzovat, že přírodu považuje za samozřejmou. Dále však dodává, že příroda samozřejmostí není a je třeba o ni pečovat. Z této doplňující informace vyplývá, že respondent si je sice vědom toho, že příroda „tu bude“, rozhodující ale je v jakém stavu. Proto lze říci, že respondent si uvědomuje na základě svých znalostí a zkušeností křehkost přírody jako celku. Dále svůj vlastní vztah k přírodě obecně označuje jako blízký, toto tvrzení vysvětluje svým původem z vesnice, která ho tomuto vztahu naučila.

Obr. 10: Schéma mezigeneračních rozdílů v přístupu k životnímu prostředí. Rozhovor č. 10

Zdroj: vlastní šetření

Na základě popisu současného bydlení a výběru obrázku vysněného bydlení lze u respondenta najít výrazné shody s generací rodičů a prarodičů. Podobný průběh dovolené existuje u respondenta a jeho rodičů, kteří také na dovolených netoužili příliš po odpočinku. V oblasti dovolené nelze vyvodit porovnání s prarodiči, což sám respondent vysvětluje souvislostí s možnostmi v minulém režimu. Respondent nemá v oblibě houbaření, přiznává ale, že v minulosti s rodinou houby sbíral a stejně tak jeho prarodiče. Celkově se v této rodině objevují spíše mezigenerační shody.

6 DISKUZE

Z předchozích studií zaměřených na tuto problematiku víme, že jednotlivé charakteristiky spolu navzájem nemusí souviset. Tuto teorii podporují i výsledky hodnocení jednotlivých charakteristik, kdy nemusí existovat souvislost např. ve schopnosti pro kontakt s přírodou a potřebou pro kontakt s přírodou, viz Tab. 9. Tabulka záměrně postrádá sloupec týkající se postoje k přírodě, jelikož tuto charakteristiku logicky nelze hodnotit jako vyšší či nižší. Modré buňky znázorňují vyšší míru dané charakteristiky, nižší míru vyjadřují buňky žluté.

Tab. 9: Hodnocení jednotlivých dimenzí vztahu člověka a přírody

	Potřeba pro kontakt s přírodou	Schopnost pro kontakt s přírodou	Environmentální senzitivita	Ekologické vědomí
Respondent č. 1				
Respondent č. 2				
Respondent č. 3				
Respondent č. 4				
Respondent č. 5				
Respondent č. 6				
Respondent č. 7				
Respondent č. 8				
Respondent č. 9				
Respondent č. 10				

Zdroj: vlastní šetření

V době, kdy se architektura ubírá směrem nejrůznějších moderních výdobytků, by se dala očekávat touha po jednoduchých, moderních stylech. Překvapivé je proto zjištění, že respondenti preferují spíše vyšší zastoupení přírodních prvků v rámci bydlení. Problémy spojené se schopností pro kontakt s přírodou a environmentální senzitivitou lze přisoudit fenoménu odcizování se přírodě. V případě otázek zaměřených na ekologické vědomí lze odpovědi rozdělit do dvou skupin, především na základě toho, zda jsou respondenti přesvědčeni, že se k přírodě chovají šetrně, nebo zda připouští možnost progresu ve svém chování. V otázkách této části je pro tyto respondenty příznačný pocit provinilosti, ke kterému se po samotném rozhovoru někteří přiznali, a to i přes snahu vyvarovat se přílišné sebereflexi tazatele. Nad těmito otázkami se respondenti zřejmě často nezamýšlí.

Za velmi uspokojivé lze považovat vysvětlení postoje k přírodě převážné většiny respondentů (tj. otázka č. 31), kdy do svých odpovědí zahrnují myšlenku trvale udržitelného rozvoje, tedy že je důležité chovat se k přírodě tak, aby byla dostupná v současném stavu i pro další generace lidí. Současně si respondenti uvědomují její zranitelnost, a že příroda vyžaduje ochranu.

Díky souvislosti v zaměření studia u všech deseti respondentů lze u některých zjištěných informací najít právě vliv studovaného oboru na vztah k přírodě. Tato souvislost se zaměřením studia respondentů se projevuje především ve způsobu trávení dovolené v zahraničí, kdy respondent upřednostňuje, na rozdíl či v souladu s předchozími generacemi, touhu poznávat přírodu nebo kulturu oproti využití pouze odpočinkové funkce dovolené. Vzdělání by také mohlo ovlivnit úroveň ekologického vědomí respondentů, což by se prokazatelně projevilo například tříděním odpadu v rodině, kde předešlé generace tuto činnost nevyvíjejí, tento jev se ovšem ve studovaných případech neobjevil. Menší zastoupení žlutých buněk v Tab. 9 v sekci ekologické vědomí lze ale přisoudit právě vzdělání těchto respondentů.

Odpovědi, týkající se respondentů, rodičů i prarodičů, ukazují menší rozdílnosti, než se očekávalo. To se projevilo již při realizaci konkrétních rozhovorů. Předpoklad, že lidé ve věku studentů vysoké školy, budou disponovat většími rozdíly v chování a postojích od svých rodičů či prarodičů, než například děti základních škol, se tedy nepotvrdil, jelikož existují značné shody s chováním rodičů a prarodičů a tito respondenti na jejich zvyky, pozitivní nebo negativní, spíše navazují. Respondenti, jejichž prarodiče, popřípadě rodiče, chovají či chovali zvířata pro vlastní spotřebu, se s touto činností již neztotožňují. V této oblasti vzniká tzv. mezigenerační propast a s přihlédnutím k současným trendům, přebytkům produktů spojených s chovem užitkových zvířat, se tato činnost již nejeví jako zajímavá ani finančně výhodná. Podobně se projevuje i pěstování ovoce a zeleniny, které ale zůstává činností praktikovanou jako koníček, nebo pro částečné samozásobování, to dovoluje i menší náročnost než chov zvířat. Existuje možnost, že v případech, kdy prarodiče odpad netřídí, rodiče a respondenti přitom ano, se jedná o pozůstatek doby, kdy třídění odpadu nebylo příliš běžné a neexistovalo příliš mnoho míst, k tomu určených. Pro tuto generaci pak bylo složité přizpůsobení se, což lze podle podkapitoly 3.3 Problematika odcizení, přisoudit právě jejím atributům. Hlavní rozdíly spočívají tedy v nepřekonatelných mezigeneračních propastech, způsobených různými vnějšími vlivy na člověka v určitém věku jeho života. V mnohých ohledech hraje roli také vliv ostatních členů rodiny, nejen rodičů a prarodičů.

7 ZÁVĚR

Cílem předložené bakalářské práce bylo na základě dostupné literatury a řízených rozhovorů zjistit, jaké jsou hlavní mezigenerační rozdíly z hlediska přístupu k životnímu prostředí a následně těmto rozdílům přiřadit vysvětlení. Předmětem práce bylo zpracování deseti polostrukturovaných rozhovorů vedených se studenty vysoké školy, které mělo potvrdit předpoklad, že lidé v tomto věku již nebudou na chování svých rodičů a prarodičů závislí do takové míry, jako například žáci základních škol. Tento předpoklad se nepotvrdil a s určitou nadsázkou lze říci, že spíše než o mezigenerační rozdíly se jedná o mezigenerační shody, přesto se některé rozdíly zjistit podařilo. Na základě těchto rozhovorů práce tenduje k hodnocení jednotlivých ukazatelů vztahu respondentů k přírodě, ze kterých následně vzešly i informace ohledně respondentů, rodičů a prarodičů, které byly dále analyzovány.

Pro vybrané respondenty hrají v jejich vztahu k přírodě významnou roli vzory z dětství. Své myšlenky a přesvědčení staví na vzpomínkách, které pro ně jsou buď příjemné, či nepříjemné. S určitým nadhledem lze ale říci, že dosavadní průběh jejich života, nabyté zkušenosti a zážitky, hrály ve vztahu k přírodě tu nejzásadnější roli v měřítku celého života, o tom vypovídají tvrzení respondentů formulované do vět typu: „Vždy tomu tak bylo...“. A to je důvod, proč má smysl zabývat se vztahem dětí a přírody a poskytnout jim podmínky pro to, aby byl tento vztah kladný.

Problematika vztahu člověka a přírody je v posledních přibližně 15 letech středem zájmu odborníků i na území Česka a její aktuálnost se může zdát jen stěží pominutelná. Předmětem dalšího výzkumu by v této oblasti mohla být podrobnější studie generací, které předcházejí generacím X a alfa a jejich vlastnosti v souvislosti s chováním k životnímu prostředí, a především jejich sociálně-geografická diferenciaci. Pro zasáhnutí širšího vzorku populace by bylo vhodné tuto práci podložit kvantitativní studií, která by mohla uvést další mezigenerační rozdíly, jež by mohly být předmětem studia další práce. Je ovšem nutné mít na paměti, že tato práce je kvalitativního charakteru, a proto se nesnaží zasáhnout jakkoli velký populační vzorek, nýbrž nabídnout možná vysvětlení.

SEZNAM ZDROJŮ CITACÍ

Asociace lesních MŠ. [online]. 2016. Co je asociace lesních MŠ. [cit. 2016-12-15]. Dostupné z: <http://www.lesnims.cz/co-je-asociace-lesnich-ms.html>

BEST HOME DESIGN GALLERY [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: <http://swfhomesales.com/>

BYDLENÍ [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: <http://bydleni.idnes.cz/>

BYDLENÍAZ.CZ [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: <http://www.bydleniaz.cz/>

COLEY, R. L., SULLIVAN, W. C., KUO, F. E. 1997. Where does community grow? The social context created by nature in urban public housing. *Environment and Behavior* [online], 29(4), s. 468-494 [cit. 2016-12-16]. Dostupné z: <http://eab.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/001391659702900402>. ISSN 0013-9165

ČINČERA, J., ŠTĚPÁNEK, P. 2007. Výzkum ekologické gramotnosti studentů středních odborných škol. *Envigogika*. [online], 2(7), [cit. 2016-12-15]. DOI: <http://dx.doi.org/10.14712/18023061.12>. Dostupné z: <https://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/12/0>

DISMAN, M. 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 3. vydání. Praha: Karolinum. 374 s. ISBN 80-246-0139-7

FRANĚK, M. 2009. Vliv kontaktu s přírodním prostředím na lidskou psychiku. In: *Člověk + Příroda = Udržitelnost? Texty o proměně vztahů lidí k přírodě, environmentální výchově a udržitelnosti*. Praha: Zelený kruh. ISBN: 978-80-903968-5-2.

HENDL, J. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2. vydání. Praha: Portál. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4

HESKOVÁ, M. 2012. *Vývoj vztahu člověka a přírody*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií. 104 s. ISBN 978-80-87472-29-3.

CHATAŘ-CHALUPÁŘ [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: <http://www.chatar-chalupar.cz/>

JANČAŘÍKOVÁ, K. 2009. Výsledky empirického výzkumu dětských kontaktů s přírodou. In: *Člověk + Příroda = Udržitelnost? Texty o proměně vztahů lidí k přírodě, environmentální výchově a udržitelnosti*. Praha: Zelený kruh. ISBN: 978-80-903968-5-2.

JANČAŘÍKOVÁ, K. 2016. Problémy generace Z a Alfa spojené s fenoménem odcizováním člověka přírodě. *Speciální pedagogika* 2. 26, s. 131-144. ISSN 1211-2720.

KAPLAN, R., KAPLAN S. 1989. *The experience of nature: A psychological perspective*. New York: Cambridge University Press. 340 s., ISBN 0-521-34139-6.

KOHÁK, E. 2012. *Zelená svatozář: Kapitoly z ekologické etiky*. Praha: Sociologické nakladatelství. 212 s., ISBN 978-80-85850-86-4

KRAJHANZL, J. 2009a. Exkurz do osobní charakteristiky vztahu k přírodě. In: *Člověk + Příroda = Udržitelnost? Texty o proměně vztahů lidí k přírodě, environmentální výchově a udržitelnosti*. Praha: Zelený kruh. ISBN: 978-80-903968-5-2.

KRAJHANZL, J. 2009b. Čím je ovlivňováno environmentální chování lidí?. In: *Člověk + Příroda = Udržitelnost? Texty o proměně vztahů lidí k přírodě, environmentální výchově a udržitelnosti*. Praha: Zelený kruh. ISBN: 978-80-903968-5-2.

KRAJHANZL, J. 2014. *Psychologie vztahu k přírodě a životnímu prostředí: pět charakteristik, ve kterých se lidé liší*. Brno: Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání ve spolupráci s Masarykovou univerzitou. ISBN 978-80-210-7063-9

KULHAVÝ, V. 2009. Zážitky významné pro formování vztahu člověka k přírodě – shrnutí dosavadních poznatků. In: *Člověk + Příroda = Udržitelnost? Texty o proměně vztahů lidí k přírodě, environmentální výchově a udržitelnosti*. Praha: Zelený kruh. ISBN: 978-80-903968-5-2.

KULICH, J., DOBIÁŠOVÁ, M. a kol. 2003. Průzkum ekogramotnosti. *Příloha časopisu Bedrník*, číslo 2, ročník I., leden 2003

LEDVINKOVÁ, P. 2010. Generace X a Y a diverzita na pracovišti. [online]. HR forum. [cit. 2017-1-05]. Dostupné z: <http://www.hrforum.cz/generace-x-a-y-a-diverzita-na-pracovisti/>

MATĚJČEK, T. a kol. 2007. *Malý geografický a ekologický slovník: příručka pro školy a veřejnost*. Praha: Nakladatelství české geografické společnosti. ISBN: 80-86034-68-2

MATĚJČEK, T., VACÍNOVÁ, M. 2013 Intergenerational differences in personal relationship to nature. In: *Envigogika* [online], 8(2), [cit. 2017-01-20]. DOI: 10.14712/18023061.384. Dostupné z: <http://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/384>. ISSN 1802-3061.

MIOVSKÝ, M. 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a.s. 332 s. ISBN 80-247-1362-4

MODERN CONCEPT & TECHNOLOGIES LTD [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z: <<http://www.mctlbd.com/>

MOSER [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z:

<<http://www.moser-glass.com/>

PINTEREST [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z:

<<https://www.pinterest.com/>

POSNICK-GOODWIN, S. 2010. *Meet generation Z*. [online]. California Teachers Association. [cit. 2016-12-16]. Dostupné z: <http://www.cta.org/en/Professional-Development/Publications/2010/02/Educator-Feb-10/Meet-Generation-Z.aspx>

SCHMUCK, P., SCHULTZ, W.P. 2002. *Psychology of sustainable development*. Boston, MA: Springer US. ISBN 9781461509950

SKÁLA, P. 2009. Dynamická ekopsychologie jako teoretická základna pro environmentální výchovu. In: *Člověk + Příroda = Udržitelnost? Texty o proměně vztahů lidí k přírodě, environmentální výchově a udržitelnosti*. Praha: Zelený kruh. ISBN: 978-80-903968-5-2.

STIL [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z:

<<http://stil.kurir.rs/>

STREJČKOVÁ, E. 1998. *Děti pro pěti hory*. Praha: Zájmové sdružení Toulcův dvůr. 60 s. ISBN 8023836579

ŠVAŘÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. 384 s. ISBN 978-80-262-0644-6

TOLBIZE, A. 2008. Generational differences in the workplace. [online]. University of Minnesota. [cit. 2017-1-05]. Dostupné z:

http://rtc.umn.edu/docs/2_18_Gen_diff_workplace.pdf

VACÍNOVÁ, M. 2011. Environmentální gramotnost u studentů gymnázií. [online]. Praha. [cit. 2016-12-5], 70 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Přírodovědecká fakulta. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/79699/>

VOŠAHLÍKOVÁ, T. 2009. Role předškolního vzdělávání ve výchově k udržitelnému rozvoji. In: *Člověk + Příroda = Udržitelnost? Texty o proměně vztahů lidí k přírodě, environmentální výchově a udržitelnosti*. Praha: Zelený kruh. ISBN: 978-80-903968-5-2

WORN [online]. [cit. 2017-01-20]. Dostupné z:

<<http://www.worn.cz/>

.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha 1 Práce v digitální podobě včetně příloh na CD
- Příloha 2 Zastoupení přírodních prvků v bytě/domě; obrázky č. 1-9
- Příloha 3 Rozhovory č. 1-10 v textové podobě

Příloha 2: Zastoupení přírodních prvků v bytě/domě

Obrázek č. 1:

Zdroj: Chatař-chalupář, 2017

Obrázek č. 2:

Zdroj: Worn, 2017

Obrázek č. 3:

Zdroj: Moser, 2017

Obrázek č. 4:

Zdroj: bydleniaz.cz, 2017

obrázek č. 5:

Zdroj: Pinterest, 2017

obrázek č. 6:

Zdroj: Modern Concept & Technologies Ltd, 2017

Obrázek č. 7:

Zdroj: Stil, 2017

Obrázek č. 8:

Zdroj: *Bydlení*, 2017

Obrázek č. 9:

Zdroj: Best Home Design Gallery, 2017

Příloha 3: Rozhovory č. 1-10 v textové podobě

Rozhovor č. 1:

Tazatel: Bydlíte v domě či v bytě?

Respondent: Bydlím v bytě.

Tazatel: Vaši rodiče bydlí v domě či v bytě?

Respondent: Bydleli se mnou v bytě, ale odstěhovali se za město, kde mají klid a mají tam dům. Takže nyní bydlím v bytě po rodičích se sestrou.

Tazatel: A Vaši prarodiče?

Respondent: Má babička má byt ve městě, respektive dvougenerační dům na předměstí, kde jednu část obývá a je jí k dispozici zahrada.

Tazatel: Řekla jste, že bydlíte se sestrou, jak dlouho?

Respondent: Bydlíme spolu dva roky.

Tazatel: Celý život tedy bydlíte v městském prostředí?

Respondent: Ano, celý život bydlím ve městě, stejně tak má sestra, rodiče se před dvěma lety odstěhovali na vesnici.

Tazatel: Co je k tomu vedlo?

Respondent: Já i sestra jsme již byly dospělé, oba rodiče mají vlastní automobil, bydlí blízko práce, takže do práce dojíždí kousek a chtěli mít svůj klid. Dalším požadavkem bylo přiblížení se přírodě. Dům se nachází přímo na území CHKO České Středohoří.

Tazatel: A Vaše babička se nikdy odstěhovat nechtěla?

Respondent: Myslím, že ne. V Litoměřicích měla celý život práci, přátele, teď když je starší, tak to alespoň nemá nikam daleko.

Tazatel: Jezdila jste na prázdniny k prarodičům?

Respondent: Jezdily jsme se sestrou do domu, který nyní obývají mí rodiče. Tento dům byl před přestavbou naší chalupou. Zde jsme strávily v podstatě celé dětství, rodiče tam nyní bydlí nastálo.

Tazatel: Vybavují se Vám nějaké vzpomínky nebo zážitky z těch dob strávených na chalupě?

Respondent: Ano, každý víkend jsme chodili do lesa. Jelikož jsme byli blízko hájovny, tak jsme chodili krmit krávy, kozy, ovce, protože pán hajný tam všechna tato zvířata měl. Jakmile jsme nebyli jeden víkend krmit krávy a ovce, tak to bylo špatně.

Tazatel: Omezovalo Vás v těchto aktivitách počasí? Třeba déšť?

Respondent: Ne, prostě jsme vzali holínky a šli jsme.

Tazatel: Máte doma nějaké zvíře?

Respondent: Máme zvíře, vždy jsme měli domácí zvíře. Měli jsme psa, králíka, morče, na chatě i slepice. Nyní máme také psa asi půl roku starého, který bydlí u rodičů na zahradě.

Tazatel: Takže v bytě se sestrou momentálně zvíře nemáte?

Respondent: Máme kočku, která mi dává energii, když přijdu domů, nejsem tam sama a je hezké, když si lehnu a ona se ke mně přijde pomazlit. Nejlepší jsou ta chlupatá objetí.

Tazatel: A Vaši prarodiče zvíře měli?

Respondent: Ano, psy i kočky. Dnes už je na to babička stará.

Tazatel: Nachází se ve Vašem bytě nějaké přírodní prvky?

Respondent: Mám doma květiny, v našem bytě je dřevěná podlaha, přesněji parkety, zdi máme osázené kamínky. Podobně to vypadá i v domě rodičů, kde spoustu květin, dřevěnou podlahu, a další prvky doplňuje ještě krb s nůsí. Takto se jednoduše přibližujeme k přírodě.

Tazatel: Zmínila jste, že babička bydlí v bytě ve městě.

Respondent: Ano, babička má velmi ráda květiny, má jich doma velmi mnoho, v podstatě o ně při návštěvě zakopáváme. Babička žije sama, takže tímto si zřejmě vynahrazuje samotu a má přitom možnost se o něco starat. Je „shromažďovatelkou“ květin. Žije ve starším bytě, je to takový tradiční styl bydlení, nic moderního, spíše dřevěný nábytek a má parkety.

Tazatel: Vyberte na obrázku, popř. popište Váš vysněný byt.

Respondent: (Obrázek č. 6) Chtěla bych, aby můj byt byl světlý, prozářený. Představuji si v bytě parkety, mám velmi ráda dřevěný nábytek, takže bych chtěla dřevěné skříně, postel. Nelíbí se mi umělé doplňky. Velmi se mi líbí zakomponování kamenných prvků v bytě, například obložení stěny kameny za televizí je dnes moderní. Zajímavé jsou přiznané trámy vystupující ze stropu, to byt příjemně zútulňuje. Jednou bych chtěla bydlet v domě s krbem a chtěla bych mít na střeše solární panely, aby mi ohřívaly vodu. Na zahradě bych chtěla mít kompostér. (Respondentka je v tomto obeznámena s příležitostí částečné dotace z projektů EU)

Tazatel: Trávila jste v dětství více času v přírodě než dnes?

Respondent: Rozhodně ano. Každý víkend jsme, jak už jsem zmínila, strávili na chalupě. Dále jsme jezdily se sestrou na tábory do Orlických hor, což znamenalo 14 dní v létě uprostřed lesa bez telefonů, apod.

Tazatel: Lze tedy říci, že dnes je k tomu méně času?

Respondent: Přesně tak. Doba je dnes uspěchaná, každý se honí za prací, za penězi a kariérou. Na čas strávený v přírodě zbytek možná jeden víkend v měsíci.

Tazatel: Jak trávíte tedy svůj volný čas. Představte si, že je sobota nebo neděle, vzbudila jste se poměrně brzy, co tedy budete celý den dělat?

Respondent: To je jasné. Když mám volno sama pro sebe, tak jedu k rodičům, vezmu psa a jdeme se projít na místa, kam jsem chodila jako malá s tátou. Tímto způsobem si užívám, že pes je ještě štěně a můžu s ním být. A především to, že jsem sama mimo město bez lidí, aut. Prostě můžu vypnout.

Tazatel: Tedy Vaším ideálem není volný čas trávit v nákupním centru?

Respondent: Rozhodně ne.

Tazatel: Dejme tomu, že je zataženo, prší, nebo se blíží bouřka. Ovlivní to Váš výlet do lesa?

Respondent: Ano, v tomto případě se i nákupní centrum stává možností. Člověk někdy musí nakoupit, nebo oběhnout banku, apod. A k tomu přesně slouží dny, kdy je zima, prší a člověk by raději zalezl do postele. Nejsem z cukru, ale nemocná taky být nechci. Když je ale venku hezky, rozhodně neběhám mezi davy lidí v obchodním centru.

Tabulka:

Pozoroval hvězdy	Chodil bos trávou	Sbíral borůvky	Házel kameny - žabky po vodě
Slyšel datla	Viděl světlušku	Vylezl na skálu	Spálil se sluníčkem
Jít přes oranici	Zasadil strom	Spal pod širým nebem	Vytahoval klíště sobě/jinému
Držel v ruce hada	Sbíral odpad v přírodě	Zabloudil v lese	Sekal trávu kosou/srpem
Viděl týrat zvíře	Vyrobil píšťalku z přír. materiálu	Exkurze do čistírny OV	Založil sbírku, brouci, motýli...

Tazatel: Jak trávíte dovolenou v zahraničí?

Respondent: Když jedu na dovolenou do zahraničí, tak jde vyloženě o odpočinek. Koupání v moři, ležení na pláži především. Když jde o výlety, občas využiji nabídku cestovní kanceláře, strávit například den ve městě, takže spíše poznat město, nebo vidět památky. Ale třeba poznávací zájezd do hor, to jsem ještě nikdy nepodnikla. Takže v budoucnu, zkusit se má všechno.

Tazatel: Jaké destinace Vás lákají?

Respondent: V plánu je momentálně Srí Lanka, takže doufám, že to se zrealizuje a ještě bych chtěla navštívit Thajsko.

Tazatel: Co Vás láká na Srí Lance?

Respondent: Chci vidět opice ve volné přírodě. Dále sloni, láká mě to, že je to jiná země, lidé tam žijí skromněji než my a my si neuvědomujeme, že máme tolik věcí, co oni nemají

a oni bez těchto věcí dokáží žít. Nemají splachovací záchod a peníze pro ně mají jinou hodnotu. Mnohem více si váží toho, co mají a je tam hezká příroda.

Tazatel: Jak to bylo dříve, když jste jezdila na dovolenou s rodiči? Vaši prarodiče jezdili do zahraničí?

Respondent: Byly to převážně odpočinkové dovolené, přičemž někdy jsme jeli poznat nějaké to větší město. Babička byla párkrát s námi, ale pamatuji si, že s dědou jezdili pravidelně do Chorvatska.

Tazatel: Při trávení času v přírodě raději vyhledáváte společnost, nebo jste raději sama?

Respondent: Jak kdy. Když si chci pročistit hlavu, jdu sama, nebo se jedu projet na kole. Když stojím o společnost, oslovím rodiče nebo přítele a jdeme spolu třeba na výlet nebo procházku.

Tazatel: Jaké je Vaše oblíbené roční období?

Respondent: Nejlepší je podzim, všechno je barevné, je teplo, babí léto a ta příroda je nejhezčí.

Tazatel: Takže v tomto období chodíte ven více než jindy?

Respondent: Ano. Není mi zima a je to podle mě nejhezčí období.

Tazatel: Chodila jste i s rodiči na podzim nejvíce ven?

Respondent: Myslím, že ano.

Tazatel: Jste schopna určit světové strany bez použití přístroje?

Respondent: Ano (Vzápětí dokazuje v prostředí kavárny). Učil mě to otec.

Tazatel: Navštěvujete v přírodě stále nová místa, nebo raději vyrazíte objevovat místa nová?

Respondent: Když si jdu jen tak vyčistit hlavu, vyrazím na místa, která dobře znám. Když ale jedeme na nějaký výlet po Česku, tak jsem ráda, když objevujeme místa, kde jsme ještě nebyli. Je hezké znát celé Česko a ne jen místo, kde žijete celý život.

Tazatel: Vaši rodiče navštěvují přírodu?

Respondent: Ano, někdy jezdíme na výlety spolu. Jak jsem zmínila, rodiče se odstěhovali blíž k přírodě. Otec pracuje pro Povodí Labe, takže je také často v přírodním prostředí.

Tazatel: Existuje místo, kam se na procházky vracíte? Jak už jste zmínila, když chodíte na procházky se psem. Dokážete ho popsat?

Respondent: Existuje, je to louka blízko tady v Českém Středohoří a z tohoto místa koukáte na Radobýl, Holý vrch a všechny tyto významné přírodní památky. Je vidět i na Krušné hory. Když jdu kolem, tak se na této louce zastavím, nebo si sednu do trávy a chvíli tam strávím, je to mé nejoblíbenější místo.

Tazatel: Dokážete u toho vypnout?

Respondent: Ano. Sundám si boty, není to pole, ale je tam příjemná tráva, sednu si do trávy a relaxuji.

Tazatel: Strávila jste noc pod širým nebem?

Respondent: Ano, když jsme byly malé, jezdily jsme se sestrou na tábory, kde byl bobřík za noc strávenou pod širým nebem. Pozorovali jsme tam hvězdy a bylo to super, bylo léto, bylo teplo.

Tazatel: Bála jste se?

Respondent: Asi občas, ale byl to spíše adrenalin, ne že bych se bála, že tam někdo přijde a vystraší nás.

Tazatel: Dokážete si představit strávit noc sama v přírodě?

Respondent: To asi v dnešní době ne.

Tazatel: Pěstovala jste někdy zeleninu/ovoce?

Respondent: S mamkou jsme dříve pěstovaly rajčata, brambory. Pak už na to nezbýval čas. Dnes už k tomu v bytě nemám ani podmínky. Babička už dnes také ne, spíše květiny, ale dříve pěstovala ovoce i zeleninu.

Tazatel: Máte balkon?

Respondent: Máme, ale je špatně orientovaný, takže je tam pořád tma, stín.

Tazatel: A rodiče na zahradě pěstují?

Respondent: Převážně bylinky, mají maliny, jablka, pár řádků ředkviček, ale není to tak, že by měli kus pole.

Tazatel: Chovali někdy Vaši rodiče či prarodiče zvířata na jídlo?

Respondent: Víím, že když byla má babička malá, měli na vesnici králíky a slepice a chovali je pro vlastní spotřebu. Teď už ne.

Tazatel: Takže jste nikdy neviděla babičku nebo tátu, jak stahují králíka?

Respondent: Ne, to ne. Ani bych nechtěla

Tazatel: Štítíte se pavouků, brouků, hmyzu obecně? Když sedíte na své oblíbené louce, leze po Vás brouček, co uděláte?

Respondent: Opatrně ho smetu a řeknu mu, ať si leze někam jinam. Rozhodně ho nezabiji. Brouků, pavouků, ani hmyzu obecně se neštítím, ale štítím se hadů. Kdybych tedy viděla hada, zvednu se a půjdu pryč, rozhodně bych mu ale nijak neškodila. Ať si žije, ale mě ať nechá být.

Tazatel: Vyndala jste někdy sobě nebo někomu jinému klíště?

Respondent: Ano, mnohokrát. Sobě i někomu jinému, včetně psa.

Tazatel: Všimáte si v lese různých zvuků? Zpěv ptáků, šumění listů

Respondent: Ano, určitě. Šumění listů, ptáci. V blízkosti domu rodičů žijí divoká prasata, srnky, jeleni, daňkové, takže je slyšet pronikavý řev, který nelze přeslechnout.

Tazatel: Baví Vás tyto zvuky poslouchat?

Respondent: Ano, nejhezčí zvuk má podle mě tekoucí potok.

Tazatel: Poznáte podle čichu, že rostou houby?

Respondent: Ano

Tazatel: Sbíráte houby? Jíte je?

Respondent: Ano, miluji houby.

Tazatel: Chodila jste na houby v dětství? Kdo Vás k tomu přivedl?

Respondent: K houbaření mě přivedl tatínek, se kterým jsme chodili do lesa na průzkum, když jsme se sestrou byly malé. Zároveň nás učil, které houby jsou jedlé a které ne. Jeho k tomu vedli zase jeho rodiče. Myslím, že to bylo důvodem, proč chodil do lesa se mnou a mou sestrou, nejspíš to v něm vyvolávalo vzpomínky na dětství. Abychom o něco nepřišly.

Tazatel: Měla jste v dětství oblíbené místo v přírodě?

Respondent: Se sestrou jsme jako malé měly bunkr na kraji lesa, kam jsme si chodily hrát. Vyrůstal s námi ještě kamarád, který s námi občas také chodil. Domů jsme vždy přišli úplně špinaví, bůh ví od čeho. Připadali jsme si nedobytní.

Tazatel: Chodíte si do přírody vyčistit hlavu? Povede se Vám to vždy?

Respondent: V podstatě každý sebemenší problém začínám řešit tím, že se jdu projít a přemýšlet nad ním tzv. „mimo civilizací“. Občas se mi to povede, někdy tkví problém hlouběji, a tak je nutno přistoupit k racionálnějšímu řešení. Pomáhá to, ale jak kdy. Určitě jsem schopna přemýšlet lépe v přírodě.

Tazatel: Jsou místa, která ve Vás vyvolávají nepopsatelné emoce?

Respondent: Určitě ano, nejedná se ale jen o místa u nás v Česku. I u moře je to fajn, konkrétně večerní procházka po pláži, když se člověk zastaví a pozoruje bouřící vlny omývající pláž, vyvolává to určité emoce.

Tazatel: Byla jste někdy svědkem týrání zvířat?

Respondent: Nikdy ne osobně, ale viděla jsem videa na internetu. Hnuší se mi to, kdybych mohla, udělala bych to samé tomu člověku.

Tazatel: Třídíte odpad?

Respondent: Třídím plast, papír a co se dá.

Tazatel: Je pro Vás důležitá dostupnost kontejnerů určených ke třídění odpadu?

Respondent: Určitě by, co se týká našeho města (Litoměřice) měly být kontejnery na více místech, je jich tu žalostně málo. Alespoň v každé ulici, nebo bloku by měly být tyto kontejnery. U nás rozhodně chybí. Je tu i málo kontejnerů na oblečení, na baterie a tak.

Tazatel: V bytě, kde momentálně bydlíte, jsou kontejnery dobře dostupné?

Respondent: Ano.

Tazatel: Kdyby nebyly poblíž, je možné, že byste odpad netřídila?

Respondent: Rozhodně ne, raději bych je odnesla pár bloků, nebo odvezla autem. Nepřestala bych třídít odpad.

Tazatel: Třídí Vaše rodina odpad?

Respondent: Rodiče ano, babička také.

Tazatel: Používáte jednu tašku pro více nákupů?

Respondent: Mám svou tašku na nákup vždy u sebe v kabelce. Jde o látkovou, ekologickou tašku s názvem „Eco Green Bag“, kterou používám stále dokola. Mamka mi ji koupila, má ji stejnou.

Tazatel: Co podle Vás nejvíce škodí životnímu prostředí?

Respondent: Konkrétně u nás v Severních Čechách škodí životnímu prostředí průmysl, automobilová doprava, smog – lidé hodně topí a topí, bůh ví, čím. Globálně jde samozřejmě o jediného původce – člověka.

Tazatel: Myslíte, že je důležité vést děti k tomu, aby své okolní prostředí chránily, neškodily mu a neničily ho?

Respondent: Určitě, i tyto děti budou mít vlastní děti a budou chtít, aby tyto děti dětí vyrůstaly v hezkém, příjemném, zdravím neškodlivém prostředí. Jsem zastávce trvale udržitelného rozvoje.

Tazatel: Vedli Vás rodiče k tomu, abyste třídila odpad?

Respondent: Ano, nejsem si jistá, jestli má babička jako malá třídila odpad, to asi ještě nebylo moderní, teď ale třídí. Mě a sestru to naučili rodiče. Doba ovlivňuje všechny.

Tazatel: Myslíte si, že se chováte šetrně k životnímu prostředí?

Respondent: Snažím se.

Tazatel: Hraje životní prostředí roli při Vašem rozhodování o každodenních činnostech?

Respondent: Ano, když půjdeme do kina, půjdeme pěšky, i když auto máme.

Tazatel: Co dále děláte pro to, abyste mohla říci, že se chováte šetrně k životnímu prostředí?

Respondent: Vlastním auto, do školy jsem ale jezdila vlakem, tím pádem podporuji hromadnou dopravu. Jelikož bydlím v centru města, používám auto pouze pro delší cesty nebo pro nákupy. Nedělám to pouze kvůli životnímu prostředí, ale i kvůli zdraví. Člověk dnes nemá tolik pohybu, kolik by potřeboval, proto se snažím nebýt líná.

Tazatel: Rozhodujete se o změně chování např. při smogové situaci?

Respondent: Ano, naše město na smog také trpí. Nedávno jsme s kamarádem řešili, že kdyby každý stáhnul své topení o jeden stupeň, což pro jednoho není moc, ve výsledku by to ušetřilo mnoho škodlivých látek v ovzduší.

Tazatel: Nachází se někde v okolí Vašeho bydliště skládka?

Respondent: Na předměstí je sběrný dvůr, ale to je opravdu daleko od centra města.

Tazatel: Viděla jste někdy skládku na lesní nebo polní cestě?

Respondent: Občas takové věci vídám, zaráží mě to.

Tazatel: Používáte vícekrát jednu PET lahev?

Respondent: Ano, pravidelně.

Tazatel: Proč? Jak jste na to přišla?

Respondent: Nevím, napadlo mě to už někdy před pár lety, asi kvůli tomu, že z toho je hodně odpadu, když si koupím lahev každý den. Navíc piju vodu, takže je to pro mě přirozené. Sestra to také dělá.

Tazatel: Jaký má Váš dům/byt zdroj vody?

Respondent: V bytě máme vodu přiváděnou z městského vodovodu. V domě rodiče nemají studnu, existuje tam zdroj pro celou vesnici, což je něco na způsob městského vodovodu.

Tazatel: Jak hospodaříte s vodou? Čištění zubů, sprchování?

Respondent: Při čištění zubů vodu vždy vypínám, jen si namočím kartáček. Sprchuji se, když pospíchám, vanu využívám pouze, když mám čas, ale to je jednou za čas.

Tazatel: A Vaše sestra?

Respondent: Sestra se pouze sprchuje, jelikož studuje obor ve zdravotnictví a říká, že to není nic zdravého se koupat, navíc jí to přijde nechutné.

Tazatel: A Vaši rodiče?

Respondent: Můj táta má rozhodně rád vanu, mamka sprchu, stejně tak babička. Myslím, že obecně mají muži raději vanu a ženy sprchu.

Tazatel: Doplňte obecně větu: „Přírodu považuji za ...“

Respondent: Přírodu považuji za něco, co nás obklopuje, bylo to tady dříve než my, než samotný člověk, a proto bychom se, jako lidstvo, měli k přírodě chovat tak, že jsme tady na návštěvě. Když se k přírodě budeme chovat nelidsky, tak se nám pomstí. Měli bychom se chovat tak, aby se naše děti měly v budoucnu dobře, by se měly dobře i jejich děti. Jak jsem již zmínila, jsem zastáncem trvale udržitelného rozvoje.

Rozhovor č. 2:

Tazatel: Bydlíte v domě či v bytě?

Respondent: Bydlím v domě s matkou.

Tazatel: Bylo tomu tak vždy?

Respondent: Ne, do 19 let jsem bydlela s rodiči a bratrem. Poté jsme se s přítelem přestěhovali do vlastního bytu. Loni, ve 23 letech, jsem se vrátila zpět do domu, odkud mezi tím odešel můj otec. Přibližně 3 roky jsem tedy bydlela ve vlastním bytě s přítelem.

Tazatel: A Vaši prarodiče?

Respondent: Babička s dědou z matčiny strany bydlí ve velkém domě na vesnici. Babička z otcovy strany bydlí v domě ve městě již necelý rok sama.

Tazatel: Necelý rok tedy bydlíte pouze s matkou, je dům ve městě či na vesnici?

Respondent: Dům se nachází v malém městě, do mých 8 let jsme žili ve větším městě, také v domě. Takže celý život žiji v městském prostředí.

Tazatel: Nabízí Vám město veškeré zázemí, které potřebujete k životu? Když říkáte, že jde o malé město, dopravujete se kvůli potřebám jinam? Jakým způsobem?

Respondent: Město nenabízí dostatečnou zdravotnickou vybavenost, stejně tak do větších obchodů musíme do vzdálenějších měst. Vybavení městskou hromadnou dopravou je dostatečné, přesto však používáme auta. Má matka i já máme své vlastní auto.

Tazatel: Jak často jezdíte autem?

Respondent: Každý den. Matka jezdí do práce do Prahy, parkuje na parkovišti v Letňanech, odkud jezdí městskou hromadnou dopravou dále do centra Prahy. Spojení MHD z našeho města do Prahy je časově náročnější než by mohlo být. Když se potřebuji dostat do školy, musím se dopravit na vlakové nádraží vzdálené asi 7 km. Na brigádu se také musím dopravit autem. Otec jezdí autem vlastně taky pořád.

Tazatel: Od kdy používáte automobil takto intenzivně?

Respondent: Vlastně od prvního dne, co mám řidičák, takže od 18 let.

Tazatel: A Vaši prarodiče využívají auta také tak intenzivně jako Vy a matka?

Respondent: Určitě ne tolik, přeci jen jsou důchodci, takže do práce nechodí. Spíš pro nákupy, jinak používají i MHD a kolo.

Tazatel: Jezdila jste v dětství na prázdniny k prarodičům?

Respondent: Ano, mám staršího bratra, když byly letní prázdniny ve škole a ve školce, rodiče museli chodit do práce a neměli dostatek dovolené, aby s námi mohli být doma. Proto jediným řešením bylo dávat nás na hlídání babičkám. Na prázdniny k babičkám jsme jezdili moc rádi.

Tazatel: Vybavují se Vám nějaké vzpomínky na tyto časy?

Respondent: Kde jen začít. Na vesnici byla vždy spousta zvířat – psi, králíci, slepice i s kohoutem, mamka občas vypráví, jak omylem vypustila prase z chlívků a prý jsem u toho byla, to já si ale nepamatuji, musel mi být tak rok-dva. Na prázdninách ve městě jsem čas trávil s bratrem a bratranci. Babička s dědou chodili do práce, a tak na nás dohlížela prababička. Můj bratr byl jakýsi vedoucí naší skupiny a učil nás všemu. Chodili jsme na výpravy do lesa, na pole, kde jsme zároveň venčili psi a pozorovali srnky a zajíce. Psali jsme si i deníky z těchto výprav.

Tazatel: Máte domácí zvíře?

Respondent: Jak jsem již nastínila, v našem okolí byla zvířata odjakživa. Strídalo se to u nás od křečků, morčat, králíků, andulek a vždy jsme měli psa. I nyní máme psa, je to skoro dvouletý labrador a dva králíky.

Tazatel: Proč jste si psa pořídili?

Respondent: Jak jsem řekla, vždy jsme měli psa. Když nám před necelými dvěma lety zemřel minulý pes, už jsme žádného nechtěli, jelikož to pro nás není zvíře doplňující zahradu, nebo hlídač, je to pro nás člen rodiny, jen v jiném těle. Ale po třech týdnech bez psa se dům zdál tak šíleně prázdný a smutný, že se člověku už ani domů nechtělo. A tak přišlo štěně. Jde nejspíš o jakýsi zvyk, že i kdyby trakaře padali, u nás bude i čtyřnohý člen rodiny. Stejně tak je to u králíků, měli jsme králíka, který umřel, bylo mu asi 10 let, když

jsem šla potom kolem zverimexu a viděla tam vzhledově úplně stejného, musela jsem ho koupit. Druhého králíka máme omylem, tím chci říct, že jsme si ho pořídit nechtěli. Jenže můj bratr žije s přítelkyní v menším městě blízko u Prahy, kde někdo králíka vyhodil k popelnici v kartonové krabici, ten se prokousal ven a běhal po městě, bratr ho chytil a přinesl domů, kde žije s kamarádem. Vztah ke zvířatům ve mně probudil právě bratr, který se vždy staral o podobné srandy.

Tazatel: Měli Vaši prarodiče nějaké zvíře?

Respondent: Ano, vždy měli psa, ve městě, kde žije teď už jen babička, jí společnost dělá kočka.

Tazatel: Nachází se ve Vašem domě přírodní prvky?

Respondent: Ano, spousta květin, jež má matka miluje. Dřevěná podlaha, nábytek. Na zahradě máme jehličnaté stromy a malinké jezírko s rybičkami, které v sezóně slouží psovi jako bazének.

Tazatel: Máte v domě svou vlastní obytnou část?

Respondent: Ano, větší pokoj

Tazatel: Jsou nějaké přírodní prvky v něm?

Respondent: Popravdě moc ne, o květiny se neumím starat. Takže jsou tam 3 květiny, které se přizpůsobily nehostinným podmínkám, jinak můj pokoj žádnými přírodními prvky nedisponuje. Což mi poslední dobou začíná vadit a naopak se od toho minimalistického, jednoduchého, bílo-šedého stylu bydlení začínám odchylovat. Líbí se mi dřevo. Babička na vesnici v domě má krb, spousty květin, dřevěnou podlahu, přitom je jejich dům prosvětlený a vybaven jednoduché, není to ten klasický „babičkovský“ přeplácáný styl. Babička ve městě má obklady ze dřeva na stěnách a dřevěné parkety.

Tazatel: Vyberte obrázek, který připomíná nejvíce Vaše vysněné obydlí.

Respondent: Jak říkám, v poslední době se mé preference změnily, proto i když mé momentální obydlí vůbec mou volbu nepřipomíná, vybírám obrázek č. 5.

Tazatel: Zmínila jste několikrát změnu preferencí, co za tím stojí?

Respondent: (hm...) Mám za sebou těžké životní situace, o kterých tento rozhovor určitě není. Stalo se toho v mém osobním a rodinném životě za poslední rok tolik, že to zkrátka vedlo k určitým změnám v mých postojích.

Tazatel: Trávila jste v dětství více času v přírodě než dnes? Čím to může být?

Respondent: Rozhodně ano. Byla to pro nás společná věc s bratrem a bratranci, nyní jsme zatíženi prací a nebydlíme už blízko sebe. Asi pro to není dostatek času. Na druhou stranu, bratr má díky práci volného času méně, ale většinu tohoto času rád tráví v přírodě.

Tazatel: Jak trávíte svůj volný čas? A matka nebo prarodiče?

Respondent: Záleží na počasí. Může to být procházka se psem po okolí, procházka, brusle, kolo – máme blízko cyklostezku, pak také různé výlety. Mamka často dělá něco s kytkami na zahradě, prarodiče z vesnice dělají v podstatě pouze na zahradě, na kulturu moc nejsou, což je zase opak babičky z města, která radši jede do divadla.

Tazatel: Vyberte v tabulce, se kterými aktivitami máte zkušenost:

Respondent:

Pozoroval hvězdy	Chodil bos trávou	Sbíral borůvky	Házel kameny - žabky po vodě
Slyšel datla	Viděl světlušku	Vylezl na skálu	Spálil se sluníčkem
Jít přes oranici	Zasadil strom	Spal pod širákem	Vytahoval klíště sobě/jinému
Držel v ruce hada	Sbíral odpad v přírodě	Zabloudil v lese	Sekal trávu kosou/srpem
Viděl týrat zvíře	Vyrobil píšťalku z přír. materiálu	Exkurze do čistírny OV	Založil sbírku, brouci, motýli...

Tazatel: Jak trávíte dovolenou v zahraničí? A jak dříve?

Respondent: Dovolená v zahraničí pro mě není častou záležitostí. Když mi bylo asi 12 let, vzal mě otec k moři, šlo převážně o koupání v moři, trochu poznat okolí. Dnes když jedu do zahraničí, je to buď návštěva příbuzných v Londýně, nebo naposledy cesta částí Evropy, to byla paráda. Láká mě Jižní Amerika, především Peru, Bolívie, Kolumbie. Hlavně tedy poznat kulturu a přírodní prostředí. Mamka jezdí k moři za sluncem, stejně tak babička z města. Babička s dědou z vesnice k moři nejezdí, raději pracují kolem domu a na zahradě. Za mě to tedy byla dříve dovolená odpočinková, dnes toužím po poznání. Když nepočítám zahraniční dovolenou, jezdili jsme každý rok do kempu k Slapské přehradě, kde otec s bratrem chytali ryby a já s mamkou chodila na houby a tak. To bylo fajn.

Tazatel: Jaké destinace byste chtěla navštívit?

Respondent: Láká mě Severní Evropa, hlavně Švédsko a Finsko, chtěla bych vidět polární zář.

Tazatel: Při trávení času v přírodě preferujete samotu nebo společnost?

Respondent: Sportovní aktivity raději provozuji ve společnosti, i když možná radši sama, jelikož třeba při běhu vypadám vtipně. Procházky půl na půl, někdy chce být člověk sám se psem, někdy vyžaduje společnost, potom jde v mém případě ale spíše o výlet a výlety mám ráda. Pravdou je, že když chci jít do přírody, většinou ostatní nemají čas, protože jsou v práci a tak.

Tazatel: Jaké je Vaše oblíbené roční období?

Respondent: Jednoznačně léto. Miluji teplo, klidně i vedro.

Tazatel: Hraje Vaše oblíbené roční období roli ve frekvenci návštěv přírody?

Respondent: Nejspíš ano, počasí dovoluje spoustu aktivit ve společnosti, jako je koupání, grilování, apod. Nejčastěji ale do přírody chodím na podzim, kvůli sběru hub. A pak když rostou borůvky.

Tazatel: Jste schopna určit světové strany bez použití přístroje?

Respondent: Popravdě s tím mám někdy problém, ale když je vidět Slunce a tuším, kolik je hodin, tak to zvládnou. Nemyslím si ale, že bych se v přírodě někdy ztratila, na rozdíl od mé matky, která se ztrácí běžně.

Tazatel: Navštěvujete v přírodě stále nová místa, nebo se raději vracíte na místa, která dobře znáte?

Respondent: Opět záleží, jak je návštěva přírody pojata, jako výlet je fajn objevovat nová místa. Pro klidnou procházku k přemýšlení zase raději chodím na místa známá, i když někdy mám chuť i psovi ukázat něco nového.

Tazatel: Existuje nějaké místo, kam se často vracíte?

Respondent: Ano, je to menší les hned za městem, kam chodím v podstatě od mala a dobře to tam znám. Procházky, sbírání hub směřuje sem, je to malý les, řekla bych tak 3x1 km, obklopený domy, ale na houby mám svá místa. Chodíme tam se psem.

Tazatel: Strávila jste někdy noc v přírodě?

Respondent: Byla jsem na táboře, kde se dělal noční pochod, což se mi líbilo, spala jsem ve stanu, ale nikdy pod širým nebem. Sama bych v noci v lese být nechtěla, jelikož se bojím tmy.

Tazatel: Čeho se ve tmě bojíte?

Respondent: Asi je mi nepříjemná ta stísněnost, že nevím, co je kolem, kdo je kolem.

Tazatel: Pěstovala jste někdy ovoce/zeleninu?

Respondent: Ano, to mám velmi ráda. S mamkou máme na zahradě malinkou zahrádku, kde pěstujeme ředkvičky, jahody, maliny, okurky, hrášek apod. Babička na vesnici má na zahradě větší pole, pěstují toho víc, myslím, že náš zvyk má u ní kořeny. Druhá babička, ve městě, si na to nepotrpí.

Tazatel: Chovali jste někdy zvířata na jídlo?

Respondent: Rodiče ne, ale jak jsem zmínila, prarodiče na vesnici chovali králíky, slepice, teď už ale ne, babička tvrdí, že už se to nevyplatí. Není pro mě neobvyklé vidět stahovat králíka, apod.

Tazatel: Štítíte se hmyzu?

Respondent: Ano, ať si žije, ale ať po mně neleze. Panickou hrůzu mám z vos.

Tazatel: Vyndala jste někdy sobě nebo někomu jinému klíště?

Respondent: Ano, dvě klíšťata loni v létě příteli a spoustu klíšťat psům. Sama jsem klíště neměla víc jak 10 let. Vyndat klíště mi problém nedělá, je to prostě nutnost.

Tazatel: Všímáte si v lese různých zvuků? Šumění listů, zvuky zvířat a další?

Respondent: Ano, zjistila jsem, že když se člověk zastaví a zaposlouchá, slyší toho mnohem víc, než když se na tyto zvuky nesoustředí a jen se prochází. Je to tajemné.

Tazatel: Poznáte podle čichu, že rostou houby?

Respondent: Ano, v tomto období neumím v lese koukat jinam, než na zem. Od mala jsem chodila na houby s mamkou, i když houby nejím, sbírám je velmi ráda. Teď chodíme spolu, někdy každá zvlášť. Prarodiče dříve také na houby chodili.

Tazatel: Pozorujete někdy v přírodě, co se děje kolem Vás? Zastavíte se a vnímáte jen to, co Vám prostředí nabízí?

Respondent: Rozhodně ano. Na každé procházce se najde místo, které stojí za to, aby se tam člověk zastavil a odpočinul. Možná ne odpočinul fyzicky, ale mentálně určitě. V takovém případě to může být skalní výchoz, mýtina, apod. Prostě místo, ze kterého je dobře vidět do dálky. Tam klidně strávím půl hodiny.

Tazatel: Měla jste v dětství své oblíbené místo? Dokážete jej popsat?

Respondent: Ano, když jsme bydleli ve větším městě, byl za domem menší remízek a pole, na kraji toho remízku byl veliký strom, jehož koruna nám sloužila jako bunkr. Součástí této skupiny byl samozřejmě i bratr.

Tazatel: Chodíte si do přírody někdy vyčistit hlavu?

Respondent: Ano, symetrie a uklidňující barvy, které příroda nabízí, jsou pro mě takovým ideálním prostředím pro přemýšlení nad problémy, nebo jen vypnout. Málo kdy se mi ale povede vypnout.

Tazatel: Existují místa, která na Vás působí jinak než ostatní? Jako by měla vlastního ducha?

Respondent: Rozhodně ano, v podstatě kdekoliv stojím na pláži při západu Slunce, působí to na mě zároveň příjemně a zároveň smutně, prostě tak nějak jinak. Zrovna tak u každé zajímavosti vzniklé např. erozí se nedokážu oprostít od myšlenek nad tím, jak to tam vypadalo dřív a chtěla bych vidět zrychlený záběr toho, jak se místo utvářelo. Z některých míst dýchá historie, nemám ale na mysli tu kulturní.

Tazatel: Byla jste někdy svědkem týrání zvířat?

Respondent: Určitě jsem viděla nějaká videa na internetu, která jsem ani nedokoukala. Osobně však ne. I když možná by se dal počítat bratrův křeček, který zemřel při tragické autonehodě v autíčku na dálkové ovládání. Bratrovi bylo asi 5 let. Rozhodně ale nešlo o záměrné týrání zvířete, bratr hodně brečel. Obecně jde o něco, co se mi hnusí a nenapadá mě nic jiného, než udělat týrajícímu člověku úplně to samé. Kdybych něco takového viděla, nebála bych se zakročit, nebo alespoň zavolat policii.

Tazatel: Třídíte odpad?

Respondent: Nemůžu říct, že ano, ani že ne. Určitě bych v tom mohla být pilnější. Třídím plasty, sklo a zbytek už ne. Ještě tedy bioodpad, na který máme speciální popelnici. V našem malém městě je totiž kontejnerů na tříděný odpad, co by člověk na prstech jedné ruky napočítal. Kdyby byly dostupnější, asi bych se rozhodovala jinak. Mamka netřídí, babičky částečně.

Tazatel: Používáte jednu tašku pro více nákupů?

Respondent: Snažím se, tašky nevyhazuji, někdy ji ale při nákupu zapomenou doma. To ale neznamená, že si koupím další, prostě nákup nastrkám do kabelky, mám plné ruce a nějak už to donesu. To jsem se naučila, když jsem žila sama, protože přebytek tašek mi pak v bytě vadil. Víím, že matka nad tím příliš nepřemýšlí a tašky často kupuje. Babičky používají tašky na více nákupů.

Tazatel: Myslíte si, že se chováte šetrně k životnímu prostředí?

Respondent: Myslím, že bych mohla být k životnímu prostředí šetrnější. Jsou chvíle, kdy nadměrně, někdy možná i zbytečně, používám automobil. Odpadky vyhazuji pouze do

koše, nikde jinde. Celkově si myslím, že se nechovám k životnímu prostředí nešetrně, ale vždy je co zlepšovat. Sebe neomezují, jiným neubližují.

Tazatel: Co podle Vás nejvíce škodí životnímu prostředí?

Respondent: Upřímně bych tuto odpověď shrnula do slova „člověk“. Myslím, že společnost se chová, jako by přírodě byla nadřazená, já to tak ale nevidím. Uvědomuji si, že by každý měl začít u sebe, a že i 1 člověk, který své chování změní, může být ve výsledku úspěchem v globálním měřítku.

Tazatel: Máte někde v okolí bydliště skládku?

Respondent: Existují v okolí sběrné dvory, vyloženě skládka ne. V průběhu života jsem se setkala s tím, že lidé vyhazují věci, které patří do odpadu na místech, která tomu nejsou určena, jako jsou lesní cesty, polní cesty. Z toho by se jednomu chtělo zvracet. Proč, když ta místa na to určená existují, to prostě neodvezou tam? Nechápu, kde je problém.

Tazatel: Používáte jednu PET lahev vícekrát?

Respondent: Tento zvyk jsem si oblíbila už na gymplu, kdy mi bylo líto vyhodit každý den „dvacku“ za novou lahev s pitím. Nejradši mám stejně vodu, takže jednoduše načepuji doma a vyrazím. I teď ji mám v kabelce znovu doplněnou. Nešlo jen o finance, prostě mi to přijde na hlavu vyhodit takovou věc, jako je PET lahev, když jí nic není.

Tazatel: Jaký má Váš dům zdroj vody?

Respondent: Máme studnu, která sice nedisponuje pitnou vodou, ale užitkovou a tu využíváme kromě pití na vše. Městskou vodu nepoužíváme.

Tazatel: Jak s vodou hospodaříte? Vypínáte ji při čištění zubů, sprchujete se, nebo koupete?

Respondent: Vodu při čištění zubů vypínám. Popravdě se raději koupu ve vaně, což jsem asi zdělila po otci. Matka se radši sprchuje, stejně tak prarodiče, což je ale asi také kvůli věku. Babička z města se nedávno začala sprchovat studenou vodou, prý je to zdravé.

Tazatel: Doplňte větu: „Přírodu považuji za ...“

Respondent: Přírodu považuji za něco, co nás obklopuje, vždy to zde bylo a měli bychom dělat vše proto, aby tu byla i nadále. Občas je dobré si připomenout, jakou má hodnotu třeba tím, že vyrazíme na výlet do národního parku. Představa toho, že by tak mohla vypadat celá země, by mohlo člověka donutit k zamyšlení.

Rozhovor č. 3:

Tazatel: Bydlíte v domě či v bytě?

Respondent: Bydlím v domě.

Tazatel: S kým v domě bydlíte?

Respondent: S kým v domě bydlíte? Bydlím s matkou a mladší sedmnáctiletou sestrou, rodiče jsou rozvedení.

Tazatel: Bydlíte ve městě či na vesnici?

Respondent: Bydlíme ve městě.

Tazatel: Celý život bydlíte ve městě?

Respondent: Ano, celý život bydlím v tom samém domě, v tom samém městě.

Tazatel: Vaši prarodiče bydlí/bydleli v domě či v bytě?

Respondent: Prarodiče z matčiny strany bydlí v bytě, stejně tak prarodiče z otcovy strany. Matka vždy říkala, že bydlet v bytě pro ni bylo peklo a celý život si přála dům se zahradou.

Tazatel: Bydlí také ve městě?

Respondent: Ano

Tazatel: Co se Vaší matce nelíbilo na bydlení v bytě?

Respondent: Je to byt, kde nyní bydlí matčiny rodiče, tedy ona tam s nimi žila. Jde o byt 2+kk, tedy o malý byt, kde v podstatě nikdo nikdy neměl soukromí, nemluvě o tom, že se jedná o starý bytový dům, nepoznamenaný rekonstrukcí čehokoli. Asi odtud plyne matčina láska k velkým prostorům, protože jí byt byl jakýmsi odstrašujícím případem. V létě o víkendu sedává na terase a vzpomíná na to, že dříve to pro ni bylo nepředstavitelné, a že doufala, že se tohoto dožije.

Tazatel: Trávila jste dětství u prarodičů?

Respondent: Spíše nárazově, když rodiče potřebovali, aby nás se sestrou někdo hlídal. Pokud se ptáte na to, kde jsem trávila dětství, když ne doma, jezdily jsme se sestrou na vesnici k tetě, kde bydlely mé sestřenice. Tomu jsem říkala „jezdit na prázdniny“. Na tyhle časy v dobrém vzpomínám.

Tazatel: Jak jste trávily čas na prázdninách u tety? Chápu dobře, že jste tam tedy byly čtyři dívky?

Respondent: Ano, ale na princezny jsme si rozhodně nehrály. Já jsem byla nejstarší, teta měla velkou zahradu, byli tam psi, kočky, ovocný sad, převážně jsme si hrály na zahradě.

Tazatel: Máte nějaké domácí zvíře?

Respondent: Máme kočku.

Tazatel: Měli jste někdy jiná zvířata než kočku?

Respondent: Kočku máme poprvé, jsou jí dva roky, nikdy dřív jsme zvířata nechovali. Jako malá jsem měla křečka, otec ale zvířata neměl rád, a tak nebyla možnost mít doma zvíře, křeček byl výjimka, naneštěstí pro otce, se tento křeček dožil nadprůměrných asi 4 let.

Tazatel: Takže můžete říci, že Vy zvířata ráda máte?

Respondent: Já i sestra zvířata milujeme, kočka je naším miláčkem. Matka, i když v tak malém bytě samozřejmě zvíře nikdy neměli, má zvířata také ráda, brala nás se sestrou každý rok na výlet do zoologické zahrady. Dnes je mi zvířat v zoo líto, tenkrát to pro městské dítě byl jediný možný kontakt se zvířaty a byla jsem za něj vděčná.

Tazatel: U prarodičů z otcovy strany zvířata byla?

Respondent: Byt mají větší, takže místo pro psa nebo kočku by se našlo, ovšem to, že otec ke zvířatům nikdy neměl vztah, zřejmě zdědil od svých rodičů, kteří to měli a mají stejně. Takže zvíře neměli.

Tazatel: Proč myslíte, že tomu tak je?

Respondent: To nevím, prostě to mají tak, že se rádi starají sami o sebe, nemají rádi, když jim někdo narušuje jejich klid, matka říká, že ani nás se sestrou jako malé skoro nikdy nehlídali. To bylo prý velmi výjimečné, když prarodiče z matčiny strany neměli čas a rodiče museli do práce například o prázdniny.

Tazatel: Nachází se ve Vašem domě nějaké přírodní prvky? Rostliny, krb, dřevo, ...?

Respondent: Musím říct, že moc ne. Matka má ráda moderní styl bydlení, takže v domě máme laminátové podlahy, místy dlažbu. V podstatě celý byt je bílý, sem tam některá stěna je barevná. Přírodními prvky jsou u nás asi pouze matčiny orchideje u oken a naše malá zahrádka.

Tazatel: Babičky mají v bytě přírodní prvky?

Respondent: Pár květin.

Tazatel: Vyberte z nabídky obrázek, který nejvíce připomíná Vaše vysněné bydlení.

Respondent: Obrázek č. 2 je mi nejbližší, líbí se mi jednoduchost.

Tazatel: Trávila jste v dětství více času v přírodě než dnes?

Respondent: Nedá se říct, že bych někdy trávila nějak hodně času běháním po lese, apod. Hrály jsme si především se sestrou na zahradě, nebo s kamarádkami v okolí domu, tedy ve městě. Vyloženě do přírody nás se sestrou na výlety brali prarodiče z matčiny strany, což nebylo nějak časté, ale byla jsem na Šumavě, kde měli prarodiče chalupu, dohromady jsem tam s nimi byla asi třikrát.

Tazatel: Takže v okolí nebyla příležitost si hrát v přírodě?

Respondent: Rodiče nás se sestrou ven moc nepouštěli, měli o nás strach, takže jsme vyhledávaly místa v blízkosti domu a přibližně půl kilometru vzdálený malý les, nás příliš nelákal.

Tazatel: Jak trávíte svůj volný čas dnes?

Respondent: Ráda nakupuji, jak doplňky do domu, tak oblečení. Také ráda vařím a pečů sladkosti. Nějaký čas také strávím přípravami do školy.

Tazatel: Máte hodně volného času?

Respondent: Těžko říct, třikrát týdně jezdím do školy, o víkendech většinou chodím na brigády, takže se dá říct, že mám v týdnu dva dny volna, které ale trávím na studentské koleji nebo ve městě. Myslím, že volna mám tak akorát dostatek pro své aktivity. Co se týče přírody, vyhledávám ji v létě.

Tazatel: Z tabulky, prosím, vyberte aktivity, se kterými máte zkušenost.

Respondent:

Pozoroval hvězdy	Chodil bos trávou	Sbíral borůvky	Házet kameny - žabky po vodě
Slyšel datla	Viděl světlušku	Vylezl na skálu	Spálil se sluníčkem
Jít přes oranici	Zasadil strom	Spal pod širákem	Vytahoval klíště sobě/jinému
Držel v ruce hada	Sbíral odpad v přírodě	Zabloudil v lese	Sekal trávu kosou/srpem
Viděl týrat zvíře	Vyrobil pištálku z přír. materiálu	Exkurze do čistírny OV	Založil sbírku, brouci, motýli...

Tazatel: Jak trávíte dovolenou v zahraničí? Raději odpočíváte, nebo poznáváte?

Respondent: Skoro každý rok jezdíme, teď už jen s mamkou, do Chorvatska na týden. Koupeme se v moři, chodíme na zmrzlinu, prohlédnout si nějaká města. Řekla bych, že poznáváme i relaxujeme, spíše relaxujeme.

Tazatel: Kam do zahraničí byste se ráda vydala?

Respondent: Určitě bych nerada jela na dovolenou sama, ráda bych to pojala jako rodinnou dovolenou a líbil by se mi Karibik, pláže a koktejly.

Tazatel: A Vaši prarodiče cestují?

Respondent: Teď už určitě ne. Ale párkrát u moře byli, hlavně teda kvůli sluníčku a pláži.

Tazatel: Říkala jste, že v létě vyhledáváte přírodu, co konkrétně děláte?

Respondent: Ráda jezdím na kole a na bruslích. Na kole častěji, nejradyji když je teplo a svítí Slunce. Sem tam se jdu projít do lesa na borůvky.

Tazatel: Sama nebo s někým dalším?

Respondent: Spíše sama, ne že by nebyla možnost tyto aktivity sdílet s ostatními, ale mám raději klid. Jezdím si takto oddechnout a utvrdit se v tom, že dělám něco pro své zdraví.

Tazatel: Je léto Vaše oblíbené roční období?

Respondent: Rozhodně ano.

Tazatel: Čím to je?

Respondent: Miluji teplo, klidně extrémní horko. Grilování na zahradě, jezdím se s kamarádkami koupat k nedalekému jezeru, vyrábím něco na zahradě, to jsou mé oblíbené letní aktivity.

Tazatel: Jaké období je pro Vás tedy nejméně oblíbené?

Respondent: Je to jaro a podzim, protože je nevyzpytatelné počasí, sem tam prší, zkouškové období je buď za mnou či přede mnou, dohromady není moc co dělat.

Tazatel: Co děláte v zimě?

Respondent: Zimu mám ráda kvůli Vánocům a pravidelně jezdíme se skupinou lidí na hory do Orlických hor, kamarádky rodiče zde mají chalupu.

Tazatel: Jste schopna určit světové strany bez použití přístroje?

Respondent: To spíše ne. Tato schopnost je u mě omezena na to, všimnout si, že když ráno vychází Slunce, tak je tam Východ.

Tazatel: Když už tedy vyrazíte do přírody, vracíte se stále na místa, kde jste již byla, nebo objevujete místa nová?

Respondent: Co se týče jízdy na kole, mám své oblíbené trasy, na procházku klidně popojezu kus autem do míst, která jsou pro mě nová, ale vracím se i na místa která znám, mám ráda vyhlídky nad městem a rozhledny, to je takový můj koníček, když je v blízkosti rozhledna, musím tam jít.

Tazatel: Dokážete popsat nějakou takovou rozhlednu?

Respondent: Asi nejvíce se mi líbí rozhledna Na Stráži, ve Sloupu v Čechách, je odsud nádherný výhled na okolní krajinu, byla jsem tam dvakrát a je mou nejoblíbenější z těch asi pětatřiceti, které jsem navštívila.

Tazatel: Strávila jste někdy sama noc v přírodě? Ve stanu nebo pod širým nebem?

Respondent: Ve stanu jsem spala, ovšem nikdy ne sama, byla jsem párkrát na táboře. Pod širým nebem jsem nikdy nespala. Bála bych se tmy.

Tazatel: Pěstovali jste někdy ovoce/zeleninu?

Respondent: Ano, má matka pěstuje každý rok jahody a rajčata. Máme také jednu jabloň a zahrádku s bylinkami. Se sestrou jí s tím pomáháme, moc mě to baví a chtěla bych jednou také mít místo, kde bych si mohla pěstovat něco v malém množství, pro radost.

Tazatel: Babičky takové věci nebaví?

Respondent: Myslím, že babičky se o takové věci nezajímají, považují to za zbytečnou práci.

Tazatel: Štítíte se brouků, pavouků, hmyzu obecně?

Respondent: Asi ano, některých se i bojím, jako například sršňů.

Tazatel: Je pro Vás problém vyndat někomu klíště?

Respondent: Přijde mi to odporné, ale párkrát mi nezbylo nic jiného, než si jej vyndat sama, tedy vyndala jsem ho pouze sobě.

Tazatel: Všimáte si v přírodě různých zvuků, šumění listů, zpěv ptáků?

Respondent: Ano, popravdě když se ocitnu v lese sama a začne foukat vítr, což znamená, že se probudí různé zvuky, vyvolává to ve mně takový zvláštní pocit strachu, nelíbí se mi to.

Tazatel: Čeho se v tomto případě bojíte?

Respondent: To se nedá popsat, nejde ani tak o strach z něčeho konkrétního, jde spíše o nepříjemný pocit.

Tazatel: Poznáte podle čichu, že rostou houby?

Respondent: Ano, vůni hub cítím, ale nikdy jsem je neměla ráda k jídlu a ani jsme je nikdy nesbírali, nikdo z rodiny, pokud vím.

Tazatel: Poznáte alespoň některé základní druhy hub?

Respondent: Ty nejznámější houby poznám, ale vím, že je třeba několik druhů hřibů, když mi nějaký ukážete, neřeknu Vám, o jaký druh zrovna jde. Myslím, že by nedopadlo dobře, kdyby někdo uvařil smaženici z mnou nasbíraných hub.

Tazatel: Zmínila jste vaše návštěvy chaty prarodičů na Šumavě, byla jste malá? Pamatujete si něco?

Respondent: Muselo mi být přibližně 9 let, takže si to pamatuji. Bylo to v chatové oblasti na kraji lesa, tedy nebylo to nějak odstřižené od civilizace. Chata byla menší, ale krásná dřevěná. Za ní tekl potok, kde jsme si se sestrou hrály. Měla jsem to místo moc ráda, je to, jako bych tam včera byla.

Tazatel: Chodíte si do přírody někdy tzv. „vyčistit hlavu“?

Respondent: To ani ne.

Tazatel: Existují místa, která na Vás působí nějak nevysvětlitelně? Jako by měla vlastního ducha, prostě se zde cítíte zvláště?

Respondent: Neuvědomuji si, že bych znala nějaké takové místo.

Tazatel: Byla jste někdy svědkem týrání zvířat?

Respondent: Nebyla jsem svědkem, ani bych být nechtěla. Vím, že se to děje, je to někdy ve zprávách, na internetu, nedívám se na to a říkám si, že to je fotomontáž.

Tazatel: Třídíte odpad?

Respondent: Ano, třídíme plasty a sklo.

Tazatel: Je pro Vás důležitá dostupnost kontejnerů pro tříděný odpad?

Respondent: Určitě ano, myslím, že by všichni měli třídít odpad, připadá mi to jako věc, která má smysl.

Tazatel: Ostatní členové rodiny také třídí odpad?

Respondent: Pamatuji si, že otce to nikdy moc nezajímalo, prarodiče z otcovy strany si s tím hlavu také moc nelámou. Prarodiče z matčiny strany třídí pouze plastové lahve, mamku jsem přemluvila k přeorganizování kuchyně, aby se tam vešly 3 odpadkové koše – na papír, plast a klasický kuchyňský odpad.

Tazatel: Používáte jednu tašku pro více nákupů?

Respondent: To se úplně říct nedá, při nákupu oblečení prostě dostanete tašku. Když jdu vyloženě na nákup jídla, vezmu si tašku doma, někdy si v obchodě vezmu krabici. Mamka má speciální nákupní box. Babičky používají látkové tašky.

Tazatel: Co podle Vás nejvíce škodí životnímu prostředí?

Respondent: Řekla bych, že především průmysl a doprava, obzvláště zde v Severních Čechách, problém bych hledala v české legislativě, přijde mi, že Ústecký, potažmo Karlovarský kraj je v tomto ohledu jaksí odepsán, co se týče životního prostředí.

Tazatel: Myslíte si, že osobně se chováte šetrně k životnímu prostředí?

Respondent: Řekla bych, že ano. Řídím se tím, že jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. Autem jezdím, jen když mi ho půjčí mamka, což je tak jednou-dvakrát do měsíce. Třídím odpad a všechny členy domácnosti nutím třídít odpad.

Tazatel: Přicházíte do kontaktu se skládkou?

Respondent: Pokud myslíte sběrný dvůr, někde v okolí ho máme, vyloženě skládku jsem asi nikde neviděla. Takové ty menší skládky v lese ovšem ano, to je nic moc pěkného. Mohli by si to vysypat doma na koberec.

Tazatel: Používáte vícekrát jednu PET lahev?

Respondent: Nepoužívám, nikdy mě to nenapadlo.

Tazatel: Jaký má Váš dům zdroj vody?

Respondent: Máme na zahradě studnu.

Tazatel: Necháváte téct vodu při čištění zubů?

Respondent: Nenechávám, ale sestra ano.

Tazatel: Sprchujete se, nebo si raději napouštíte vanu?

Respondent: Raději si napouštím vanu, mám to ráda.

Tazatel: A Vaši rodiče, prarodiče?

Respondent: Sprchují se, vlastně akorát táta míval rád vanu.

Tazatel: V poslední otázce Vás požádám o doplnění věty: „Přírodu považuji za:...”

Respondent: Přírodu považuji za společníka, který lidstvo obklopuje a z mého pohledu je mu nadřizen. Myslím, že by příroda měla být lidmi chráněna, o což by se měli zasloužit především dámy a pánové v politice. Až ji zničíme, druhou zřejmě nedostaneme.

Rozhovor č. 4:

Tazatel: Bydlíte v domě nebo v bytě?

Respondent: Bydlím ve studentském bytě v Praze.

Tazatel: Bydlíte sama nebo společně s dalšími lidmi?

Respondent: Bydlím zde se dvěma dalšími lidmi.

Tazatel: Jak dlouho bydlíte ve studentském bytě?

Respondent: Konkrétně v tomto bytě bydlím dva měsíce, dříve jsem bydlela také ve studentském bytě, ale v Ústí nad Labem. Ale i ve městě, odkud pocházím, jsem bydlela v bytě.

Tazatel: Od kdy tedy bydlíte bez rodičů?

Respondent: Ve studentských bytech bydlím zhruba od 19 let.

Tazatel: Bydleli jste ve městě nebo na vesnici?

Respondent: Na vesnici v bytě.

Tazatel: Trávila jste dětství u prarodičů? Vybavují se Vám nějaké vzpomínky?

Respondent: Ano, určitě. Prarodiče bydlí také na vesnici, takže jsme hlavně chodili na procházky do lesa a celkově do přírody, jezdili jsme na kole.

Tazatel: Bydlí prarodiče také v bytě?

Respondent: Ne, bydlí v domě.

Tazatel: Jezdila jste tam na prázdniny?

Respondent: Na prázdniny i na víkendy.

Tazatel: Máte domácí zvíře?

Respondent: Ne

Tazatel: Ani rodiče nemají zvíře? Prarodiče?

Respondent: Ne, rodiče v bytě také nemají zvíře, prarodiče mají psa na zahradě u domu.

Tazatel: Vy byste zvíře doma mít nechtěla?

Respondent: Chtěla bych psa, ale v domě, aby měl přístup na zahradu, do bytu určitě ne. Myslím, že v bytě je pes chudák, i pro mě by to bylo nepříjemné.

Tazatel: Z jakého důvodu?

Respondent: Chtěla bych totiž velkého psa a jednoduše si myslím, že do bytu takový pes nepatří. Sice momentálně hledám práci, ale co když jednou budu mít práci od rána do večera a ten pes bude muset být celý den zavřený v bytě? V tom případě budu muset řešit, kdo psa vyvenčí a skoro celý život pak stráví mezi čtyřmi stěnami.

Tazatel: Nachází se ve Vašem bytě nějaké přírodní prvky?

Respondent: Byt, ve kterém momentálně bydlím, nebyl ovšem vybírán podle kritéria vzhledu, nýbrž podle finančních podmínek, i tak zde máme květiny a dřevěný nábytek. Pokud ale budu mluvit o bytě, kde jsem vyrostla a kam samozřejmě stále jezdím za matkou o víkendech, jelikož rodiče se rozvedli a otec bydlí v domě, kde žili mí prarodiče z jeho strany. V bytě máme květiny a dřevěnou podlahu. Má matka je milovníkem květin, babička stejně tak.

Tazatel: Říkáte, že tedy místa, kde od 19 let převážně bydlíte, byly a jsou studentské byty, tím pádem šlo logicky o byty, kde jste se rozhodovala podle ceny. Můžete tedy z obrázků vybrat vaše vysněné bydlení?

Respondent: Přesně tak. Nejvíce se mi líbí obrázek č. 5.

Tazatel: Vzpomínáte si, jak vypadal dům prarodičů?

Respondent: Ano, vidím to jako včera. Květiny u oken, každý květináč jiný. Vitríny s lapači prachu, docela přeplácané. Nic zvláštního nebo neobvyklého u babiček.

Tazatel: Trávila jste v dětství více času v přírodě než dnes?

Respondent: Rozhodně ano. Dnes bydlím ve městě, dříve jsem bydlela na vesnici, takže to je určitě jeden z důvodů. Dříve na to bylo i více času.

Tazatel: Jak trávíte svůj volný čas?

Respondent: Výplní mého volného času jsou momentálně spíše kulturní aktivity, opět z důvodu toho, že bydlím ve městě. Když jsem ale doma na vesnici, tak trávím čas většinou v přírodě, chodím na houby, jezdím na kole, lyžování apod.

Tazatel: Jezdíte s rodiči na hory?

Respondent: Ano, pravidelně každý rok. Dnes je to ale opravdu spíše o kultuře.

Tazatel: Chybí Vám takové věci ve městě?

Respondent: Vzhledem k tomu, že dnes v Praze jsou dostupné akorát tak nějaké menší parky, tak mi to samozřejmě tady chybí, proto spoléhám na vesnici, kam jezdím pravidelně také kvůli aktivitám spojeným s přírodou. Určitě tedy nemůžu říct, že bych neměla tu možnost trávit čas v přírodě. Takže přírody si užívám pouze, když jsem doma na vesnici, v Praze si naopak užívám kultury. Jde tedy hlavně o to, že bydlím na různých místech.

Tazatel: Vyberte ze seznamu, se kterými aktivitami máte zkušenost.

Pozoroval hvězdy	Chodil bos trávou	Sbíral borůvky	Házel kameny - žabky po vodě
Slyšel datla	Viděl světlušku	Vylezl na skálu	Spálil se sluníčkem
Jít přes oranici	Zasadil strom	Spal pod širákem	Vytahoval klíště sobě/jinému
Držel v ruce hada	Sbíral odpad v přírodě	Zabloudil v lese	Sekal trávu kosou/srpem
Viděl týrat zvíře	Vyrobil píšťalku z přír. materiálu	Exkurze do čistírny OV	Založil sbírku, brouci, motýli...

Tazatel: Jak trávíte dovolenou v zahraničí?

Respondent: Spíše jezdím na dovolenou za účelem poznávání, než odpočinku. Nějak se mi ty priority změnily. Dříve to bylo naopak, lehnout si na pláž a proležet celou dovolenou. Teď když někam jedu, tak tam chci také něco vidět.

Tazatel: Dříve jste jezdila s rodiči?

Respondent: Přesně tak, dříve jsem jezdila na dovolené s rodiči, nejspíš od doby, co jezdím s přáteli, se mé priority ohledně dovolené změnily.

Tazatel: Jaká místa jste navštívila sama/s přáteli od té doby, co cestujete bez rodičů?

Respondent: Navštívila jsem Švýcarsko, Francii, Rakousko a Alpy se školou v rámci exkurzí. Lákají mě více přírodní zajímavosti než ty kulturní.

Tazatel: A jaké destinace Vás lákají?

Respondent: Právě místa, kde mohu vidět nějaké přírodní zajímavosti. Lákají mě severské země, které se chlubí úplně jinou přírodou, než známe my. Dále bych chtěla navštívit Austrálii a Nový Zéland.

Tazatel: Pamatujete si, že by Vaši prarodiče jezdili k moři?

Respondent: Nepamatuji si, že by prarodiče cestovali.

Tazatel: Při trávení času aktivitami v přírodě vyhledáváte společnost, nebo preferujete samotu?

Respondent: Určitě vyhledávám společnost, nejlépe společnost kamarádů a rodiny.

Tazatel: Jaké je Vaše oblíbené roční období?

Respondent: Určitě léto.

Tazatel: Hraje Vaše oblíbené roční období roli ve frekvenci návštěv přírody?

Respondent: Určitě ano, v létě trávím mnohem více času v přírodě, než jindy.

Tazatel: Jste schopná určit světové strany bez použití přístroje?

Respondent: Rozhodně ne, trochu orientovat se dokážu, ale neřeknu to přesně.

Tazatel: Navštěvujete v přírodě stále nová místa, nebo se vracíte raději do míst, která znáte?

Respondent: Raději navštěvuji místa nová, baví mě poznávat nová místa. Neznamená to ale, že bych se na některá místa, která znám, někdy nevracela.

Tazatel: Existuje nějaké konkrétní místo, které dobře znáte a ráda se tam vracíte?

Respondent: To nevím, беру to spíše obecně jako oblast, kam se ráda vracím třeba v okolí vesnice, odkud pocházím. Nemám ale žádné místo, které by pro mě mělo speciální význam.

Tazatel: Strávila jste někdy noc v přírodě? Měla jste možnost být v noci v přírodě sama?

Respondent: Ano, na táboře jsme spali ve stanu i pod širým nebem. Nikdy jsem ale v noci nebyla v přírodě úplně sama. To bych se bála.

Tazatel: Čeho byste se bála? Dokážete to vysvětlit? Bojíte se třeba tmy?

Respondent: Ano, bojím se tmy. Je to ale spíš strach z toho, že nevíte, co tam můžete čekat, protože nevidíte kolem sebe. Je to vlastně asi strach ze strachu.

Tazatel: Pěstovala jste někdy ovoce/zeleninu?

Respondent: Ano, na vesnici, kde bydlí matka, máme zahrádku, pěstují tam bylinky a rajčata. Mám tam takový svůj vlastní pěstitelský koutek, stejně tak tam pěstuje i mamka, věnuje se ale spíše květinám. Pěstujeme i meruňky, hrušky, jablka a broskve.

Tazatel: A babička?

Respondent: Babička je ta typická babička, co pěstuje všechno od brambor až po borůvky a co vypěstuje, rozdává celé rodině.

Tazatel: Chovali jste někdy, popř. rodiče, prarodiče, zvířata na jídlo?

Respondent: Já to mám trochu složitější, můj otec bydlí v domě, a když jsme bydleli tam, tak jsme měli opravdové hospodářství-pole, zvířata, pěstovalo a chovalo se úplně všechno, to když jsem byla malá. Chovali jsme slepice, králky, krůty, kozy, ovce. To zavedla babička z otcovy strany, otec v tom pokračuje, ale v menší míře.

Tazatel: Takže jste třeba viděla, jak babička nebo otec stahuje králíka?

Respondent: No, králíka si úplně nepamatuji, ale třeba prase ano. Mám ráda zabíjačky.

Tazatel: V bytě jste, předpokládám, žádná zvířata k vlastní spotřebě nechovali, že?

Respondent: To by asi nešlo.

Tazatel: Štítíte se brouků, pavouků, hmyzu obecně?

Respondent: Ano, velmi. Nesnáším jakýkoliv hmyz, který je větší než půl centimetru. Nejhorší jsou „babky“, které lítají a motají se do vlasů. Není to tak, že bych se bála si lehnout do trávy, ale nesáhla bych na pavouka. Představa toho, že jsem na nějakém tropickém ostrově, kde leze, bůh ví co, to mě neláká. Bojím se vos a raději všem říkám, že jsem na ně alergická, aby se mi nesmáli.

Tazatel: Vyndala jste někdy sobě nebo někomu jinému klíště?

Respondent: Ano, to mi problém nedělá.

Tazatel: Všímate si v lese, na louce, různých zvuků? Šumění listí, apod.?

Respondent: Ano, baví mě to poslouchat, mám to ráda. To jsou zvuky, které mě uklidňují.

Tazatel: Poznáte podle čichu, že rostou houby?

Respondent: Ano.

Tazatel: Chodili jste s rodinou sbírat houby?

Respondent: Ano, pravidelně chodím s rodiči, když jsem byla menší i s prarodiči. Babička už se dnes moc neohýbá. Ale je to určitě věc společná napříč generacemi. Přijde mi to jako u nás běžná věc.

Tazatel: Zastavíte se někdy a pozorujete, co se v přírodě děje kolem Vás?

Respondent: Určitě ano.

Tazatel: Měla jste v dětství nějaké oblíbené místo v přírodě?

Respondent: Ano, chodila jsem s babičkou na takové místo, kde jsme stavěly se sestřenicí domečky. Byla to taková louka, obklopená lesem, spíše taková mýtina, všude byl mech.

Tazatel: Chodíte si někdy do přírody tzv. „vyčistit hlavu“?

Respondent: Ano, někdy se to i povede. Dělán to hodně, když nad problémy potřebuji začít přemýšlet jinak. Chvilí myslím na něco jiného, pak se mi problémy řeší lépe. Chodila jsem takhle do přírody běhat, jenže to mi nejspíš hlavu pročistilo to běhání. Ale určitě to má něco do sebe.

Tazatel: Čím myslíte, že to je?

Respondent: Tím prostředím, barvami.

Tazatel: Existují nějaká místa, která na Vás nějak nevysvětlitelně působí? Jako by v sobě měla nějakého ducha nebo kouzlo?

Respondent: To se mi stalo, když jsme byli na exkurzi ve Švýcarsku a vylezli jsme na horu Jungfrau. Takto zvláštně na mě působí to, když se z hory koukám kolem na zasněžené

kopce, jinak nikde nic. Je to hezký pocit, který nevím jak popsat. Na ten pocit nikdy nezapomenu. Možná to bylo i tím, že jsem poprvé byla tak vysoko.

Tazatel: Byla jste někdy svědkem týrání zvířat?

Respondent: Nebyla. Svědkem přímo ne. Samozřejmě jsem viděla nějaká videa, která vypouští lidé snažící se bránit týrání zvířat, aby ostatní viděli, jak to vypadá. Je to strašný.

Tazatel: Třídíte odpad? Do jaké míry?

Respondent: Třídím plasty, sklo.

Tazatel: Je pro Vás důležitá dostupnost kontejnerů na tříděný odpad?

Respondent: Není, u domu kontejnery nemáme, takže musíme popojít. Stejně tak na vesnici, kde jsou kontejnery na tříděný odpad pouze na jednom místě.

Tazatel: Rodiče tedy také třídí?

Respondent: Ano. Babička ne, ta třídí pouze plastové lahve.

Tazatel: Používáte jednu tašku pro více nákupů?

Respondent: Když se chystám na nákup, tak si tašku z domova nevezmu, ale chodím s batohem, do kterého nákup dávám, a vždy se mi tam vejde, velké nákupy nedělám, protože momentálně bydlím v šestém patře bez výtahu. Tašky zároveň ani nekupuji. Mám kamarádku, která by nikdy nešla z nákupu s igelitovou taškou, takže nosí v kabelce hadrovou tašku, spíš ale proto, že se jí igelitové tašky nelíbí.

Tazatel: Co podle Vás nejvíce škodí životnímu prostředí? Můžete to vztáhnout k místu, kde právě bydlíte.

Respondent: Tak určitě doprava (Praha).

Tazatel: Myslíte si, že osobně se chováte šetrně k životnímu prostředí?

Respondent: Myslím, že ne. Nedělám vyloženě to, co škodí přírodě, ale nedělám ani nic pro to, abych zabránila dalšímu ničení přírody. Mám k tomu takový trochu laxní přístup. Vlastně je to hrozné, neustále nadávám, jak je na tom životní prostředí špatně, a přitom já pro to, aby to tak nebylo, také nic nedělám. Když si to takhle řekne každý, tak se to nikdy nezmění. Každý prostě musí začít u sebe. Možná mi ten rozhovor něco, přeci jen, dá.

Tazatel: Při Vašem rozhodování tedy nehraje úplně roli péče o životní prostředí? Raději se rozhodujete podle toho, co je pro Vás jednodušší, příjemnější?

Respondent: Přesně tak.

Tazatel: Jezdíte autem?

Respondent: Spíše ne. Tady v Praze je to zbytečné a vlastně ani doma na vesnici nejezdím, podle mě je to zbytečné.

Tazatel: Měníte své chování při smogové situaci? Snížíte například topení?

Respondent: Regulovat topení v bytě v podstatě ani nemůžeme, je to nastavené pro celý dům. Ale celkově se nepřizpůsobujeme.

Tazatel: Máte někde v okolí bydliště skládku?

Respondent: Máme kousek za vesnicí sběrný dvůr. Jinak jsem se setkala s tím, jak lidé vyhazují mezi vesnicemi odpadky do příkopů, apod. Myslím, že to není dobré.

Tazatel: Sbírala jste někdy odpadky v lese?

Respondent: Ano, měli jsme na to přímo takové programy na základní škole. V podstatě to byl jakýsi týdenní kurz a každé dopoledne v tomto týdnu jsme uklízeli okolí, hlavně les. Sama od sebe jen tak nevyrazím čistit les.

Tazatel: Myslíte, že mají smysl takové projekty?

Respondent: Určitě ano, když to lidé vidí, nebo děti to říkají doma rodičům, má to nejspíš smysl. Je třeba i větší pravděpodobnost, že to dítě, které ve škole chodilo čistit les, ho pak nebude znečišťovat. Jestli to má smysl..., alespoň je nějaká snaha. Těžko teď přemýšlet mozkiem desetiletého dítěte, sama nevím, co jsem si o tom tenkrát myslela.

Tazatel: Používáte vícekrát jednu PET lahev? Proč?

Respondent: Určitě ano, už od základní školy. Přijde mi zbytečné kupovat denně nové pití, z pohledu financí i produkce odpadů.

Tazatel: Při čištění zubů necháváte téct vodu? Sprchujete se, nebo napouštíte vanu?

Respondent: Vypínám vodu při čištění zubů. Sprchuji se, protože vanu nemám. Kdybych měla vanu, sprchovala bych se stejně, protože je to rychlejší, ale jednou za čas bych si vanu napustila. Před zkouškami spotřebuji hodně vody, dobře se mi ve vaně učí. Ale u nás se tak nějak všichni spíše sprchují, co já vím.

Tazatel: Doplňte, prosím, větu: „Přírodu považuji za ...“

Respondent: ... místo, kam si mohu jít odpočinout, uklidnit se, uvolnit se. Člověk přírodu ohrožuje a myslím, že by se k ní obecně měl chovat zodpovědněji.

Rozhovor č. 5:

Tazatel: Bydlíte v domě nebo v bytě?

Respondent: Bydlím v bytě, v Praze.

Tazatel: Bydlíte s někým dalším nebo sama?

Respondent: Bydlím s přítelem

Tazatel: Jak dlouho bydlíte odděleně od rodičů?

Respondent: S přítelem bydlím 6 měsíců, předtím jsem s přestávkami bydlela ve studentském bytě, ale každý týden jsem jezdila na víkend domů k rodičům. Ještě jsem rok strávila na Erasmu.

Tazatel: Vaši rodiče žijí také v bytě?

Respondent: Ne, mí rodiče bydlí na vesnici v domě.

Tazatel: A Vaši prarodiče?

Respondent: Jedna babička žije v bytě v Praze, druhá na vesnici v domě, naše domy, resp. její a dům rodičů, sousedí.

Tazatel: Trávila jste dětství u prarodičů? Vybavují se Vám nějaké vzpomínky/zážitky?

Respondent: Často. Jezdili jsme po Česku po výletech, pamatuji si dobře auto, kterým jsme jezdili, hodně to skákalo, jinak si toho moc nepamatuji.

Tazatel: Máte nějaké domácí zvíře?

Respondent: Ano, 2 gekončíky.

Tazatel: Proč jste si je pořídili?

Respondent: Můj přítel je měl doma na Kanárských ostrovech, připadali mi úžasní, a tak jsem je musela mít.

Tazatel: Takže jejich pořízení bylo z Vaší iniciativy?

Respondent: Ano, kvůli zdravotním problémům nemůžu mít kočku ani psa.

Tazatel: Rodiče nějaké zvíře mají?

Respondent: Ano, mají kočku a psy.

Tazatel: A prarodiče?

Respondent: Obě babičky mají psa, jak v bytě, tak v domě.

Tazatel: Nachází se ve Vašem bytě nějaké přírodní prvky typu rostliny, dřevěné prvky, apod.?

Respondent: Ano, máme jeden bambus. Dále dřevěný nábytek i podlahu, žijeme ve starém bytě, kde je starý dřevěný nábytek, není to podle mých představ. V podstatě všude se vyskytuje náznak nějakého dřeva.

Tazatel: V domě rodičů se nachází nějaké přírodní prvky?

Respondent: Ano, hojně. Máme doma takové skalnaté úchyty, hodně květin, dřevěných prvků.

Tazatel: Vyberte obrázek, který nejvíce připomíná Vaše vysněné bydlení, popřípadě vyberte jiné.

Respondent: Obrázek č. 2

Tazatel: Trávila jste v dětství více času v přírodě než dnes?

Respondent: Ano.

Tazatel: Jaký to má podle Vás důvod?

Respondent: Rodiče s námi nechtěli jezdit na hrady a zámky, takže nás pořád brali do skal, do lesa, otec leze po skalách.

Tazatel: Jak trávíte svůj volný čas? Zahrnujete do něj přírodní prostředí? Procházky, sbírání hub, apod.?

Respondent: Ne. Bydlím ve městě, kde také trávím svůj volný čas. Procházky po městě, nákupy, občas někam do parku, ale to je asi vše. Pořád ještě objevujeme a poznáváme Prahu. Do přírody už tolik, jako dřív, nechodím. Dnes nejraději chodím do posilovny, na nákupy.

Tazatel: Vyberte, prosím, ze seznamu, se kterými aktivitami máte zkušenost:

Respondent:

Pozoroval hvězdy	Chodil bos trávou	Sbíral borůvky	Házel kameny - žabky po vodě
Slyšel datla	Viděl světlušku	Vylezl na skálu	Spálil se sluníčkem
Jít přes oranici	Zasadil strom	Spal pod širákem	Vytahoval klíště sobě/jinému
Držel v ruce hada	Sbíral odpad v přírodě	Zabloudil v lese	Sekal trávu kosou/srpem
Viděl týrat zvíře	Vyrobil píšťalku z přír. materiálu	Exkurze do čistírny OV	Založil sbírku, brouci, motýli...

Tazatel: Jak trávíte dovolenou v zahraničí? Jezdíte raději odpočívat, nebo poznávat?

Respondent: Určitě spíše poznávat a spíše města. Dříve jsme s rodiči jezdili hlavně do Chorvatska a do Itálie, kde jsme také spíše chodili po městech a poznávali, než leželi na pláži. Dnes mě lákají destinace typu Thajsko, Indonésie, Jihovýchodní Asie.

Tazatel: Co Vás zajímá v těchto destinacích?

Respondent: Tady mě láká příroda.

Tazatel: Vaši prarodiče cestují?

Respondent: Dnes už ne, občas někam po Česku. Vybavuji si nějaké fotky, takže vím, že babička byla v Paříži, v Římě a tak.

Tazatel: Trávíte čas v přírodě raději sama, nebo preferujete společnost?

Respondent: Raději společnost, od té doby, co mám přítele. Dříve mi ale nevadilo chodit do přírody sama.

Tazatel: Jaké je Vaše oblíbené roční období?

Respondent: Jaro

Tazatel: Chodíte na jaře více do přírody, než v jiných ročních obdobích?

Respondent: Rozhodně ano, všechno je prostě hezčí.

Tazatel: Jste schopná určit světové strany bez použití přístroje?

Respondent: Ne.

Tazatel: Navštěvujete v přírodě raději stále nová místa, nebo se spíše vracíte do míst, která dobře znáte?

Respondent: Raději navštěvuji místa nová.

Tazatel: Strávila jste někdy noc pod širým nebem? Například na táboře, apod.?

Respondent: Určitě Ano, jezdili jsme pod stan s rodiči i s kamarády.

Tazatel: Dokázala byste sama strávit noc ve stanu nebo pod širým nebem v přírodě?

Respondent: Úplně sama ne, bála bych se.

Tazatel: Čeho byste se bála?

Respondent: Bála bych se lidí, že mi prostě někdo ublíží. Kdybych věděla, že budu na místě, kde nejsou lidé, že tam prostě nemůže nikdo přijít, tak by mi to nevadilo, jinak ne.

Tazatel: Pěstovala jste někdy ovoce/zeleninu?

Respondent: Ano

Tazatel: Sama nebo s pomocí rodičů?

Respondent: Obojí, sama i s rodiči. Dnes v bytě nic nepěstujeme, mamka dříve na zahradě pěstovala, ale teď už na to nemá čas, věnuje se pěstounské péči o děti, takže na zahradě už máme jen takový park.

Tazatel: A Vaše babičky?

Respondent: Ty už jsou na to staré.

Tazatel: Mají rodiče/prarodiče na zahradě nějaké ovocné stromy?

Respondent: Ne, všechno před pár lety zlikvidovali.

Tazatel: Chovali jste někdy zvířata na jídlo?

Respondent: Ano, když jsem byla malá, měli jsme králíky, slepice a kozu.

Tazatel: Štítíte se brouků, pavouků a hmyzu obecně?

Respondent: Ano, nebojím se jich, když lezou kolem mě, ale nesáhla bych na to. Vadí mi i beruška, když mi leze po ruce.

Tazatel: Vyndala jste sobě nebo někomu jinému klíště?

Respondent: Ano, vícekrát.

Tazatel: Všímáte si v lese různých zvuků? Šumění listí, zpěv ptáků, apod.?

Respondent: Popravdě asi jen když foukne vítr, jinak moc ne. Zpěv ptáků mi zvedá náladu, protože brzy bude teplo.

Tazatel: Baví Vás tyto zvuky poslouchat?

Respondent: Ano.

Tazatel: Poznáte podle čichu, že rostou houby?

Respondent: Ano. Dlouho jsem ale na houbách nebyla, letos rozhodně půjdu. Můj přítel nikdy houby nesbíral, asi je ani nepozná, ale těším se, až půjdeme spolu. Dříve jsem chodila s rodinou, i babičky chodily na houby.

Tazatel: Pozorujete někdy v přírodě, co se děje kolem Vás? Prohlížíte si krajinu?

Respondent: Když už tam jsem, tak asi ano

Tazatel: To zní, jako byste šla na výlet, došla do cíle a prohlídla si okolí kopce, na který jste vylezla. Mám na mysli spíše zastavit se, sednout si a vnímat, co se v přírodě děje.

Respondent: Přesně tak, jako s tím kopcem, jsem to i myslela. Nijak zvlášť nevnímám, co příroda vypráví, ani ji nepozoruji. Asi mi na to chybí smysl.

Tazatel: Měla jste v dětství nějaké oblíbené místo v přírodě?

Respondent: Jezdili jsme do skal, takže tam bylo hodně oblíbených míst, kde jsme si stavěly se sestrou domečky. Jezdili jsme na stejné místo do skal někam ke Mšenu.

Tazatel: Vás lezení nikdy nechytlo?

Respondent: Já se bojím výšek, navíc čím jsem starší, tím je to horší. Můj otec nás se sestrou nutil do lezení, a proto mě to nejspíš nikdy nebavilo. Nechal nás třeba viset na laně uprostřed skály a řekl, že dokud nevylezeme nahoru, tak nás nesundá.

Tazatel: Chodíte si do přírody někdy tzv. „vyčistit hlavu“?

Respondent: Teď už ne, není pro to prostor a asi by mě to ani nenapadlo.

Tazatel: Existují nějaká místa, která na Vás nějak nevysvětlitelně působí a vyvolávají ve Vás zvláštní myšlenky?

Respondent: Nejspíš celý ostrov Gran Canaria (domov přítele), je to magické místo.

Tazatel: Ráda se tam vracíte?

Respondent: Ano, velmi ráda.

Tazatel: Byla jste někdy svědkem týrání zvířat?

Respondent: Ano. Jestli se počítá házení s kočkami do vzduchu, apod. Nejvíce jsem se setkala asi s týráním koček a psů. Jako týrání mi totiž připadá i to, když vidím v tramvaji, jak někdo bezhlavě začne asi i bezdůvodně kopat do svého psa. Byla jsem i svědkem toho, jak někdo cizí musel u takové situace zasáhnout. Je to hnusné.

Tazatel: Třídíte odpad?

Respondent: Ano.

Tazatel: Do jaké míry třídíte odpad?

Respondent: Třídím plast, sklo, papír, baterie, žárovky, asi v podstatě vše, co se dá.

Tazatel: Je pro Vás důležitá dostupnost kontejnerů? Tím myslím, jestli byste třídila, i kdyby kontejnery byly daleko od místa Vašeho bydliště.

Respondent: To pro mě důležité není, i teď musím popojít, nemáme kontejnery přímo u domu. Někdy jedu i několik zastávek tramvají kvůli odpadkům. Myslím, že by jich mělo být víc, i když v Praze to tak hrozné není.

Tazatel: Vaši rodiče třídí odpad?

Respondent: Ano, všichni, i babičky.

Tazatel: Používáte jednu tašku pro více nákupů?

Respondent: Ano, snažím se. Někdy ale zapomenu.

Tazatel: Co podle Vás nejvíce škodí životnímu prostředí?

Respondent: Myslím, že továrny apod.

Tazatel: Když bydlíte v Praze, vadí Vám třeba hustá doprava, která znatelně i pro normálního člověka ovlivňuje ovzduší?

Respondent: Určitě ano, více mě ale znepokojuje nadvýroba materiálů, především plastů, ale všech materiálů obecně. Všeho je velmi mnoho, až příliš, myslím, že by nebylo nutné vyrábět tolik věcí. Tím by se méně věcí vyhazovalo. Konkrétně mi vadí, když si jdete koupit sýr do obchodu. Každých pět plátků sýra máte zabaleno ve speciálním plastovém obalu. To je na hlavu.

Tazatel: Proč tedy nevyužíváte pultový prodej?

Respondent: Protože si chci přečíst, co výrobek obsahuje, pultovému prodeji nevěřím. Na Kanárských ostrovech jsme si kupovali velké kusy sýra, nebo velká balení, to u nás ale není.

Tazatel: Myslím, že je možné takto nakupovat i u nás, existují velkoobchody.

Respondent: Ano, ale nelze takto nakoupit v běžných hypermarketech.

Tazatel: Myslíte si, že se osobně chováte šetrně k životnímu prostředí?

Respondent: Myslím, že ano.

Tazatel: Při rozhodování o běžných záležitostech u Vás tedy hraje roli dopad na životní prostředí?

Respondent: Přesně tak.

Tazatel: Můžete to konkretizovat?

Respondent: Tak kromě toho, že třídím odpad, nejezdím autem, používám MHD, snažím se, aby mé chování nikomu a ničemu neublížovalo.

Tazatel: Měníte své chování při smogové situaci? Například přibližně před měsícem, kdy v místě, kde bydlíte, byla vyhlášena smogová situace, změnila jste nějak své každodenní návyky? Snížila jste topení v bytě, apod.?

Respondent: Popravdě jsem smog u nás nezaznamenala. Regulovat topení v bytě ani nemůžeme, nedá se vůbec ovládat. Navíc jsem ani nevěděla, že se to má dělat.

Tazatel: Máte někde v okolí bydliště skládku?

Respondent: Nevím o tom.

Tazatel: Setkala jste se se zakládáním skládek na místech, která tomu nejsou určena? Například na polních cestách, v příkopech, apod.?

Respondent: Ano, je to celkem běžná věc, bohužel. Směřem na Mělník, Všetaty, nebo ve Vysočanech, je to po obou stranách vlakové tratě.

Tazatel: Používáte vícekrát jednu PET lahev?

Respondent: Ne. Mám momentálně speciální lahev na nápoje, ale když si pití koupím, tak prázdnou lahev vyhodím.

Tazatel: Jaký má Váš dům/byt zdroj vody? V bytě máte nejspíš městský zdroj vody, jak to máte v domě u rodičů?

Respondent: Ano, v bytě je městský zdroj vody, na zahradě u domu máme studnu.

Tazatel: A babička?

Respondent: Také studnu, rodiče a babička s dědou bydlí vedle sebe, mají společnou zahradu, takže i studnu.

Tazatel: Jak s vodou hospodaříte? Vypínáte vodu při čištění zubů, sprchujete se?

Respondent: Ano, k tomu nás se sestrami vedli rodiče. Při čištění zubů vodu vypínám a sprchuji se, protože vanu máme v bytě ošklivou, tam by se nikdo koupat nechtěl. I tak mám raději sprchu.

Tazatel: A Vaši rodiče se tedy sprchují? A babičky?

Respondent: Ano, všichni se sprchují

Tazatel: Doplňte větu: „Přírodu považuji za ...“

Respondent: Přírodu považuji za něco, čeho bychom si měli více vážit a pečovat o ni. Rozhodně si myslím, že bychom ji neměli tolik ovlivňovat, asi by ona měla ovlivňovat více nás.

Rozhovor č. 6:

Tazatel: Bydlíte v domě či v bytě?

Respondent: Bydlím v domě.

Tazatel: Bydlíte sám nebo s dalšími lidmi?

Respondent: Bydlím s rodiči.

Tazatel: A Vaši prarodiče bydlí v bytě či v domě?

Respondent: Mám už jen babičku. Ta bydlí v domě.

Tazatel: Bydlíte s babičkou ve stejném domě?

Respondent: Ne, babička bydlí jinde, ale ve stejném městě.

Tazatel: Bydlel jste někdy odděleně od rodičů? Například na koleji, ve studentském bytě, apod.

Respondent: Bydlel jsem rok ve studentském bytě.

Tazatel: Trávil jste dětství u prarodičů? Jezdil jste k nim na prázdniny?

Respondent: Ano.

Tazatel: Vybavují se Vám nějaké vzpomínky/zážitky z této doby?

Respondent: Určitě, babička měla chalupu kousek od Chlumce nad Cidlinou, tam jsem trávil 14 dní každý rok a pořád se tam rád vracím.

Tazatel: Chalupu tedy babička stále vlastní?

Respondent: Chalupa je v současnosti rozdělena mezi babičku, otce a tetu.

Tazatel: Je Vám ale stále k dispozici, že?

Respondent: Přesně tak.

Tazatel: Máte nějaké domácí zvíře?

Respondent: Ano, máme psa, kočku, rybičky. Vždy jsme měli nějaké zvíře.

Tazatel: A Vaše babička?

Respondent: Babička má kočku.

Tazatel: Babička měla také vždy nějaké zvíře?

Respondent: Dokud žil děda, měli jsme na chalupě koně a krávy, vlastně takové malé hospodářství.

Tazatel: Nachází se ve Vašem domě nějaké přírodní prvky, jako jsou květiny, dřevěný nábytek a podobně?

Respondent: Ano, ve většině místností máme dřevěné parkety, krásný dřevěný nábytek z masivu, spousta květin.

Tazatel: Vaše babička také preferuje podobný styl bydlení?

Respondent: Ano, babičky obývací pokoj připomíná spíše skleník, ale jinak má ráda tradiční styl bydlení.

Tazatel: Vyberte obrázek, který nejvíce připomíná Vaše vysněné bydlení, popřípadě vyberte jiné.

Respondent: Líbí se mi obrázky č. 1, 5 a 6, nejvíce asi 5.

Tazatel: Trávil jste v dětství více času v přírodě než dnes?

Respondent: To je těžká otázka, myslím, že stejně. I když takové to období před tím, než člověk začne chodit do školy, jsem možná trávil více času venku než dnes. Chodili jsme často ven s dědou a babičkou.

Tazatel: Vy ale nejste typ člověka, který by v přírodě moc času netrávil, že? Víím, že máte rád hory, apod.

Respondent: Řekněme, že v hospodě moc času netrávím.

Tazatel: Proč si myslíte, že dříve jste trávil více času v přírodě, než dnes?

Respondent: Jednoduše přišly určité povinnosti, stal jsem se školou povinným a pak přišlo zaměstnání, takže člověk je zavřený v kanceláři. Člověk už nemá takovou volnost, jako v dětství.

Tazatel: Jak dnes tedy trávíte volný čas?

Respondent: Procházky se psem, s kamarády vyrážíme na výlety, máme bojovky s čelními světly, vlastně si pořád hrajeme na děti svým způsobem. Hlavně chodím do přírody, do parku.

Tazatel: Vyberte, prosím, ze seznamu, se kterými aktivitami máte zkušenost.

Respondent:

Pozoroval hvězdy	Chodil bos trávou	Sbíral borůvky	Házel kameny - žabky po vodě
Slyšel datla	Viděl světlušku	Vylezl na skálu	Spálil se sluníčkem
Jít přes oranici	Zasadil strom	Spal pod širákem	Vytahoval klíště sobě/jinému
Držel v ruce hada	Sbíral odpad v přírodě	Zabloudil v lese	Sekal trávu kosou/srpem
Viděl tyrat zvíře	Vyrobil píšťalku z přír. materiálu	Exkurze do čistírny OV	Založil sbírku, brouci, motýli...

Tazatel: Jak trávíte dovolenou v zahraničí?

Respondent: Turistikou, v horách.

Tazatel: Takže zejména poznávací dovolená a v přírodě?

Respondent: Přesně tak.

Tazatel: A dříve? Jezdili jste s rodinou na dovolenou do zahraničí?

Respondent: Ano, ale díky bohu ne na dovolené typu koupání u moře a zpět domů. Párkrát jsme byli poznávat nějaká města, například Paříž. Dále to byly spíše dovolené v horách.

Tazatel: Jaké destinace Vás lákají?

Respondent: Musím se označit tak trochu za sraba, pohybuji se zatím pouze v Evropě. Co mě ale opravdu láká, je Nový Zéland. Vlastně mě lákají asi všechny země, i ty terorismem ohrožené.

Tazatel: Na jednu stranu je určitě fajn, že se necítíte ohrožen. Co byste chtěl vidět v zemích, které byste navštívil?

Respondent: Rozhodně přírodu, hlavně hory.

Tazatel: Pamatujete si, že by Vaši prarodiče někdy cestovali do zahraničí?

Respondent: Nenazval bych to cestování, spíše pár výletů, většinou za teplem a poznat cizí kulturu.

Tazatel: Při trávení času v přírodě, když třeba jedete do hor, preferujete samotu či společnost?

Respondent: Takové ty menší akce, menší výlety raději sám, ale dlouhodobější projekty určitě ve společnosti ostatních.

Tazatel: A kdo jsou ti ostatní?

Respondent: Je to parta mých kamarádů z Lysé nad Labem a z Přerova.

Tazatel: Jaké je Vaše oblíbené roční období?

Respondent: Jsem alergik, takže jaro určitě ne, nejspíš zimu mám nejradši.

Tazatel: A hraje zima roli ve frekvenci Vašich návštěv přírody?

Respondent: V posledních dvou letech ano.

Tazatel: Co Vás vedlo k té zálibě v horách?

Respondent: Nejspíš fakt, že jsem z nížiny a sněhu a hor mám nedostatek. Lidé, kteří žijí v horách, jsou mi milejší než měšťáci.

Tazatel: Jste schopný určit světové strany bez použití přístroje?

Respondent: Asi ano.

Tazatel: Navštěvujete v přírodě stále nová místa, nebo se raději vracíte na místa, která dobře znáte?

Respondent: Raději poznávám nová místa, ale po několika letech se člověk rád vrátí na místa, která zná.

Tazatel: Můžete zmínit nějaké místo, kam se rád vracíte?

Respondent: Třeba místo kam jsem jezdil na tábor. Je to na Šumavě, konkrétně Radešov.

Tazatel: Dokážete toto místo lépe popsat?

Respondent: Je to takový plac mezi řekou Otavou a Radešovským potokem, je to takový jako by ostrůvek, hodně stanů. Jezdil jsem tam jako dítě a pak i jako praktikant, dnes tam jezdím jen pomáhat stavět tábor.

Tazatel: Strávil jsi někdy noc v přírodě?

Respondent: Jasně.

Tazatel: Dokázal byste strávit noc v přírodě úplně sám?

Respondent: Určitě ano.

Tazatel: Nebál byste se?

Respondent: Báł bych se velmi.

Tazatel: Čeho?

Respondent: Tak třeba na Slovensku bych se báł medvědů, protože jsme několikrát narazili na stopy medvěda a neusínalo se mi úplně dobře. Na spánek jsem se musel posilnit.

Tazatel: Takže lidí nebo tmy se nebojíte?

Respondent: Ne, rozhodně nebojím.

Tazatel: Pěstoval jste někdy ovoce nebo zeleninu?

Respondent: Ano, máme zahrádku. Pěstujeme si pro vlastní potřebu takový klasický výběr plodin, jako jsou ředkvičky, apod. Nic velkého.

Tazatel: Máte na zahradě nějaké ovocné stromy?

Respondent: Máme takový sad, skoro 30 stromů-meruňky, třešně, jablka, atd.

Tazatel: A prarodiče něco pěstují?

Respondent: Něco málo pěstují na té chalupě.

Tazatel: Chovali jste někdy zvířata na jídlo?

Respondent: Doma jsme měli slepice i králíka, ale už nemáme.

Tazatel: A vaši prarodiče?

Respondent: Také.

Tazatel: Chtěl byste Vy jednou chovat zvířata?

Respondent: Asi ne, nevyplatí se to. I když domácí vejce jsou domácí vejce.

Tazatel: Štítíte se brouků, pavouků a hmyzu obecně?

Respondent: Když pavouka potkám v koupelně, tak se ho nebojím a asi jako jediný z rodiny ho vynesu ven. Ale například z vos, sršňů apod., z toho má člověk respekt.

Tazatel: Zmínil jste, že se bojíte hadů.

Respondent: Ano, velmi. Jednou mě kousla užovka na Lovoši a měl jsem z toho otravu krve, v 6 nebo 7 letech jsem byl ve 4D kině v Paříži a vylezl tam, z ničeho nic, obrovský had, takže z toho asi taky.

Tazatel: Takže jakési trauma?

Respondent: Asi ano.

Tazatel: Vyndal jste někdy sobě nebo někomu jinému klíště?

Respondent: Ano.

Tazatel: Všimáte si v lese, v přírodě různých zvuků, jako je zpěv ptáků, šumění listů, apod.?

Respondent: Ano.

Tazatel: Baví Vás tyto zvuky poslouchat?

Respondent: Ano, je to pro mě takový trochu jiný druh hudby, než co běžně poslouchám.

Tazatel: Poznáte, že rostou houby?

Respondent: Ano, když třeba projíždím les na kole, tak je cítit podhoubí.

Tazatel: Chodíte sbírat houby?

Respondent: Samozřejmě, vždyť to je český národní sport.

Tazatel: Pozorujete někdy v přírodě, co se děje kolem Vás? Usednete někdy na skalní výchoz a prohlížíte si okolní krajinu?

Respondent: Ano, kochám se výhledem, přemýšlím nad geomorfologií, nad tím, jak příroda vytvořila kopce, údolí.

Tazatel: Měl jste v dětství nějaké oblíbené místo?

Respondent: Ano.

Tazatel: Můžete jej popsat?

Respondent: Byl to menší kopeček u lesa, kde jsme si stavěli bunkry, byly tam tři břízy a jsou tam dodnes. Bylo to na kraji cesty, u lesa.

Tazatel: Chodíte si do přírody někdy vyčistit hlavu?

Respondent: Skoro každý den.

Tazatel: Povede se Vám to někdy?

Respondent: Ano, například po zkuškovém období je to taková pravidelná aplikace.

Tazatel: Proč myslíte, že to na Vás působí?

Respondent: Člověk je, tak nějak, pryč od „lidské hlouposti“. Svit Slunce, vítr mě asi uklidňuje. Sportovní aktivity v přírodě jsou fajn, když člověk vylučuje různé látky, uklidňuje ho to a naplňuje pocitem štěstí. Alespoň u mě to tak funguje.

Tazatel: Existují místa, která na Vás působí nějakým nevysvětlitelným způsobem?

Respondent: Asi pokaždé, když vylezu na nějakou „dvoutisícovku“, tak mám takový zvláštní pocit. Ale i na procházce se psem, když si s kamarádkou sednu na břeh Labe, tak je to takový zvláštní, šťastný pocit.

Tazatel: Byl jste někdy svědkem týrání zvířat?

Respondent: Myslím, že osobně ne. Když nepočítám „zabíjačky“.

Tazatel: Třídíte odpad?

Respondent: Samozřejmě, máme doma barevné popelnice.

Tazatel: Co všechno třídíte?

Respondent: Plasty, papír, sklo, plechovky, kartony od mléka, vlastně co se dá.

Tazatel: Je pro Vás důležitá dostupnost kontejnerů pro tříděný odpad? Říkáte, že popelnice máte u domu, dokážete si představit, že by se kontejnery nacházely akorát na druhé straně města a vy byste musel nosit odpad daleko od domu, nebo jej převážet? Třídil byste i tak odpad?

Respondent: Pořád bych doma musel mít nějakou nádobu, do které bych třídil, ale rozhodně by to nebylo rozhodující.

Tazatel: Třídili Vaši prarodiče vždy odpad? Nepamatujete si?

Respondent: Má babička byla taková ta „environmentální vražedkyně“, která vše páčila.

Tazatel: Používáte jednu tašku pro více nákupů?

Respondent: Chodím s batohem, když jdeme na větší nákup, tak si vezmeme tašky z domova.

Tazatel: Co podle Vás nejvíce škodí životnímu prostředí, když to vztáhnete k místu Vašeho bydliště, nebo obecně?

Respondent: Když se podívám na okolí mého bydliště, tak tam továrny moc nemáme, ale myslím, že nejvíce uškodila asi meliorace z těch 60. let, kdy se rozoraly ty různé remízky a nějaké porosty. To u nás způsobuje vysokou prašnost. Obecně světu podle mě nejvíce škodí velké fabriky a automobilismus.

Tazatel: Myslíte si, že se osobně chováte šetrně k životnímu prostředí?

Respondent: Snažím se, jsem k tomu od mala vedený.

Tazatel: Kdo Vás k tomu vedl?

Respondent: Mí rodiče.

Tazatel: Můžete tedy říci, že Vaši rodiče se chovají šetrně k životnímu prostředí?

Respondent: Myslím, že určitě ano, líbí se mi to na nich, a proto se snažím chovat stejně tak.

Tazatel: Takže ve Vašem rozhodování hraje roli Váš postoj k životnímu prostředí?

Respondent: Každý výrobek se prostě snažím využít vícekrát, píšu na papír, který už je jednou potištěn, takže ano.

Tazatel: Co třeba jízda autem? Využíváte auto, když třeba nemusíte?

Respondent: Vzhledem k tomu, že mám zdarma jízdné vlakem, tak pokud nemusím, tak auto nevyužívám. V práci většinou autem jezdit musím. Je to i levnější jet autem třeba na chalupu, když jedou 4 lidé.

Tazatel: Měníte nějak své chování při smogové situaci? Snížíte například topení, nebo jezdíte méně autem?

Respondent: My jako rodina obecně spíše jezdíme MHD, takže to asi není nějak výrazně jiné.

Tazatel: Máte někde v okolí bydliště skládku?

Respondent: Benátky jsou asi 12 km od Lysé nad Labem, kde bydlím.

Tazatel: Setkal jste se někdy se zakládáním skládek na lesních a polních cestách, podél vlakových tratí?

Respondent: Ano. Člověka něco takového naštvě. Když jdu na procházku se psem a jdu kolem rozbitých dlaždic, kterými zasypávají díry na cestě, zřejmě aby ulevili svědomí. Asi by se to mělo vozit do sběrných dvorů.

Tazatel: Používáte vícekrát jednu PET lahev?

Respondent: Mám speciální lahev na pití. Pořídil jsem si ji asi před 2 lety, když mě k tomu přivedla kamarádka, ale jinak jsem PET lahve používal vícekrát i dříve.

Tazatel: Jaký má Váš dům zdroj vody? Máte studnu?

Respondent: Máme studnu.

Tazatel: A jak s vodou hospodaříte? Vypínáte ji při čištění zubů apod.?

Respondent: Máme to kombinované, v koupelně v přízemí je zdroj vody městská voda na pití, a tak. V koupelně v patře je voda zavedená ze studny, užitková, na koupání.

Tazatel: I tak při čištění zubů vodu vypínáte?

Respondent: Ano, určitě.

Tazatel: Sprchujete se, či koupete ve vaně?

Respondent: Jsme „vanaři“.

Tazatel: Doplňte, prosím, větu: „Přírodu považuji za ...“

Respondent: Přírodu považuji za prostor, o který bychom se měli starat, vážit si ho a ne ho jen zneužívat.

Rozhovor č. 7:

Tazatel: Bydlíte v domě či v bytě?

Respondent: V domě.

Tazatel: Bydlíte sama nebo s někým dalším?

Respondent: Bydlím s rodinou, s rodiči a jedním sourozencem.

Tazatel: Bydlela jste někdy odděleně od rodičů?

Respondent: Ne.

Tazatel: Takže vždy s rodinou v domě.

Respondent: Ano, s námi v domě žije ještě babička a dědeček.

Tazatel: Máte ještě další prarodiče?

Respondent: Ano, mám ještě dědečka, který bydlí také v domě.

Tazatel: Bydlíte ve městě nebo na vesnici?

Respondent: Na vesnici, všichni v té samé.

Tazatel: Trávila jste dětství u prarodičů?

Respondent: Ano.

Tazatel: Vybavují se Vám z tohoto období nějaké vzpomínky, zážitky?

Respondent: Trávili jsme čas převážně na zahradě, občas jsme šli někam na procházku do přírody.

Tazatel: Jak jste konkrétně trávili čas na zahradě?

Respondent: Nevím, prostě jsem si hrála.

Tazatel: Máte nějaké domácí zvíře?

Respondent: Ano, máme psa.

Tazatel: Vždy jste měli v domácnosti nějaké zvíře?

Respondent: Ano, vždy jsme měli psa.

Tazatel: Vaši prarodiče mají nějaké zvíře?

Respondent: Dědeček, který bydlí jinde, než my, má také psa. Prarodiče žijící se mnou a mými rodiči další zvíře nemají, máme společně jednoho psa.

Tazatel: Dokážete vysvětlit, proč máte domácího mazlíčka?

Respondent: To nevím.

Tazatel: Vy byste si jednou chtěla sama pořídit psa?

Respondent: Nad tím jsem nepřemýšlela.

Tazatel: Nacházejí se ve Vašem domě nějaké přírodní prvky? Květiny, výzdoba, dřevěná podlaha, apod.

Respondent: V našem domě jsou spíše přírodniny, než prvky moderního bydlení, hlavně kvůli financím.

Tazatel: Má to stejně i Váš dědeček?

Respondent: Ano.

Tazatel: Takže můžete říct, že kdybyste měli více financí, bylo by Vaše bydlení modernější?

Respondent: Nejspíš ano.

Tazatel: Vyberte obrázek, který nejvíce připomíná Vaše vysněné bydlení.

Respondent: Obrázek č. 1

Tazatel: Trávila jste v dětství více času v přírodě dnes?

Respondent: Určitě ano.

Tazatel: Čím si myslíte, že tomu tak je?

Respondent: V dětství jsem měla více kamarádů, dnes není v podstatě s kým ten čas venku trávit.

Tazatel: Dnes tedy nemáte dost přátel, sama přírodu nenavštěvujete?

Respondent: Samotnou mě to asi nenapadlo.

Tazatel: Jak trávíte dnes svůj volný čas?

Respondent: Dnes trávím volný čas především mimo přírodu, spíše jsem zavřená doma.

Tazatel: Chodíte sbírat houby nebo jezdíte například na kole?

Respondent: To ani ne.

Tazatel: Jak tedy trávíte konkrétně čas doma?

Respondent: Připravuji se do školy, nebo koukám na něco na internetu. Občas jdeme s lidmi z okolí do hospody. Přírodu už moc nenavštěvuji.

Tazatel: Vyberte, prosím, ze seznamu, se kterými aktivitami máte zkušenost.

Respondent:

Pozoroval hvězdy	Chodil bos trávou	Sbíral borůvky	Házel kameny - žabky po vodě
Slyšel datla	Viděl světlušku	Vylezl na skálu	Spálil se sluníčkem
Jít přes oranici	Zasadil strom	Spal pod širákem	Vytahoval klíště sobě/jinému
Držel v ruce hada	Sbíral odpad v přírodě	Zabloudil v lese	Sekal trávu kosou/srpem
Viděl tyrat zvíře	Vyrobil píšťalku z přír. materiálu	Exkurze do čistírny OV	Založil sbírku, brouci, motýli...

Tazatel: Jak trávíte dovolenou v zahraničí? Jezdíte někdy do zahraničí?

Respondent: Moc nejezdíme.

Tazatel: A s kým jste se podívala do zahraničí?

Respondent: S rodiči a se školou na exkurzích.

Tazatel: S rodiči to byly dovolené spíše odpočinkové nebo poznávací?

Respondent: Na exkurzích šlo zejména o poznávání. Na dovolené s rodiči to bylo napůl odpočinkové i poznávací, hlavně odpočinek, obzvláště takové to válení u moře.

Tazatel: Do jakých zemí byste se chtěla podívat?

Respondent: Nejvíce mě momentálně láká Skandinávie.

Tazatel: Co Vás láká na těchto zemích konkrétně? Příroda, města, kultura?

Respondent: Nejvíce asi příroda.

Tazatel: Co byste chtěla konkrétně vidět v těchto zemích?

Respondent: Celkově tu jinou krajinu.

Tazatel: Pamatujete si, že by Vaši prarodiče cestovali?

Respondent: Myslím, že kvůli financím necestovali.

Tazatel: Říkala jste, že v přírodě moc času netrávíte, ale kdybyste se přeci jen měla vydat na procházku, šla byste sama, nebo byste preferovala společnost?

Respondent: Spíše bych šla sama, složitější je, že si pro svou cestu musím vytyčit nějaký cíl. Když se tento cíl snažím zdolat sama, nedosáhnu jej, ve společnosti dalšího člověka mám jakousi jistotu, že tam přeci jen dojdu.

Tazatel: Kdo by Vám tu společnost měl dělat?

Respondent: Momentálně asi můj přítel.

Tazatel: Takže nějaké výlety podnikáte?

Respondent: Ano, ale ani on nemá moc času, studuje náročnější obor, takže akorát na jaře nebo v létě, když je hezky.

Tazatel: Jaké je Vaše oblíbené roční období?

Respondent: Řekla bych, že zima.

Tazatel: Chodíte ven v zimě více, než jindy? Jezdíte na hory?

Respondent: Na hory nejezdím, neumím na lyžích ani na snowboardu, takže to nemá cenu.

Tazatel: Hory jsou hezké i bez lyžování, sánky jsou také fajn.

Respondent: To asi ano, ale nejezdíme. Obecně ale v zimě chodím více ven.

Tazatel: Co tedy máte na zimě nejraději?

Respondent: Asi počasí, Vánoce, bílo.

Tazatel: Jste schopná určit světové strany bez použití přístroje?

Respondent: Ne, pouze na známém místě.

Tazatel: Říkala jste, že na výlety občas chodíte. Vracíte se i na místa, která již znáte, nebo raději poznáváte místa nová?

Respondent: Spíše po okolí, které známe.

Tazatel: Je nějaké konkrétní místo, které máte rádi?

Respondent: Ne.

Tazatel: Strávila jste někdy noc v přírodě?

Respondent: Ve stanu ano.

Tazatel: Dokázala byste strávit noc v přírodě sama?

Respondent: Sama ne.

Tazatel: Bála byste se? Čeho?

Respondent: Mám bohužel velkou představivost, takže bych se bála všeho, co může být ve tmě.

Tazatel: Pěstovala jste někdy ovoce/zeleninu?

Respondent: Mí prarodiče pěstují zeleninu, občas trochu pomáhám, sama ne.

Tazatel: A Vaši rodiče nic nepěstují?

Respondent: Nemají o to moc zájem. Maximálně bylinku v květináči.

Tazatel: Máte na zahradě nějaké ovocné stromy?

Respondent: Máme jabloň.

Tazatel: Chováte nebo chovali jste někdy zvířata na jídlo?

Respondent: Měli jsme králíky, ale umřeli nám na nemoci.

Tazatel: Králíky měli rodiče nebo prarodiče?

Respondent: Prarodiče.

Tazatel: Štítíte se brouků, pavouků a hmyzu obecně?

Respondent: Bohužel ano.

Tazatel: Vyndala jste někdy sobě nebo někomu jinému klíště?

Respondent: Jestli se počítá i pes, tak ano.

Tazatel: Všímáte si v přírodě různých zvuků, jako je zpěv ptáků, šumění listů?

Respondent: Ano.

Tazatel: Baví Vás to poslouchat?

Respondent: Když mě na tom něco zaujme, tak se na chvíli zaposlouchám.

Tazatel: Poznáte podle čichu, že rostou houby?

Respondent: Spíše ne.

Tazatel: Chodili jste s rodinou na houby?

Respondent: Ano, trochu.

Tazatel: Pozorujete v přírodě někdy, co se děje kolem Vás? Když třeba dojdete do cíle, který si určíte, zastavíte se a prohlížíte si okolní krajinu?

Respondent: Ano, zastavím se a prohlížím si okolí, ale spíš abych viděla, co tam je, ale nijak zvlášť se nad tím nepozastavuji.

Tazatel: Měla jste v dětství nějaké oblíbené místo v přírodě? Třeba míst, kde jste si s kamarády stavěli bunkry, apod.

Respondent: V podstatě za domem máme les, takže asi to bylo to místo.

Tazatel: Chodíte si do přírody někdy tzv. „vyčistit hlavu“?

Respondent: Do přírody ani ne, mám na to jiné způsoby.

Tazatel: Jaké, jestli se mohu zeptat?

Respondent: Většinou si do sluchátek pustím hudbu a jen poslouchám.

Tazatel: Existují nějaká místa, která na Vás nějak nevysvětlitelně působí? Tím myslím, jestli jsou místa, na kterých je pro Vás těžké popsat pocit, který v sobě máte, když se tam zrovna nacházíte?

Respondent: To je dobrá otázka, je to totiž právě les, který ve mně vyvolává ten zvláštní pocit. Když totiž jdu do lesa, je mi na jednu stranu příjemně, ale na druhou stranu cítím takový zvláštní pocit, podobný možná úzkosti. A není to jeden určitý les, ale jakýkoliv les. Je to zvláštní pocit, příjemný i nepříjemný zároveň, prostě nepopsatelný.

Tazatel: Byla jste někdy svědkem týrání zvířat?

Respondent: Přímo svědkem ne. U nás na vesnici se občas šíří drby, že někdo ze sousedství týral psa, ale svědkem jsem nebyla.

Tazatel: Třídíte odpad?

Respondent: Snažím se, nevím, jestli úplně správně, ale snažím se.

Tazatel: Co konkrétně třídíte?

Respondent: Nejvíce asi sklo a plast.

Tazatel: Máte v blízkosti domu kontejnery pro tříděný odpad?

Respondent: Ano.

Tazatel: Bylo by pro Vás rozhodující, kdyby se ty kontejnery nacházely dál, než jsou nyní? Třídila byste i tak?

Respondent: Ano třídila bych.

Tazatel: A Vaši rodiče a prarodiče třídí odpad?

Respondent: Ano, dá se říct, že všichni v rodině.

Tazatel: Používáte jednu tašku pro více nákupů?

Respondent: Dříve jsme měli tašek opravdu hodně, ale pořídili jsme si nedávno tašku na kolečkách a děláme menší nákupy.

Tazatel: Co to znamená nedávno?

Respondent: Asi před rokem, dvěma.

Tazatel: Co podle Vás nejvíce škodí životnímu prostředí? Můžete to vzít podle místa, kde bydlíte, anebo obecně, co škodí globálně.

Respondent: Když to vezmu z místa bydliště, tak nejhorší je, že u nás na vesnici pálí všichni všechno. Hází do kotle plasty, apod. Je vidět černý dým vycházející z komínů.

Tazatel: Můžu se zeptat, kde přímo bydlíte?

Respondent: Dolní Habartice. Všeobecně si myslím, že problémem je i to, že ne všichni třídí odpad.

Tazatel: Myslíte si, že třídění odpadu má smysl?

Respondent: Rozhodně ano.

Tazatel: Myslíte si, že vy osobně se chováte šetrně k životnímu prostředí?

Respondent: Úplně šetrně nevím. Je mi jasné, že třídění odpadu je málo a člověk by se měl angažovat více. Myslím, že by se obecně mělo méně plýtvat jídlem, s čímž mám problém i já, protože někdy dělám větší nákupy, než je potřeba a pak spoustu jídla vyhodím. Ohledně šetrného přístupu k přírodě bych se označila za průměr.

Tazatel: Takže se rozhodujete spíše sama za sebe a na přírodu ohledy příliš neberete?

Respondent: Ano.

Tazatel: Jezdíte autem?

Respondent: Dříve ano, dnes spíše MHD. Jsem na koleji a nemám řidičský průkaz.

Tazatel: Při smogové situaci měníte své chování? Například snížením topení v domě, apod.

Respondent: Maximálně si toho, že je smog, všimnu. Poznám to podle toho, že se mi hůře dýchá, ale to je vše.

Tazatel: Máte v okolí nějakou skládku?

Respondent: Přímo u domu jsme měli skládku starého nábytku a podobně. Nevím, komu patřila, ale jednoho dne zmizela. Dále máme sběrný dvůr.

Tazatel: Setkala jste se s tím, že lidé vyhazují odpad na místech, která k tomu nejsou určená? Jako jsou lesní, polní cesty a další?

Respondent: Ano, sem tam v okolí.

Tazatel: Používáte vícekrát jednu PET lahev?

Respondent: Ano.

Tazatel: Proč?

Respondent: Abych ušetřila peníze za pití.

Tazatel: Jaký má Váš dům zdroj vody? Máte studnu?

Respondent: Studnu nemáme, máme městskou vodu.

Tazatel: Jak s vodou hospodaříte? Vypínáte vodu při čištění zubů? Sprchujete se, nebo napouštíte vanu?

Respondent: Při čištění zubů vodu vypínám, raději si napouštím vanu.

Tazatel: Napadne Vás někdy, že tím plýtváte více vody, než při sprchování?

Respondent: No, myslela jsem, že ne, že tím právě vodu neplýtvám.

Tazatel: Tak samozřejmě záleží na tom, kolik času byste případně pod sprchou strávila, spotřeba vody se pak jednoduše vyrovná u sprchy i vany.

Tazatel: Doplňte větu: „Přírodu považuji za ...“

Respondent: Napadlo mě jediné slovo, a to důležitá, což je podle mě vystihující.

Rozhovor č. 8:

Tazatel: Bydlíte v domě nebo v bytě?

Respondent: V bytě.

Tazatel: S rodiči?

Respondent: Ano.

Tazatel: Můžu se zeptat, kde přesně bydlíte?

Respondent: V Litoměřicích.

Tazatel: Máte nějakého sourozence?

Respondent: Ano, mladšího bratra.

Tazatel: Bydlíte tedy ve městě, Vaši prarodiče také žijí ve městě?

Respondent: Ano, všichni jsou z Litoměřic a bydlí také v bytě.

Tazatel: Trávil jste dětství u prarodičů?

Respondent: Docela ano, jezdil jsem tam na víkendy. Prarodiče dříve bydleli v Terezíně, což je kousek. Tam bydleli v domku, pak se přestěhovali do Litoměřic. Je to asi 10 let.

Tazatel: Vybavují se Vám nějaké vzpomínky/zážitky z tohoto období, kdy jste jezdil za prarodiči?

Respondent: Hodně jsem tam jezdil na kole, trávil jsem spoustu času u řeky, teče tam Ohře.

Tazatel: Máte nějaké domácí mazlíčky?

Respondent: Máme psa.

Tazatel: A prarodiče zvíře mají?

Respondent: Nemají.

Tazatel: Proč jste si psa pořídili?

Respondent: Je to náš druhý pes a pořídili jsme si je oba kvůli radosti a hrátkám.

Tazatel: Nachází se ve Vašem bytě nějaké přírodní prvky? Květiny, dřevěné doplňky, ...

Respondent: Květin máme relativně dost. Máme také dřevěný nábytek, spíše jde o takový tradiční styl bydlení, než o moderní.

Tazatel: Vaši prarodiče mají podobný styl bydlení?

Respondent: Ano.

Tazatel: Vyberte, prosím, obrázek, který nejvíce připomíná Vaše vysněné bydlení, popřípadě popište jiné.

Respondent: Obrázek č. 1

Tazatel: Trávil jste v dětství více času v přírodě než dnes?

Respondent: Určitě ano.

Tazatel: Čím si myslíte, že tomu tak je?

Respondent: Už jen tím, že se babička s dědečkem přestěhovali do města, přeci jen, když jsem trávil čas u nich, měl jsem přírodu na dosah více, než dnes. Dnes žiji víceméně ve městě.

Tazatel: Takže je pro Vás dnes složitější dostat se do přírody?

Respondent: Určitě ano, času je také relativně málo.

Tazatel: A jak trávíte svůj volný čas?

Respondent: Buď studiem, přípravami do školy, svými koníčky, zájmy, koukám na fotbal.

Tazatel: Do přírody chodíte někdy?

Respondent: Ano, mám kousek Mostnou horu, kam chodím velice rád.

Tazatel: Vyberte v tabulce aktivity, se kterými máte zkušenost

Respondent:

Pozoroval hvězdy	Chodil bos trávou	Sbíral borůvky	Házel kameny - žabky po vodě
Slyšel datla	Viděl světlušku	Vylezl na skálu	Spálil se sluníčkem
Jít přes oranici	Zasadil strom	Spal pod širákem	Vytahoval klíště sobě/jinému
Držel v ruce hada	Sbíral odpad v přírodě	Zabloudil v lese	Sekal trávu kosou/srpem
Viděl týrat zvíře	Vyrobil píšťalku z přír. materiálu	Exkurze do čistírny OV	Založil sbírku, brouci, motýli...

Tazatel: Jak trávíte dovolenou v zahraničí?

Respondent: Většinou hlavně u moře.

Tazatel: Takže odpočinková dovolená?

Respondent: Ano, spíše odpočinková.

Tazatel: Jezdíte na dovolenou s rodiči?

Respondent: Ano.

Tazatel: A Vaši prarodiče?

Respondent: Většinou jezdí s námi, když jedeme autem, jinak sami nikam nejezdí.

Tazatel: Jaké destinace Vás lákají?

Respondent: Itálie hlavně, tam mě láká nejen moře, ale chtěl bych si projít i ta historická města. Samozřejmě tam láká i příroda, protože jsou v Itálii nádherné Alpy.

Tazatel: Při aktivitách v přírodě jste raději sám, nebo preferujete společnost?

Respondent: Spíše sám.

Tazatel: Jaké je Vaše oblíbené období?

Respondent: Léto.

Tazatel: Hraje Vaše oblíbené roční období roli ve frekvenci návštěv přírody?

Respondent: Určitě ano, protože čím je tepleji, tím více vyhledávám stín lesů a podobně. Rozhodně v létě chodím do přírody více.

Tazatel: Jste schopný určit světové strany bez použití přístroje?

Respondent: Myslím, že bych to zvládl

Tazatel: Navštěvujete v přírodě stále nová místa, nebo se raději vracíte do míst, která dobře znáte?

Respondent: To je sporné, mám rád oboje, ale spíš jsem takový ten tradiční typ člověka, myslím tím, že se asi častěji vracím na místa, která znám.

Tazatel: Napadá Vás takové konkrétní místo?

Respondent: Tak například právě ta zmiňovaná Mostná hora v Litoměřicích, tam chodím velice rád. Nebo Bílé stráně také u Litoměřic.

Tazatel: Strávil jste někdy noc v přírodě?

Respondent: Ano, ve stanu.

Tazatel: Dokázal byste strávit noc v přírodě úplně sám? Například v lese.

Respondent: Ano, taková představa mě moc neděsí.

Tazatel: Takže byste se nebál?

Respondent: Ne, nebál.

Tazatel: Pěstoval jste někdy ovoce nebo zeleninu?

Respondent: No, bydlím celý život v bytě, takže ne, ale měli jsme chatu v Ředhošti, kde jsme pěstovali jahody, meruňky, mrkve, a asi další plodiny. Moc si to nepamatuji, bylo mi asi 5 let. Víím, jak se okopává, asi jsem trochu pomáhal.

Tazatel: A Vaši prarodiče pěstovali něco?

Respondent: Ano, prarodiče právě kdysi v Ředhošti bydleli, pak se přestěhovali do Terezína a pak do bytu v Litoměřicích.

Tazatel: Chovali jste někdy zvířata na jídlo?

Respondent: Víím, že jsme mívali slepice a jednu dobu i králíky.

Tazatel: Ty jste měli vy s rodiči nebo prarodiče?

Respondent: Prarodiče

Tazatel: Viděl jste někdy babičku nebo dědu, jak zabíjí králíka?

Respondent: Ano, viděl, nedělá mi problém to vidět.

Tazatel: Štítíte se brouků, pavouků a hmyzu obecně?

Respondent: Musím přiznat, že ano.

Tazatel: Vyndal jste někdy sobě nebo někomu jinému klíště?

Respondent: Ano, sobě.

Tazatel: Všímáte si v lese různých zvuků, jako je šumění listí, zpěv ptáků, ...?

Respondent: Rozhodně ano.

Tazatel: Baví Vás tyto zvuky poslouchat?

Respondent: Ano.

Tazatel: Poznáte podle čichu, že rostou houby?

Respondent: Ano, poznám.

Tazatel: Chodili jste někdy s rodiči na houby?

Respondent: Ano, to byla jedna z těch aktivit, kterou provozujeme dodnes.

Tazatel: Houbařili i Vaši prarodiče?

Respondent: Ano.

Tazatel: Pozorujete někdy v přírodě, co se děje kolem Vás? Zastavíte se a prohlížíte si okolní krajinu?

Respondent: Ano, zatavím se a prohlížím si okolí, často u toho, jako by, rozjímám.

Tazatel: Měl jste v dětství nějaké oblíbené místo, třeba když jste jezdil k prarodičům?

Respondent: Ano, byl tam park, který jsem měl rád. Jezdili jsme i k Máchovu jezeru, tam se mi líbilo chodit mezi borovicemi.

Tazatel: Chodíte si do přírody někdy tzv. „vyčistit hlavu“?

Respondent: Ano, musím říct, že třeba po zkouškovém období to praktikuji často.

Tazatel: Povede se Vám to někdy?

Respondent: Musím říct, že ano, zatím mě to nikdy nezklamalo.

Tazatel: Čím myslíte, že to je?

Respondent: Asi ten klid, člověk si v hlavě přebere myšlenky a nakonec dojde ke klidu. To, co člověka štvalo, už ho neštve.

Tazatel: Existují nějaká místa, která na Vás nějak zvláště, nevysvětlitelně působí?

Respondent: Ano, především západ Slunce na pláži ve mně vyvolává takový zvláštní mrazivý pocit.

Tazatel: Byl jste někdy svědkem týrání zvířat?

Respondent: Ne, to bych si pamatoval.

Tazatel: Třídíte odpad?

Respondent: Rozhodně.

Tazatel: Takže třídíte vše, co se dá?

Respondent: Ano, jen nemohu říct, že vždy se mi to podaří, nebo že to dodržuji úplně vždy.

Tazatel: Třídí i Vaši rodiče a prarodiče?

Respondent: Ano, všichni v rodině.

Tazatel: Je pro Vás důležitá dostupnost kontejnerů na tříděný odpad? To znamená, že kdyby byly kontejnery méně dostupné, třídil byste i tak?

Respondent: Samozřejmě to roli hraje, bylo by obtížnější nosit odpad přes půl města, asi bych měl i nutkání to nedodržovat, ale snažil bych se třídít i tak.

Tazatel: Používáte jednu tašku pro více nákupů?

Respondent: Rozhodně, doma máme speciální koš, do kterého tašky ukládáme a pak je znovu používáme. To je jedna z věcí, kterou mamka vymyslela. Já si myslím, že to má smysl.

Tazatel: Co podle Vás nejvíce škodí životnímu prostředí, když to vztáhnete k místu Vašeho bydliště, nebo obecně, z globálního hlediska?

Respondent: Máme v blízkosti chemičku, takže to je dle mého právě to, co nejvíce škodí. Oxid siřičitý a podobně. Takže chemický průmysl.

Tazatel: Myslíte si, že osobně se chováte šetrně k životnímu prostředí, nebo by to mohlo být lepší?

Respondent: Myslím, že zlepšit by se to dalo, ale myslím, že nejsem na špatné cestě.

Tazatel: Takže kromě třídění odpadu, vybavíte si ještě něco, co děláte pro životní prostředí?

Respondent: Tak například zbytečně nesvítím, netopím, nenapouštím si plnou vanu.

Tazatel: Jezdíte autem?

Respondent: Osobně ne, nechám se vozit.

Tazatel: Při smogové situaci Vás napadne třeba snížit topení v domě, nebo jezdit více MHD?

Respondent: Tyto situace určitě vnímám, někdy mě to i napadne, třeba snížit topení v bytě, neříkám, že vždy.

Tazatel: Máte někde v okolí bydliště skládku?

Respondent: Úplně v okolí asi ne, ale vím, že v Úpohlavech je skládka a prý je nebezpečná.

Tazatel: Setkal jste se někdy se zakládáním skládek mimo místa, která jsou k tomu určená? Myslím tím polní, lesní cesty, podél vlakových tratí, ...

Respondent: Občas se stane, že tam leží něco odhozené, ale v městě to časté není.

Tazatel: Používáte vícekrát jednu PET lahev?

Respondent: Ano.

Tazatel: Proč, nebo co Vás k tomu vede?

Respondent: To nevím, nějak mi to prostě přijde logické.

Tazatel: Jaký má Váš byt zdroj vody? Předpokládám, že máte vodu městskou.

Respondent: Přesně tak.

Tazatel: Jak s vodou hospodaříte? Vypínáte ji například při čištění zubů?

Respondent: Vypínám.

Tazatel: Říkal jste, že si napouštíte vanu, přemýšlel jste někdy nad tím, že byste se spíše sprchoval?

Respondent: My doma nemáme sprchový kout, takže jediné co připadá v úvahu, je právě napouštění vany.

Tazatel: Doplňte, prosím, větu: „Přírodu považuji za...“

Respondent: Přírodu považuji za nezbytnou pro člověka, protože bez ní bychom tady nebyli a potřebujeme ji k životu.

Rozhovor č. 9:

Tazatel: Bydlíte v domě či v bytě?

Respondent: V bytě.

Tazatel: Bydlíte sama nebo s dalšími lidmi?

Respondent: S rodinou-otec, matka, sestra.

Tazatel: Bydlela jste vždy s rodinou?

Respondent: Ne, rok jsem bydlela s jinými studenty.

Tazatel: Bydlíte ve městě nebo na vesnici?

Respondent: Ve městě.

Tazatel: Vaši prarodiče bydlí také v bytě?

Respondent: Ne, bydlí v domě na vesnici.

Tazatel: Trávila jste dětství u prarodičů?

Respondent: Ano.

Tazatel: Vybavují se Vám nějaké vzpomínky, zážitky?

Respondent: Ano, mám to spjaté s vesnicí, hlavně s tetou. Dětství jsem trávila na vesnici v domě.

Tazatel: Co jste nejčastěji dělali?

Respondent: Chodili jsme do přírody, téměř pořád. Ať už do lesa, k řece, apod. Teta nám vymýšlela různé zábavy a měla úžasného psa.

Tazatel: Máte nějaké domácí zvíře?

Respondent: Ano, máme psa.

Tazatel: Vaši prarodiče mají nebo měli nějaké zvíře?

Respondent: Ne, nikdy.

Tazatel: Proč jste si psa pořídili?

Respondent: Protože jsem vždy ke zvířatům inklinovala, ale rodiče to měli jinak, takže jsem se jich neptala a psa jsem si pořídila.

Tazatel: Jinak jste tedy zvířata nemívali?

Respondent: Ne, akorát papouška.

Tazatel: Nachází se ve Vašem bytě nějaké přírodní prvky, jako jsou květiny, dřevěné prvky, ...?

Respondent: Ano, máme hodně květin, dřevěný nábytek, doplňky v bytě jsou také spíše přírodní.

Tazatel: A Vaši prarodiče?

Respondent: Mají starý, tradiční dřevěný nábytek, květiny a tak podobně.

Tazatel: Vyberte obrázek, který nejvíce připomíná Vaše vysněné bydlení, popřípadě vyberte jiné.

Respondent: Obrázek č. 5

Tazatel: Trávila jste v dětství více času v přírodě než dnes?

Respondent: Myslím, že je to na stejno.

Tazatel: Takže nemáte méně času, než jste měla dříve?

Respondent: Méně volného času asi mám, ale i to menší množství obětuji raději přírodě.

Tazatel: Jak konkrétně trávíte volný čas?

Respondent: Většinou procházkami, v poslední době jsme hodně lezli po kopcích. Prostě hlavně příroda. Hlavně aby člověk vypadnul z města.

Tazatel: Vyberte v tabulce aktivity, se kterými máte zkušenost.

Respondent:

Pozoroval hvězdy	Chodil bos trávou	Sbíral borůvky	Házel kameny - žabky po vodě
Slyšel datla	Viděl světlušku	Vylezl na skálu	Spálil se sluníčkem
Jít přes oranici	Zasadil strom	Spal pod širákem	Vytahoval klíště sobě/jinému
Držel v ruce hada	Sbíral odpad v přírodě	Zabloudiv v lese	Sekal trávu kosou/srpem
Viděl tyrat zvíře	Vyrobil pišťalku z přír. materiálu	Exkurze do čistírny OV	Založil sbírku, brouci, motýli...

Tazatel: Jak trávíte dovolenou v zahraničí?

Respondent: Jsem typ člověka, co raději vyjede poznávat.

Tazatel: Bylo to tak vždy?

Respondent: Ano, hlavně otec mě k tomu vedl.

Tazatel: Jaké destinace Vás lákají?

Respondent: Afrika celkově. Mentalita lidí je tam zkrátka úplně jiná. Jsou skromní, a přitom Vás naplňují láskou.

Tazatel: Mají Vaši prarodiče zálibu v cestování?

Respondent: Teď už méně, jsou staří, ale dříve to měli stejně jako my, rádi poznávali svět, proto si myslím, že to má otec stejně tak od nich, já zas od něj.

Tazatel: Při trávení času v přírodě, na procházkách, při sportu, preferujete samotu či společnost?

Respondent: Raději sama, hlavně při sportu, při procházkách preferuji společnost.

Tazatel: Kdo Vám dělá společnost?

Respondent: Rodina, přátelé, je to jedno.

Tazatel: Jaké je Vaše oblíbené roční období?

Respondent: Léto.

Tazatel: Hraje léto roli ve frekvenci Vašich návštěv přírody?

Respondent: Určitě ano, na vycházky je pro mě nejintenzivnější jaro, léto.

Tazatel: Jste schopná určit světové strany bez použití přístroje?

Respondent: Ano.

Tazatel: Navštěvujete v přírodě stále nová místa, nebo se raději vracíte do míst, která dobře znáte?

Respondent: Raději nová místa.

Tazatel: Máte nějaké místo, kam se jednou za čas stejně ráda vrátíte?

Respondent: Mám taková místa, která jsou spojena s mým dětstvím.

Tazatel: Dokážete nějaké takové místo popsat?

Respondent: Jedno z těch míst je jez v Černčicích na řece Ohři.

Tazatel: Strávila jsi někdy noc v přírodě?

Respondent: Ano.

Tazatel: Dokázala byste strávit noc v přírodě úplně sama?

Respondent: Asi ne.

Tazatel: Bála byste se?

Respondent: Ano.

Tazatel: Čeho byste se bála?

Respondent: Asi tmy a samoty.

Tazatel: Pěstovala jste někdy ovoce nebo zeleninu?

Respondent: Ano, máme zahrádku. Něco jsem pěstovala i sama, bez pomoci mamky.

Tazatel: Máte i nějaké ovocné stromy?

Respondent: Ano.

Tazatel: Pěstovali někdy Vaši prarodiče ovoce nebo zeleninu?

Respondent: Rozhodně ano, mají pro to místo na zahradě, takže jako koníček se tomu věnují. Nemají nějak velké hospodářství, spíše taky takovou menší zahrádku.

Tazatel: Chovali jste někdy zvířata na jídlo?

Respondent: Pamatuji si, že děda měl králíky.

Tazatel: Vadilo by Vám vidět dědečka, jak zabíjí králíka?

Respondent: Myslím, že nevadilo, resp. jako malá jsem to několikrát viděla.

Tazatel: Štítíte se brouků, pavouků a tak podobně?

Respondent: Asi spíš ano, je mi to nepříjemné.

Tazatel: Vyndala jste někdy sobě nebo někomu jinému klíště?

Respondent: Ano.

Tazatel: Všimáte si v lese různých zvuků, jako zpěvu ptáků, šumění listů a podobně?

Respondent: Ano, někdy se zaposlouchám.

Tazatel: Baví Vás tyto zvuky poslouchat?

Respondent: Baví mě to velmi.

Tazatel: Poznáte podle čichu, že rostou houby?

Respondent: Asi ne.

Tazatel: Chodíte s rodinou sbírat houby?

Respondent: Ano, chodíme, ale nevím, jestli bych podle čichu poznala, že rostou.

Tazatel: Chodí Vaši prarodiče sbírat houby?

Respondent: Ano, také.

Tazatel: Pozorujete v přírodě někdy, co se děje kolem Vás?

Respondent: Ano, velmi často. Nejradši si sednu na kopec a prohlížím si okolí.

Tazatel: Chodíte si do přírody někdy „pročistit hlavu“?

Respondent: Ano, velmi často.

Tazatel: Povede se Vám to někdy?

Respondent: Ano, téměř vždy.

Tazatel: Čím si myslíte, že to je?

Respondent: Protože je tam klid, ticho a soustředím se spíše na to, vnímat přírodu a nepřemýšlet nad problémy. Jde hlavně o to, že se člověk oprostí od civilizace.

Tazatel: Existují místa, která na Vás nějak nevysvětlitelně působí?

Respondent: Ano, měla jsem to na Zanzibaru, kde jsem nedávno strávila určitý čas. Hlavně večer při západu Slunce.

Tazatel: Takže byste se tam chtěla vrátit?

Respondent: Rozhodně ano, chtěla bych tam klidně i žít.

Tazatel: A čemu byste se tam chtěla věnovat?

Respondent: Na tom nezáleží, třeba učit, nebo jen nějak pomáhat.

Tazatel: Byl jste někdy svědkem týrání zvířat?

Respondent: Ne.

Tazatel: Třídíte odpad?

Respondent: Ano.

Tazatel: A rodiče?

Respondent: Ano, rodiče třídí také.

Tazatel: A prarodiče?

Respondent: Ne, ti netřídí.

Tazatel: Co všechno třídíte?

Respondent: Jen to základní-plasty, papír, sklo.

Tazatel: Je pro Vás důležitá dostupnost kontejnerů pro tříděný odpad? Kdyby se tyto kontejnery nacházely dál od domu, třídila byste odpad i tak?

Respondent: Ano, třídila.

Tazatel: Používáte jednu tašku pro více nákupů?

Respondent: Ano.

Tazatel: Proč?

Respondent: Proč používám tašky vícekrát? Protože nakupování dalších a dalších tašek je zbytečná věc a nechci plýtvat a zvyšovat množství odpadu. Dělá to tak mamka i babička.

Tazatel: Co podle Vás škodí nejvíce životnímu prostředí?

Respondent: Řekla bych, že nejvíce asi továrny a automobilismus. Je spoustu rodin, kde mají i v průměru 3 auta, což by se dle mého dalo omezit.

Tazatel: Myslíte si, že se osobně chováte šetrně k životnímu prostředí?

Respondent: Myslím si, že v rámci možností ano.

Tazatel: Co to znamená konkrétně?

Respondent: Nejsem zastávce toho, jezdit autem, kde se dá. Když chci jít do města, jdu pěšky, nemusím všude jezdit autem. Neuznávám vyhazování netříděného odpadu a myslím, že základní věci, které by člověk měl mít vžité, se snažím dodržovat.

Tazatel: Při smogové situaci měníte nějak zásadně své chování? Například při regulaci tepla v bytě, apod.

Respondent: To asi ne, jediné co to ovlivňuje je, že nevětrám.

Tazatel: Máte někde v okolí bydliště skládku?

Respondent: Myslím, že ne.

Tazatel: Setkala jste se někdy s vyhazováním odpadu mimo místa tomu určená? Například na lesních, polních cestách?

Respondent: Ano. Když jezdím na hory na Klínovec, tak cestou je takové oblíbené místo, kde se vyhazují ledničky, pneumatiky a tak.

Tazatel: Používáte vícekrát jednu PET lahev?

Respondent: Ano.

Tazatel: Co Vás k tomu vedlo?

Respondent: Asi už někdy od základní školy mi ji mamka doplňovala, je to zvyk.

Tazatel: Má Váš byt městský zdroj vody?

Respondent: Ano.

Tazatel: Jak s vodou hospodaříte? Vypínáte ji při čištění zubů? Sprchujete se, nebo napouštíte vanu?

Respondent: Sprchuji se, vodu při čištění zubů vypínám. Vlastně všichni se u nás doma sprchují. Víím, že i prarodiče používají spíše sprchu.

Tazatel: Doplňte větu: „Přírodu považuji za ...“.

Respondent: Přírodu považuji za něco, co bychom měli chránit. Za něco, co je součástí nás lidí a je součástí našeho života.

Rozhovor č. 10:

Tazatel: Bydlíte v domě nebo v bytě?

Respondent: V domě.

Tazatel: Bydlíte sám nebo s dalšími lidmi?

Respondent: Bydlím ještě s rodinou, s rodiči, bratr se odstěhoval za práci.

Tazatel: Bydlíte ve městě nebo na vesnici?

Respondent: Je to taková větší vesnice.

Tazatel: Trávil jste dětství u prarodičů?

Respondent: My máme velký rodinný dům a dodržovali jsme takové vesnické pravidlo, že v domě žijí prarodiče, rodiče i děti. Tedy s prarodiči z otcovy strany jsem žil celý život, dokud neumřeli. Za druhými prarodiči jsme pravidelně jezdili do Šluknovského výběžku, kde měli dům.

Tazatel: Vybavují se Vám nějaké vzpomínky, zážitky z této doby, kdy jste jezdil za prarodiči?

Respondent: Ano, strávil jsem tam v podstatě celé mládí. Je to oblast Sudet, ještě k tomu ve Šluknovském výběžku, takže si dokážete představit, jak to tam vypadá, rozbořené opuštěné domy, liška tam chodila dávat dobrou noc, ale lesy tam byly moc pěkné, byla tam taková čistá příroda. Pořád zima, ale spíš taková postapokalyptická oblast. Prostě Šluknovský výběžek.

Tazatel: Máte nějaké domácí zvíře?

Respondent: Vyloženě domácí mazlíček je naše fenka, částečně užitným zvířetem je naše kočka, protože na vesnici ve starším domě by to bez kočky nešlo, pak máme slepice.

Tazatel: Měli jste doma vždy nějaké domácí zvíře?

Respondent: Ano.

Tazatel: A Vaši prarodiče?

Respondent: Taktéž.

Tazatel: Trávil jste v dětství více času v přírodě než dnes? Popřípadě čím si myslíte, že to je?

Respondent: Myslím, že jsem v přírodě trávil vždy hodně času, dnes možná ještě víc díky tomu, že studuji geografii.

Tazatel: Máte v domě nějaké přírodní prvky, jako jsou květiny, dřevěný nábytek, apod.?

Respondent: Spoustu květin, za každým oknem. Ve většině místností se udržuje dekor dřeva, jak jen to jde.

Tazatel: Vaši prarodiče ve Šluknovském výběžku měli jaký styl bydlení? Podobný tradiční, nebo něco moderního?

Respondent: Určitě spíše tradiční styl.

Tazatel: Vyberte otázek, který nejvíce připomíná Vaše vysněné bydlení, popřípadě vyberte jiné.

Respondent: Obrázek č. 5

Tazatel: Jak dnes trávíte volný čas?

Respondent: Pravidelně běhám, jezdím na longboardu, protože máme blízko domu cyklostezku, jezdím na kole, procházky se psem, někdy chodíme s kluky na dřevo a pak mám spoustu indoorových aktivit.

Tazatel: Vyberte z tabulky, se kterými aktivitami máte zkušenost.

Respondent:

Pozoroval hvězdy	Chodil bos trávou	Sbíral borůvky	Házel kameny - žabky po vodě
Slyšel datla	Viděl světlušku	Vylezl na skálu	Spálil se sluníčkem
Jít přes oranici	Zasadil strom	Spal pod širákem	Vytahoval klíště sobě/jinému
Držel v ruce hada	Sbíral odpad v přírodě	Zabloudil v lese	Sekal trávu kosou/srpem
Viděl týrat zvíře	Vyrobil píšťalku z přír. materiálu	Exkurze do čistírny OV	Založil sbírku, brouci, motýli...

Tazatel: Jak trávíte dovolenou v zahraničí?

Respondent: Hlavně prací. V zahraničí jsem na dovolené nikdy nebyl, hodně jsme jezdili po Čechách, ale teď když jsem starší, jezdím do zahraničí za prací. Teď jsem byl 2 měsíce v Nizozemsku

Tazatel: Co jste tam dělal?

Respondent: Skladníka, za super peníze, tady si člověk nevydělá 40 klacků za měsíc.

Tazatel: Kam byste se chtěl podívat?

Respondent: Chtěl bych vidět Irsko a Nassau.

Tazatel: Co Vás láká na Irsku?

Respondent: Hlavně příroda.

Tazatel: A jak cestují Vaši rodiče?

Respondent: Také spíše po Česku, do zahraničí málo, ale když už, tak také chtějí něco vidět, než se válet u moře.

Tazatel: A Vaši prarodiče?

Respondent: Necestují. Myslím, že ani dříve necestovali. Holt, doba byla jiná.

Tazatel: Při trávení času v přírodě vyhledáváte spíše společnost, nebo jste raději sám?

Respondent: Podle nálady, občas je fajn vyrazit si sám nebo se psem. Někdy je zase fajn vyrazit na opékání s přáteli.

Tazatel: Jaké je Vaše oblíbené roční období?

Respondent: Léto.

Tazatel: Proč zrovna léto?

Respondent: Nabízí se nespočet aktivit, které jde dělat venku. Když trávíte čas v lese, je úžasné, jaké příjemné prostředí vám v létě toto prostředí nabízí.

Tazatel: Hraje léto roli ve frekvenci Vašich návštěv přírody?

Respondent: Ano, hraje to roli.

Tazatel: Jste schopný určit světové strany bez použití přístroje?

Respondent: Záleží na lokaci, ale myslím, že určitě ano.

Tazatel: Navštěvujete v přírodě stále nová místa, nebo se raději vracíte na místa, která dobře znáte?

Respondent: Obojí. Občas je fajn vyrazit znovu na místo, které znám. Rád taky poznávám Česko.

Tazatel: Dokážete nějaké takové místo popsat?

Respondent: Celkově asi místa v okolí vesnice, kde žiju.

Tazatel: Strávil jste někdy noc v přírodě?

Respondent: Ano.

Tazatel: Dokázal byste strávit noc v přírodě úplně sám?

Respondent: Vyrůstání na vesnici mě zbavilo toho iracionálního strachu ze tmy, vím, že tam žádné nebezpečí nečihá, možná tak našťvaný divočák, ale tmy se nebojím.

Tazatel: Pěstovali jste doma ovoce nebo zeleninu?

Respondent: Máme poměrně rozlehlý sad nebo spíš louku s ovocnými stromy a zeleninu pěstujeme také.

Tazatel: Pěstoval jste někdy něco úplně sám bez pomoci?

Respondent: Rodiče mě naučili jak na to, ale přispívám svou rukou.

Tazatel: Vaši prarodiče také pěstují nebo pěstovali?

Respondent: Ano, předává se to u nás z generace na generaci. Nejedná se o nic komerčního, spíše pro vlastní spotřebu, občas něco vyděláme na vajíčkách, když zrovna více nesou.

Tazatel: Chovali jste někdy zvířata na jídlo? Zmínil jste slepice, jsou ještě další zvířata?

Respondent: Ještě králíky, a když jsem byl malý, měli jsme prasata.

Tazatel: Viděl jste někdy např. dědečka, jak zabíjí králíka?

Respondent: Jasně.

Tazatel: Štítíte se brouků, pavouků a tak dále?

Respondent: Ne, že bych se jich štítil, ale po mně zrovna lézt nemusí.

Tazatel: Kdybyste tedy ležel na louce a lezl po Vás brouk, neutíkal byste?

Respondent: Příjemné by to asi nebylo, ale nekřičel bych.

Tazatel: Vyndal jste někdy sobě nebo někomu jinému klíště?

Respondent: Ano.

Tazatel: Všímáte si v lese zpěvu ptáků, šumění listů a podobných zvuků?

Respondent: Ano, to je nejlepší, sednout si uprostřed lesa, rozprostřít svou mysl.

Tazatel: Takže Vás baví tyto zvuky poslouchat?

Respondent: Rozhodně ano.

Tazatel: Poznáte podle čichu, že rostou houby?

Respondent: Ano.

Tazatel: Chodili jste s rodiči sbírat houby, popřípadě, chodíte sám?

Respondent: Ano, chodili jsme. Sám houby příliš v oblibě nemám, ale tu znalost hub mám.

Tazatel: A Vaši prarodiče sbírat houby chodí?

Respondent: Víím, že chodívali hodně.

Tazatel: Pozorujete někdy v přírodě co se zrovna děje kolem Vás? Zastavíte se a prohlížíte si okolní krajinu?

Respondent: Rozhodně ano, od té doby, co se věnuji geografii ještě více. Snažím se ke svým znalostem přiřadit tu realitu.

Tazatel: Chodíte si do přírody někdy tzv. „vyčistit hlavu“?

Respondent: Ano, hlavně během zkouškového období.

Tazatel: Povede se Vám to?

Respondent: Ano, člověku pomůže sednout si k řece, vylézt na kopec, koukat jak se kouří z komínů, atd. Když je ticho relativně čistý vzduch, tak je to fajn.

Tazatel: Myslíte si tedy, že je to tichem a čistým vzduchem?

Respondent: Možná spíš tím, že se člověk v tu danou chvíli ničemu nevěnuje, nepřemýšlí nad ničím.

Tazatel: Existují místa, která na Vás nějak nevysvětlitelně působí?

Respondent: Máte na mysli nějakého Genia Loci?

Tazatel: Přesně tak, jsou nějaká místa, kterým přisuzujete tento význam?

Respondent: Tím, že pocházím z údolí, na mě působí nebezpečně holé pláně. Vyrůstal jsem mezi kopci a roviny na mě působí depresivně. To, co máte na mysli, nemohu podložit konkrétním případem, myslím, že na mě takto místa nepůsobí, vždy se snažím ke všemu přistupovat pragmaticky, racionálně.

Tazatel: Byl jste někdy svědkem týrání zvířat?

Respondent: Ano.

Tazatel: Byl jste někdy i činitelem?

Respondent: Tak každý někdy zatahal kočku za ocas.

Tazatel: Jste prvním respondentem, který se k tomu otevřeně přiznává.

Respondent: Podívejte se, je těžké říct, co si člověk představuje pod týráním zvířat. Pro mě samotného je týráním zvířat, když doma chováte želvu, pro zbytek života ji odsoudíte na život v bedně, to je pro mě týráním zvířat. Pro každého je ta hranice jinde. Myslím, že zvíře

by mělo mít svobodu. Jsem trochu i proti kastraci, ale to by bylo asi na déle. Nevím, jestli jsem schopen na tuto otázku odpovědět tak, jak byste možná čekala.

Tazatel: Neexistují tabulky na odpovědi respondentů při rozhovoru, snažím se najít něco jiného, než četnost.

Respondent: Jestli máte na mysli takové to „hardcorové“ zacházení se zvířaty, to je pro mě zase pes uvázaný u boudy, který se nemůže pohnout více, než na metr.

Tazatel: Pokud jde tedy o to, že by tekla krev, s tím zkušenost nemáte?

Respondent: To asi ne, králíka zabít umím, ale to není dle mě týrání zvířat.

Tazatel: Dělal jste to doma běžně?

Respondent: Úplně běžně bych neřekl, ale umím to od otce, kterého to naučil jeho otec. Já už to své děti asi učit nebudu, protože králíci se už moc nevyplatí.

Tazatel: Třídíte odpad?

Respondent: Netřídím, protože mám kamaráda na skládce, vím, jak to funguje. A vím, že to nefunguje. Takže je to prostě zbytečné, jelikož na skládce semelou vše dohromady. Byl jsem toho očitým svědkem.

Tazatel: Co třeba recyklovaný papír, jak ten se tedy vyrábí?

Respondent: To nemám tušení, ale viděl jsem, jak vzali ty kontejnery a vše to dali dohromady a sešrotovali. To Vám bere chuť do toho, něco takového dělat.

Tazatel: Používáte jednu tašku pro více nákupů?

Respondent: Ano, používám látkovou tašku, stejně jako mí rodiče, i babičky to tak dělaly.

Tazatel: Co podle Vás nejvíce škodí životnímu prostředí, vezmete-li to z pohledu místa, kde žijete a obecně, co škodí planetě?

Respondent: No, co škodí nejvíce? Bolí mě už to, když vidím, že někdo odhodí plechovku nebo obal od brambůrek. Kolikrát jsem to šel sbírat do potoka, jen protože nějaký „frackové“ to cestou ze školy vyhodí. Nesnáším, když lidé jezdí na čtyřkolkách po lese. U nás na vesnici je toho hodně, jsou lidé, co sem tam něco vypustí do lesa, aby se toho levně zbavili. Na té vesnici je toho možná více, než ve městě, nebo jak je tam méně lidí, tak je to více vidět.

Tazatel: Myslíte si, že vy osobně se chováte obecně šetrně k životnímu prostředí?

Respondent: Snažím se.

Tazatel: Jak konkrétně?

Respondent: Myslím, že to souvisí s mým vztahem k přírodě, neplýtvám, nezabím, když nemusím, i toho mravence raději obejdu, než abych ho zašlápl. Pokud nemusím, tak neubližuji životu, to je můj přístup. I když jsem už pár králíků poslal na onen svět.

Tazatel: Ale kolik lidí se najedlo, že?

Respondent: To ano.

Tazatel: Jezdíte autem?

Respondent: Ano.

Tazatel: Rozhodujete se při používání auta, jestli byste tam spíše nedošel?

Respondent: Vždy. Rozhoduji se zároveň i mezi autobusem a autem. Je podle mě lepší, když se přepraví více lidí jedním prostředkem. Působí to méně znečištění, nákladů, atd. Rozhodně když můžu, tak chodím pěšky.

Tazatel: Měníte své chování při smogové situaci? Snižujete topení, jezdíte více MHD?

Respondent: Ne, to jsem popravdě nikdy ani nesledoval.

Tazatel: Máte někde v okolí bydliště skládku? To, co jste zmiňoval ohledně třídění odpadu je v místě Vašeho bydliště?

Respondent: Ne, to je tady ve Všebořicích.

Tazatel: Setkal jste se s místy typu lesní, polní cesty, kde lidé vyhazují odpad?

Respondent: Bohužel ano.

Tazatel: Používáte vícekrát jednu PET lahev?

Respondent: Ano.

Tazatel: Máte speciální lahev na pití, kdy jste si ji pořídil, popř. kdy jste začal s opětovným doplňováním lahví?

Respondent: Začal jsem s tím asi před dvěma lety, ale spíše z hlediska pohodlnosti, než abych myslel na životní prostředí. Stačí mi k životu voda.

Tazatel: Jaký má Váš dům zdroj vody? Máte studnu?

Respondent: Studnu máme, ale používáme ji pouze k zavlažování zahrady, takže máme doma městskou vodu.

Tazatel: Při čištění zubů vodu vypínáte?

Respondent: Samozřejmě, kdo by nechal vodu při čištění zubů téct, proboha?

Tazatel: Při mytí si napouštíte vanu, nebo se sprchujete?

Respondent: Sprchuji, je to rychlejší a šetří to vodu. Všichni se doma vlastně sprchujeme.

Tazatel: Doplňte, prosím, větu: „Přírodu považuji za ...“

Respondent: Příroda je něco, co tady je, bylo, bude. Je to organismus a zároveň systém. Považuji přírodu za něco, co není samozřejmostí a musí se o to pečovat. Člověk by ji neměl zneužívat, neměl by jí škodit jen proto, že je mu to pohodlné. Asi tím, že jsem z vesnice, mám k přírodě blízký vztah.

Tazatel: Říkáte tak jistě, že tady příroda bude.

Respondent: Ano, bude, ale záleží také, v jakém stavu.